N°. 51. Donderdag 5 Maart 1903. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3 00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1.–

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Secretaris*, M. A. VAN HEEKEREN, **204 Oranje-Nassaustraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **109 Laan Copes v. Cattenb.** Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” ***Haagpoort 4***, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.– 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éëns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Voor den Noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen. — De Eereschuld. — Engelsch-Indische Kunstnijverheid. — Oost-Ind. Berichten. — West.-Ind. Berichten. — Koffie-opbrengst in Brazilië. — Groot-Nederlanderschap. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Boekaankondiging. — Zieke Verlofgangers. — De Ned.-Indische Kunstkring. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Voor den Noodlijdenden Javaan

werd in de afgeloopen week uit Nijmegen ontvangen „van twee kleine clowns op carnavalsavond” f 2.50
Het restant in kas op 26 Februari was - 456.89½
Totaal op 5 Maart . . . f 459.39½

Mededeelingen.

I. Van de 5e Commissie:

Ook van Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, *mochten wij, met de verzekering van sympathie voor onze pogingen om in Indië, de nijverheid en de kunstnijverheid te bevorderen, eene gift van f* 200.— *ontvangen.*

II. Van het Hoofdbestuur:

Niet op 31 Maart, zooals in het vorig nummer abusief was gedrukt maar op **Zaterdag 21 Maart,** zal in het *Gebouw van Kunsten en wetenschappen,* Zwarteweg, den Haag, de **tooneelvoorstelling** plaats hebben, die door eenige dames en heeren dilettanten zal worden gegeven, ten bate der **noodlijdende Javanen**.

Gegeven zal worden **„Het Poortje”** tooneelspel van *Dr. F. van Eeden.*

Reeds deden wij het verzoek *aan alle onze leden,* om *persoonlijk* mede te werken tot het verkoopen van veel *entreekaarten.* Zij kunnen, op mondelinge of schriftelijke aanvrage, **inteekenlijsten** krijgen, zoowel op het *Bureau der Vereeniging* Heerengracht 4, als bij de *uitgevers van het Weekblad* Haagpoort 4.

III. Van de 5e Commissie:

Mochten er onder onze leden of lezers van het weekblad, bezitters zijn van *photo's* of *teekeningen,* waarop **weefsters** zijn voorgesteld bezig aan hun arbeid, dan wel afbeeldingen van **inlandsche weeftoestellen,** dan houden wij ons voor de toezending daarvan aan Mevrouw *N. van Zuijlen–Tromp 7a* Heerengracht den Haag, ten zeerste aanbevolen. De kosten voor de toezending zullen worden vergoed en de terugzending zal *franco* geschieden.

IV. Van de afdeeling 's Gravenhage:

Zesde en laatste voordracht in dit seizoen.

Op **Woensdag 11 Maart a. s.** des avonds ten **8 uur** zal *Dr. A. A. Fokker* uit Amsterdam in het lokaal **Diligentia** een voordracht houden over een Maleisch gedicht getiteld **Djoeragan Bodoh** (*de domme koopman of schipper*).

Spreker zal, bij zijne Causerie, over den inhoud van het gedicht hier en daar voorname brokstukken er van vertalen, en als inleiding het een en ander meedeelen over **Maleische poëzie in het algemeen**.

Zooals uit achterstaande advertentie blijkt, hebben bij die voordracht de leden, ook uit andere afdeelingen, *op vertoon hunner linmaatschapskaart* **persoonlijk vrijen toegang,** benevens het recht om voor hunne *huisgenooten* kaarten voor de **zaal** te koopen tegen f 0.50 per plaats.

Voor niet-leden is de entree bepaald op **f 1.–** voor de **zaal** en **f 0.25** voor de **galerij**.

Vereenigingen en **Onderwijsinrichtingen,** mits *collectief* kaarten aanvragende, betalen op de *galerij* **f 0.10 per plaats.**

Kaarten kunnen worden gekocht en plaatsen besproken voor f 0.25 per plaats, op **Maandag 9 Maart** van 10 ure v. m. tot 4 ure n. m. **door de leden; Dinsdag** en **Woensdag 10** en **11 Maart** van 10 tot 4 ure, **ook door niet-leden.**

Op den avond der lezing zijn aan het gebouw Diligentia nog kaarten verkrijgbaar.

V. Van de Afdeeling Nijmegen:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op **Dinsdag** den **10den Maart,** des avonds ten **8 ure,** op de bovenzaal van **„de bonte Os”.**

Agenda:

a. Jaarverslag.
b. Geldelijke afrekening.
c. Periodieke verkiezing van drie nieuwe leden van het bestuur. (Art. VIII H. R.)
d. Rondvraag.

NB. De geldelijke afrekening, bedoeld ad *b,* ligt ter inzage ten huize van den Penningmeester, Slichtenhorststraat 50, van den 5den tot en met den 10den Maart des morgens tusschen 10 en 12 uur.

Aftredende bestuursleden zijn:

Mevrouw *J. G. M. A. von Bose Heyns* en de Heeren *G. de Laive* en *L. N. O. Wethmar.*

Het Bestuur.

De Eereschuld.

De Eereschuld van Nederland aan Indië is eenigen tijd geleden weer eens aan de orde gesteld, zoo door het bemiddelingsvoorstel van den heer C. Th. van Deventer in *De Gids* als door het artikel van den heer E. B. Kielstra in de Januari-aflevering van *Onze Eeuw,* welke artikelen reeds in ons blad werden besproken, zoodat wij den inhoud er van als bij onze lezers bekend kunnen aannemen.

Het komt ons thans niet van belang ontbloot voor om het jongste oordeel der Nederlandsche pers over dat onderwerp te vernemen en wel met name van dat gedeelte dier pers, dat tot de organen der partij behoort, die, nu de politieke minderheid uitmakende, zoo lang in de gelegenheid was om ten opzichte van Indië rechtvaardigheid te betrachten en . . . . . aarzelend op een kruispunt bleef staan, met achter zich den afgelegden weg der batig-slot-politiek, daarvan slechts gescheiden door het achterdeurtje van den, aan de Comptabiliteitswet ontleenden memoriepost, en vòòr zich het moeilijke pad, dat tot de ontwikkeling van Indië, tot zijne welvaart moet leiden, maar tegenover het genot om dat ideaal als einddoel te bereiken, aan Nederland den onafwijsbaren eisch van geldelijke offers stelt, als wederdienst voor hetgeen het in zoo ruime mate van Indië heeft genoten.

Wij erkennen, dat het niet aangaat om der liberale partij alleen er een verwijt van te maken, dat de Indische staatsprauw in een moeras is beland, waarin ze langzamerhand dreigt weg te zinken. Dat is slechts mogelijk geweest, omdat heel Nederland, liberaal, katholiek, anti-revolutionnair of van welke kleur ook, zijne goedkeuring hechtte aan de ongezonde politiek, die Indië doemde, zijne ontwikkeling te beperken binnen de limite zijner gewone middelen, waaraan toch reeds zoo zware eischen werden gesteld door den, tengevolge van Nederlandsche betweterij, chronisch geworden Atjeh-oorlog.

Het is ons, van ons koloniaal-neutraal standpunt, om het even welke staatkundige partij in Nederland den boventoon voert, wanneer die toon slechts weergeeft de erkenning van Neerlands plicht om de belangen der koloniën, ook in het belang van Nederland, naar behooren te behartigen.

Maar, wanneer we op het 25-jarig tijdvak terugblikken, waarin dank zij o. a. den kosten voor den Atjeh-oorlog en den achteruitgang der gouvernements-koffiecultuur geen batige saldi meer aan Indië konden worden onttrokken, zonder aan de, voor den aanleg van productieve werken toch reeds zoozeer beperkte middelen volkomen derisoire grenzen te stellen, dan valt het ons op dat het vooral het liberale Nederland was, dat zooveel voor Indië had kunnen doen, maar helaas zijne taak ten opzichte der koloniën niet begreep en zich op koloniaal-politiek gebied niet wist op te werken tot eene hoogte, vanwaar alleen het mogelijk was, een juisten blik op den toestand te slaan en Indië en daarmee ook Nederland vooruit te brengen.

En toen nu, op het einde der maand November ll. gedurende de debatten over de Indische begrooting uit regeeringsmond het: «Indië moet geholpen worden» werd vernomen, gold onze toejuiching in de eerste plaats heel het Nederlandsche volk. Want bleek dan niet uit het feit, dat toen aldus in onze Volksvertegenwoordiging kon worden gesproken, dat Nederland eindelijk rijp werd geacht voor het denkbeeld om geldelijke offers te brengen, ten einde Indië op te beuren uit den toestand van inzinking waarin het is gekomen door onze schuld? Maar in de tweede plaats brachten wij hulde aan het tegenwoordig ministerie, dat eindelijk een daad in uitzicht stelde, terwijl voordien, wat óok de *Nieuwe Rott. Cour.* in haar nummer van den 30sten Januari ll. moge beweren omtrent zedelijke verplichtingen, die vorige Nederlandsche regeeringen ten opzichte der koloniën zouden hebben betracht, het slechts bij mooie woorden bleef zonder dat iemand het durfde bestaan Nederland den weg te wijzen om den drempel te overschrijden, die onze koloniale politiek zoo lang aan het, voor Indië en Neerlands belangen uiterst fatale kruispunt van stilstand en achteruitgang gebonden hield.

Er werd een daad in uitzicht gesteld en wij verbeidden 't oogenblik, waarop de minister van koloniën ingevolge een, in de Kamer uitgedrukt verlangen de inzichten der Regeering over het onderhavige onderwerp vóór den aanvang der debatten over de Comptabiliteitswet in een nota zou kenbaar maken.

Intusschen werd der Nederlandsche pers door het artikel van den heer E. B. Kielstra in *Onze Eeuw* een schoone gelegenheid aan de hand gedaan, om hare inzichten ter zake uiteen te zetten, en het is voor enkele, naar aanleiding daarvan gedane uitspraken der liberale pers dat wij een oogenblik de aandacht onzer lezers vragen.

De *Nieuwe Rott. Cour.* herinnert er aan, dat het woord eereschuld reeds door Mr. N. P. van den Berg in *De Economist* van Januari '94 werd gebezigd, in verband met de financieele verhouding tusschen Nederland en Indië, en blijkt de meening te zijn toegedaan dat wij, gedachtig aan de eereschuld, al aardig op weg waren om ons in moreelen zin daarvan te kwijten.

Zij haalt hiertoe de volgende in genoemd artikel van Mr. van den Berg gedane uitspraak aan:

»Maar tevens begrijp ik, dat men het onmogelijke niet verlangen kan... Wat men wèl eischen kan

FEUILLETON.

Takatories.

Dat neger-engelsche woord voor »praatjes", past naar mijn gevoel uitstekend voor 't geen ik nu en misschien later in dit blad over Suriname zal zeggen. Het heeft iets gemeenzaams; het onderstelt een zekere vertrouwelijkheid. 't Gaat niet aan, takatories te houden dan met hen, die geacht worden iets met ons gemeen te hebben, een belangstelling, een weetgierigheid, een liefde, een haat. Het is niet alleen zoo wat redeneeren, babbelen, zooals in 't woord praatjes en ook in zijn westerschen tegenhanger liggen kan: het onderstelt allereerst het frissche, levendige, warme van een onder-onsje, dat echter het gemoedelijke, nu en dan, en het degelijke, als er maar stof voor is, zelfs het heel sérieuse, als 't geval dat meebrengt, niet behoeft uit te sluiten.

Ik haal het woord binnen in de deftige conversatie-zaal van »Oost en West«, omdat ik wel eens wat van Suriname zeggen wil. Geen belangrijk betoog, geen statige beschrijving van land en volk, geen oprakeling van kwesties, — waar is een land, waar ze niet zijn? — geen vertoon van een speciale kennis der middelen om, naar den vaststaanden term in de laatste jaren: »*Suriname uit haar verval op te heffen*". Dat laatste is gedurende een reeks van jaren de toeleg geweest van verdienstelijke gouverneurs en thans eveneens aan zeer bekwame handen opgedragen. Dat, blijkens de ondervinding, niet zeer gemakkelijk werk, waarvoor meer dan één verdienstelijk man een deel, en misschien een belangrijk deel van zijn kostelijk leven heeft ten offer gebracht, komt met couranten-geschrijf, en nog wel van den eersten den besten, niet veel vooruit. Neen, ik heb een veel bescheidener opzet. Als ik, zoo overlegde ik, eens trachtte uit mijne herinneringen iets te zeggen, te vertellen, te praten, zou ik dan ook eenigszins meehelpen kunnen, wat immers ook mede het allerloffelijkst streven is van de »Vereeniging Oost en West", om de menschen, die nog maar zeer weinig van de West-Indische koloniën weten, — en zoo zijn er velen —, een beteren kijk op te geven. Misschien is dat nog te veel gezegd. Eigenlijk is 't mij te doen: de lezers van het Weekblad te lokken tot eenige aandacht. En dat zou ik het liefst willen bereiken — gesteld dat ik het kon — door te laten hooren, wat men in Suriname zelf al zoo onder elkander over Suriname en Surinaamsche belangen praat.

Zoo komt het dan, dat ik aan het woord Takatories hecht. Het heeft voor mij aantrekkelijkheid, omdat het de kleur heeft van de omgeving, het land, de menschen, de lucht. Takatories is er op verschillende plaatsen, heel gemeenzaam, als de eenvoudige meisjes en vrouwen, op de stoep van 't achterhuis of op den drempel van keuken en bediendenwoning hun middaguurtje doorbrengen met, heel fluisterend soms en ook wel eens wat luider, elkander de hartsgeheimen mede te deelen, of in hun welsprekenden trant, vol gebarenspel, teedere kwesties uiteen te zetten.

Deftiger, 's avonds op het balkon, of voor 't getralied venster, met iets gedempts in de stemmen om door de voorbijgangers niet verstaan te worden, levendiger naar mate van 't gewicht des onderwerps, vroolijker naar gelang van geest en luim. Heel gezellig ook bij 't langzaam voortschuiven, des namiddags of des avonds, op de wandelpaden van plein of stad, wanneer de toevallige ontmoeting aanleiding wordt om 't laatste nieuwtje te behandelen. Met bizondere levendigheid ook wel, bij andere gelegenheden: in de club, op reis, in een hoekje van winkel of kantoor, als er een oogenblikje overschiet om al schommelend eens van gedachten te wisselen. Iets van dat alles te kunnen opvangen, zou dat niet de schoonste kans zijn, om een blik te slaan in het Surinaamsche denken en leven? En dan zou kunnen gebeuren dat menigeen wel eens opzag en zeide; »dat is anders, dan ik mij had voorgesteld«.

Eenigen, zoo noodig een beteren kijk op Suriname te geven. Dat »*zoo noodig*« is geen al te ondeugende onderstelling. Het doet zich immers veel voor, dat beschaafde Nederlanders, die burgers van een natie, die er roem op draagt een koloniale mogendheid, zij 't ook van den tweeden rang, te zijn, zelfs niet *eenigen* kijk hebben op die werelden daar „ginds". De kolonisten, die nu zooveel beter zijn ingelicht, moeten zich over 't geval niet boos maken. Laten zij eens bedenken, velen hunner, hoe het met hun voorstellingen, ik zal nu maar zeggen, van Suriname, stond toen zij er nog de eerste reis heen moesten maken. Mij dunkt, er zal, toen nog wel wat aan de juistheid hebben gehaperd, ja, zij zullen misschien belijden dat zij zich in hun vorig leven bedroefd weinig op de hoogte hebben weten te stellen. Zelfs al kregen zij brieven van daar. Ook hun geografische kennis kan wel wat te wenschen hebben overgelaten. Tot hun verontschuldiging kan dienen, dat heel hoog geplaatste staatsdienaars die zich aan de openbare belangen moeten wijden, ook wel eens bleken te kort te schieten. Zoo las ik eens van Lord Palmerston iets dat ik hierbij als een merkwaardig en geruststellend voorbeeld kan aanhalen. De edele Lord, die voor Koloniën in zijn, Palmerston Ministerie zat, zag zich in een rumoerige Parlementszitting tot aftreden genoopt, met het gevolg, dat Palmerston ad interim ook het Koloniaal departement zou beheeren. Toen deze dien dag de zitting verliet, ontmoette hij op zijn weg een der onder-secretarissen van den tak van Staatsdienst en dien tot zich roepende voegde hij hem op gemeenzamen toon toe: »kom straks eens even bij mij op het bureau van Koloniën en laat mij op de kaart eens zien, waar al die werelden liggen." Wij behoeven ons met zoo'n voorbeeld voor oogen niet erg te schamen over onze onwetendheid omtrent die Hollandsche bezitting in 't verre Westen.

Er weinig of niet van weten, dat is in zeker opzicht zoo bedenkelijk niet, als er een *verkeerden* kijk op te hebben. En dat die er is, is voor niemand, die uit Suriname naar Europa terugkwam, een geheim. Wie wordt niet lastig gevallen met vragen, die hem doen glimlachen? Ik zal nu maar zwijgen van al die gedachten over het ongezonde klimaat en de gevaarlijke ziekten, die er in de West heeten te heerschen en iedereen die derwaarts gaat doen beschouwen als een slachtoffer, veroordeeld om minst genomen zijn leven er aan te wagen. Maar er is iets anders: »De West, de West, ga je daar naar toe?« Men ziet u bedenkelijk aan. Waarom? och, men heeft er nooit veel goeds van gehoord en dan die aan de West denkt, denkt aan Boschnegers en Indianen. Misschien heeft men op de tentoonstelling in 1883 te Amsterdam er wel eens een paar gezien en — naar zoo'n land ga je heen?

Ik noem daar een tentoonstelling. En nu ik dat gedaan heb, wil ik maar tegelijk zeggen, dat zulke exposities van menschen en dingen uit de tropische gewesten, *vooral wat Suriname betreft*, eenigszins een verkeerde voorstelling

en mag, is volkomen onbaatzuchtige behartiging van de Indische belangen, voorzoover die aan Nederland's zorgen zijn toevertrouwd, en in dit opzicht valt onbetwistbaar reeds op veel verandering ten goede te wijzen. De gelijktijdige aanneming van het wetsontwerp tot verbetering der bevloeiing en afwatering van de Solovallei en van dat tot aanleg van een spoorweg van Probolingo over Klakah en Djember naar Panaroekan, zijn er opnieuw de welsprekende bewijzen van."

«Veel verandering ten goede». *Ce n'était pas jurer gros*, gelet op het relatief weinige, dat Nederland te voren aan Indië toestond, uit eigen middelen voor specifiek-indische belangen aan te wenden. Wanneer een voogd zich jaren lang ten koste van zijn pupil verrijkt en, dientengevolge in goeden doen geraakt, op zekeren dag het edelmoedig? besluit neemt om het restantje van het, hem toevertrouwd vermogen geheel ten bate van den armen stakkerd te beheeren, dan kan men toegeven dat er in het optreden van dien man veel verandering ten goede valt op te merken; maar heeft hij daarmee iets gedaan om zijn misslag? goed te maken?

Het Rotterdamsche orgaan blijkt iets voor die meening te gevoelen waar het, in zelfgenoegzaamheid aan de hand van het hiervoor gegeven citaat, de verhouding tusschen Nederland en Indië in de negentiger jaren der vorige eeuw schetst:

„Het moederland deed zijn plicht, wanneer het Indië zonder baatzucht bestuurde, en niet uitgesloten bleef de *mogelijkheid*, dat het Indië met eigen middelen te hulp zou komen, wanneer de *noodzakelijkheid* [1]) daarvan blijken mocht. Deed het niet hetzelfde reeds ten opzichte van de West-Indische koloniën? De souvereiniteit over landen, die niet zichzelf besturen, is met deze gebeurlijkheid nu eenmaal verknocht. Haar vooraf grenzen te stellen, is niet mogelijk."

De begrippen mogelijkheid en noodzakelijkheid zijn aan rekbaarheid onderhevig. Zoo kan de klip der noodzakelijkheid worden omzeild. Dat leert ons nog de lijdensgeschiedenis der Solovallei-werken, die zonderling genoeg in dit betoog der mogelijkheid, dat «het (Nederland) Indië met eigen middelen te hulp zou komen, wanneer de noodzakelijkheid daarvan blijken mocht," zijn terecht gekomen. Men maakt wanneer de noodzakelijkheid zich mocht voordoen zoo'n zaak commissoriaal. Dat is de beste manier om verschil van meening uit te lokken, het eigen geweten te bevredigen en de noodzaak op den achtergrond te dringen.

Het is misschien niet ondienstig te vernemen, wat de consul-generaal voor Frankrijk te Batavia, de Coutouly, in een rapport betreffende de overbevolking van Java en hare gevolgen over de staking der werken in de Solo vallei opmerkt:

«De grands traveaux publics pour faciliter l'irrigation des districts exposés à souffrir de sécheresse? Idée excellente: il n'y a qu'un mal, c'est que de pareilles entreprises sont bien coûteuses et que l'interruption, faute d'argent, des ouvrages commencés par l'Etat dans la vallée du Solo ne constitue pas un précédent fort encourageant [2])».

En dan die verwijzing naar hetgeen het moederland voor onze West deed?

In de eerste plaats zouden wij, eene opmerking van de *Nieuwe Rotterdamsche* tot de onze makend, deze verwijzing niet anders kunnen noemen dan een vergelijking van ongelijksoortige grootheden. Met een betrekkelijk luttele som ware van Onze West iets goeds te maken geweest. Nederlandsch-Indië zou iets meer van de offervaardigheid van het moederland hebben geëischt om, naar evenredigheid, hetzelfde resultaat te bereiken. Men vergenoegde zich echter om aan West-Indië zooveel ten koste te leggen, dat Nederland, eens de grootste koloniale mogendheid ter wereld, daar geen al te dwaas figuur zou slaan, terwijl Nederlandsch-Indië, dank zij zijn millioenen inwoners en den fiscus, zelf in staat was om de kosten voor een soortgelijke schipperpolitiek te bestrijden.

Wij hebben bij de opmerkingen van de *Nieuwe Rott. Cour.* ietwat langer stil gestaan dan oorspronkelijk in onze bedoeling lag, omdat we meenden te moeten opkomen tegen de minder juiste voorstelling, die het blad nu nog geeft van de zoo lang door Nederland ten opzichte van zijne koloniën aangenomen houding.

Meer sympathiek was ons, wat het *Algemeen Handelsblad* thans, aan de hand van het artikel van den heer E. B. Kielstra in de Januari-aflevering van *Onze Eeuw* over het onderwerp in quaestie opmerkte:

„Afrekening voor het verleden op rechtvaardigen grondslag (waarmede de door den heer K. voorgestane schrapping van den rentepost wordt bedoeld. S.) — en dan definitieve scheiding van de Nederlandsche en Indische geldmiddelen, aldus moet het program zijn van allen, die aan Indië een goed hart toedragen en niet willen dat het moederland zich onttrekt aan de zedelijke verplichtingen die het verleden het heeft opgelegd.

Zullen zij daartoe steun vinden bij onze tegenwoordige regeering?

Er is, dunkt ons, kans op. Aan het slot van zijn opstel herinnert de heer K. zeer ter snede aan de woorden van het antirevolutionnair program, dat op koloniaal gebied de baatzuchtige neiging van onze staatkunde dient plaats te maken voor een staatkunde van zedelijke verplichting, en op de verklaring in „Ons program" „dat het bestuur en beheer der Koloniën door het Rijk in dier voege behoort te worden ingericht dat het, geheel afgescheiden van de rijkshuishouding in het moederland, op eigen wortel stoele; aan eigen levenswet gehoorzame, ruste op eigen zedelijke verantwoordelijkheid, en tere op eigen kracht."

Mogen deze woorden weldra werkelijkheid worden! Reeds te lang is gewacht, het duidelijk bewijs te leveren aan Indië, dat de vroegere „baatzuchtige neiging onzer staatkunde" niet de onze is."

Er zal immers blijdschap zijn over eenen die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtsvaardigen? En dies verheugen wij ons over deze opmerking van het Amsterdamsche blad.

Hare conclusie komt ons daarom sympathiek voor omdat er een bekentenis in ligt opgesloten van de groote tekortkomingen, waaraan Nederland zich tegenover Indië schuldig maakte, omdat er uit spreekt het besef, dat wij, zooals de afgevaardigde van Kol bij de beraadslagingen over de Indische begrooting van dit jaar opmerkte, op een keerpunt in onze koloniale politiek zijn gekomen, omdat dat besef naast die bekentenis o. i. in de eerste plaats noodig zijn om in de toekomst beterschap te mogen verwachten.

De *Nieuwe Courant* die midden in de beweging voor de Eereschuld met een schoone lei optrad, weet zich ook tot het standpunt van liberale zelfcritiek te verheffen. Zij keurt de, door Nederland tegenover Indië gevolgde financieele staatkunde af, doch meent, in de overtuiging dat ook ten opzichte van de financieele operatiën (door het *Alg. Hbl.* snakerijen genoemd) van den lateren tijd volkomen te goeder trouw door Regeering en Volksvertegenwoordiging is besloten, dat van *afrekening* geen sprake kan zijn. Wel acht zij Nederland met het oog op het verleden verplicht, om aan Indië hulp te verleenen, waarvan de regeling h. i. zou behooren te geschieden na de behandeling der voorgestelde wijziging van de Comptabiliteitswet. Wat die hulp aangaat, zou zij «niet terugdeinzen» voor de, door Mr. C. Th. van Deventer in zijn bemiddelingsvoorstel ter sprake gebrachte *f* 100 millioen-leening, ten behoeve van Indië, doch dan ook op naam van Indië te sluiten, met dien verstande evenwel dat Nederland, als souverein. rente en aflossing zou garandeeren en betalen, terwijl alleen ingeval de, af te sluiten Indische rekeningen over de jaren nà het tot stand komen der leening overschotten zouden aanwijzen, deze zouden dienen te worden aangewend om de aflossing der leening te bespoedigen.

Het Vaderland komt, aan de hand van het artikel van den heer Kielstra, tot de conclusie, dat de Nederlandsche Regeering zich aan schending van de wet schuldig maakt door het niet-nakomen der verplichtingen, welke zij in de jaren 1836—1838 op zich nam tegenover de destijds ten laste van Indië gebrachte *f* 26 millioen, welk bedrag later met de renten, sedert het doen der leeningen verschenen, aan de geldmiddelen van Indië zouden worden teruggegeven. Het blad zou daartegenover in de schrapping van den rentepost van *f* 4 millioen een hulp zien, die het Indisch budget op den duur zou verlichten.

Uit het bovenstaande blijkt o.i. afdoende, dat al moge ook in het koor der liberale pers niet *con unisono* zijn gezongen, de tegenwoordige Regeering op die pers kan rekenen in haar streven om Indië op te beuren ten koste van, door Nederland te brengen geldelijke offers, om de woorden van weleer om te zetten in eene daad.

Nog hield het overleg tusschen onze bewindsmannen aan — of was dit juist beëindigd? — toen de heer Kielstra in het *Algem. Hbl.* van den 20sten Februari ll. zijn pleit voor een afrekening met Indië hervatte en bereid zijn denkbeelden, tot het scheppen van een zuivere financieele verhouding tusschen het moederland en Indië, voor betere te geven, indien men beter zou weten, o. a. de volgende behartigenswaardige wenken gaf, die den indruk maken alsof ze uit den boezem van «Oost en West» waren voortgesproten:

„Evenwel, — men bedenke *één* ding: goede voornemens, onbepaalde beloften voor de toekomst zijn volstrekt onvoldoende om Indië — en daarmede bedoel ik niet alleen de Europeanen en hunne woordvoerders in de pers, maar ook de ontwikkelde inlandsche hoofden — het vertrouwen te hergeven in de onbaatzuchtigheid, de welwillendheid van het moederland.

Het is allerminst mijne bedoeling, te alarmeeren; ik geef gaarne toe, dat Indië thans beter, veel beter bestuurd wordt dan in vroegere tijden, en dat dit door de inlandsche bevolking wordt erkend, althans door hen, die nog heugenis hebben van het vroegere exploitatiestelsel. Maar het is niet te ontkennen; de grief, door het vroegere baatzuchtige beheer van het moederland ontstaan, wordt in toenemende mate gevoeld, en nu en dan zijn er teekenen dat de band tusschen moederland en kolonie niet — gelijk beiden moeten wenschen — hechter wordt. En waar grieven bestaan, is het zeker verkieslijk, die weg te nemen *wanneer het nog tijd is.*

Wat mij betreft, — ik blijf van gevoelen dat eene, juist omschreven, *daad* van den wetgever noodig is om de zaken voor den vervolge in het goede spoor te brengen, alle wantrouwen, door de vroegere handelingen van het moederland opgewekt, af te snijden, en den band te versterken die moederland en kolonie samenbindt. Die daad zal in ieder geval eene zoodanige moeten zijn, dat er geen quaestie meer kan zijn van financieele eenheid, die, zooals de ondervinding immers leerde, *altijd* ten nadeele van Indië uitliep; en tevens een, die voor Indië de mogelijkheid opent om tot duurzame welvaart te geraken, zonder dat de tegenwoordige en toekomstige financieele belangen van het moederland zich daartegen verzetten.

Het is mij niet om *Rechthaberei* te doen. Weet men betere middelen aan te wijzen, die voor een Nederlandsch minister van financiën aannemelijk zijn; het vertrouwen in de onbaatzuchtigheid van het moederland bevestigen; de hulpbronnen van Indië's welvaart krachtig tot ontwikkeling brengen, — laat men dan *die* middelen in toepassing brengen.

Maar *dit* vergete men niet: de tijd dringt."

Den 21sten Februari ll. diende de minister van koloniën zijne lang verbeide nota aan de Tweede Kamer in. Grootsche verwachtingen koesterden wij daaromtrent niet, na de in de November-zitting dier Kamer door den minister afgelegde verklaring, dat de Regeering de noodzakelijkheid inzag om «naarmate der krachten der moeder- «landsche financiën Indië tijdelijk te hulp te komen. «om verdere inzinking te voorkomen en de be- «volking op hooger standpunt te brengen». Van teleurstelling kan dus geen sprake zijn, nu de inhoud dier nota binnen het kader der te voren afgelegde verklaring bleef.

Een renteloos voorschot van f 30 millioen, in den tijd van vijf of zes jaren te besteden aan zoogenaamde niet-rendeerende irrigatie-werken, crediet-instellingen voor de landbouwende bevolking en irrigatie op belangrijke schaal, en na verloop van dat tijdperk in een leening om te zetten — 't is niet veel en met recht een tijdelijke hulp te noemen voor een volk van 30 millioen zielen, dat nu nog slechts gedeeltelijk hongert maar straks wellicht over de heele linie om rijst roept, omdat Nederland «krachtens het positieve recht,» de hulpbronnen van het land ten eigen bate heeft uitgeput en «te goeder trouw» vergat daarvoor nieuwe in de plaats te stellen of de bestaande te verbeteren.

Maar Indië zal nu leeningen mogen sluiten voor productieve werken. Ja, de Regeering is voornemens te *trachten* Indische leeningen tot stand te brengen, zooals volgens artikel 14 der Comptabiliteitswet uit kracht van de wet kunnen worden aangegaan. Zij acht zulke leeningen, *indien mogelijk*, meer in het belang niet slechts van Nederland maar ook van Indië, dan leeningen, die door Nederland worden aangegaan, doch welker rente en aflossing ten laste van Indië worden gebracht. En zoo dat trachten faalt, zoo Indische leeningen niet mogelijk blijken? Wat dan? De nota bewaart een voorzichtig stilzwijgen.

't Is niet veel wat deze Regeering aan Indië in het vooruitzicht stelt, maar toch iets en zoo we ons daarover toch voor Indië verheugen dan is het alleen, omdat we daarin een eersten stap op den goeden weg zien. Moge zich ook hier bewaarheden, dat *ce n'est que le premier pas qui coûte.* Moge die eerste stap spoedig door meerdere en grootere worden gevolgd, in het belang van Nederland, dat immers het behoud zijner koloniën op prijs stelt?

Dat de Regeering zelve zou gelooven dat de door haar aangegeven middelen zouden voldoen om *met kracht* maatregelen te nemen, die kunnen strekken om den economischen toostand van een groot deel der inlandsche bevolking te verbeteren, meenen wij te mogen betwijfelen.

En dat krachtige maatregelen noodig zijn om de, door ons in Indië gemaakte fouten te herstellen, zal wel een ieder moeten erkennen, die eenigszins op de hoogte van den tegenwoordigen toestand is.

Men wil geen afrekening op grond van erkende financieele schuld. Wel nu, wij hechten vóór Indië noch aan den vorm, noch aan de bewoording, waaronder hulp zal worden verleend, maar het blijve niet bij een afdoenertje, dat geenszins voldoende zal blijken om Indië het vertrouwen te schenken — van hergeven kan toch eigenlijk geen sprake zijn — in de onbaatzuchtigheid, de welwillendheid van het moederland.

En zonder dat vertrouwen wordt vroeg of laat, door of zonder vreemde inmenging, de driekleur te Batavia gestreken. Dan zou er weening zijn en knersing der tanden, maar dan zou 't ook juist te laat wezen om te doen, waartoe 't nu nog tijd of wel meer dan tijd is. Wij zijn geen zeemogendheid van den eersten rang, waarmee humanitaire roofridders van den nieuweren tijd hebben rekening te houden, wanneer hun een voorwendsel tot inmenging aan de hand wordt gedaan. We moeten niet alleen op eigen krachten maar ook op de genegenheid en achting der door ons overheerschte volkeren bouwen.

v. H.

1) De cursiveering is van ons.

2) Groote publieke werken om de irrigatie te bevorderen der districten, die van droogte hebben te lijden? Een uitstekend denkbeeld: jammer maar dat zulke ondernemingen zeer kostbaar zijn en dat de staking, wegens geldgebrek, der door den staat in de Solo-vallei begonnen werken in dit opzicht geen erg bemoedigend verschijnsel is.

Engelsch-Indische Kunstnijverheid.

De meeste onzer lezers weten of begrijpen best, dat niet Nederlandsch-Indië alléén in Oost-Azië uitmunt door den ingeboren artistieken zin van het volk. Zij b.v., die in 1900 te Parijs het Trocadero bezochten, waar de verschillende koloniale tentoonstellingen samen wedijverden, zullen zeker, even als wij, uren hebben besteed om al het moois te zien, dat zoowel uit Indo-China als uit Engelsch-Indië was saamgebracht.

En zoowel de Franschen, als de Engelschen zijn er, vooral in de laatste tijden op uit, om in 't belang der kunstnijverheid van hunne Oostersche bezittingen te doen wat ze kunnen.

Bij de Delhi-Durbar (Kronings-feest van den Keizer-Koning) o. a. heeft lord Curzon, de Engelsche Onderkoning een afzonderlijk paleis er voor doen bouwen in Mongoolschen stijl, waarin alles werd bijeengebracht om op dien tak van volksbestaän de aandacht te vestigen.

In de „Illustrated London News" vinden wij, bij eene afbeelding van het tentoonstellingsgebouw de volgende beschrijving:

„Een van de meest beteekenende onder de opgerichte gebouwen is dat voor de Tentoonstelling van Indische Kunst, door lord Curzon's vindingrijke en vooruitziende staatkunde in het leven geroepen. De prachtige verzameling, die men heeft bij elkaar gebracht, is verdeeld in vier hoofdafdeelingen, de Verkoopgalerijen, de Inzendingsgalerijen, de Goudwerken en edelgesteenten en de Werkmansgalerijen in welke laatste de werkplaatsen van kunstnijveren in vollen gang. Al wat in de verkoop- en werkgalerijen te zien is, wordt door eigenaars en makers verkocht, zonder dat zij iets voor plaatsruimte of commissie te betalen hebben.

Voor de Inzendingsgalerijen hebben de Indische Prinsen en Grooten prachtige voorwerpen in bruikleen gegeven uit hunne familieschatten, zoodat het geheel een uitmuntend beeld geeft van het kunnen der Indische kunstenaars.

---

helpen versterken. Zij, die het niet beter weten, en men kàn het beter weten, krijgen den indruk, dat het merkwaardige van Suriname in die onbeschaafden, in die wilden gelegen is. Allerlei op dezen betrekkelijk is verzameld. 't Is ook alles zoo bizonder, zoo in 't oog vallend, net zoo iets als men van zoo'n vreemde wereld verwacht. Met zorg is elk hoekje van de boschwereld onderzocht om er nog iets eigenaardigs, iets dat zoo geheel echt is, een jachtartikel, een vischtuig, een kleedingstuk, een versiersel, een wapen, een fetisch te vinden en den toeschouwers niets te onthouden, wat hen kan helpen die natuurkinderen in onze warme gewesten te leeren kennen. En op die wijze wordt de aandacht van het publiek, dat de uitstalling zien komt, het meest gevestigd op zaken, die uit het oogpunt van volksontwikkeling, ook ter kenschetsing van de eigenlijke Surinaamsche maatschappij, heel weinig beteekenen.

Indianen en boschnegers, die zijn toch in waarheid een „verschwindendes moment". De Surinaamsche maatschappij heeft dit eigenaardige, dat zij er eene is van kleurlingen, waarvan de zwarte bevolking de ondergrond is, terwijl de bijmenging van blanken, de strekking heeft om het oorspronkelijke type te wijzigen. Er is een gemengd ras ontstaan, dat heel veel geschiktheid toont om zich toe te eigenen de eigenschappen van de hoogere rassen. Nu is dat gemengde ras niet het eenige, maar toch het belangrijkste. Het is het hoofdbestanddeel eener burgerij, waarin door den toenemenden invloed van het Europeesche element, door 't onderwijs op de scholen, door de kerken, door het verkeer, de Europeesche wijze van leven meer en meer is doorgedrongen. De oorspronkelijke kleeding treedt langzamerhand terug. De taal wordt bij den dag meer het Hollandsch.

De inrichting der huizen, de omgangsvormen, de gewoonten bij de belangrijke gebeurtenissen van het leven, zijn vrij algemeen op Europeesche leest geschoeid. Men komt bij den eenvoudigen man in huis en ziet zich in een huiselijke omgeving, die volkomen gelijk is aan die van de in hoogeren staat levenden. Ga naar een bruiloft, woon de danspartij bij en gij zult misschien de ruimte, waarin men zich amuseert wat klein en benauwd vinden, maar zeg eens daarna, of gij bij al die net gekleede gasten, in hun kleeding, in hun opschik, in hun manieren, in hun hoffelijkheden en bewegingen, niet alles terug vindt, wat gij op 't deftigst bal ooit hebt aangetroffen. Menigmaal is een Europeaan, die bij een kleurling, ja bij een neger op de plantage of in de stad te gast is, verbaasd over die fatsoenlijke ontvangst, die in geen enkel opzicht, noch wat de vormen, noch wat het gezellig onderhoud aangaat, iets te wenschen overlaat. Eenige jaren geleden reisde een toen pas benoemd hoofdambtenaar over Barbados per Engelsche Mail naar Paramaribo en trof onderweg, op de boot van Barbados naar zijn bestemming, een Surinamer aan, iemand aan wiens onvervalscht neger-type niemand kan twijfelen en dat door dezen zelf nooit werd beschouwd als iets, dat tegen hem zou getuigen. De aanstaande kolonist had zich al heel wat voorstellingen gemaakt van het land, waarheen hij reisde en zijn zonderlinge bewoners. En daar was nu een neger! En hij zat met dezen aan tafel, dronk met hem een glas wijn, sprak met hem over zijn land en beroep — hij was planter! — over huiselijk en maatschappelijk leven, over politiek, over godsdienst, zóó dat onze hoofdambtenaar nu en dan eens naar zijn buurman aan tafel moest zien, om het niet te vergeten, dat de *Hollander*, met wien hij sprak een zeer donker gekleurde was.

Wat hij toen vreemd vond, zal hem later niet meer opgevallen zijn. Men raakt er aan gewoon. En ten slotte ziet men, dat het verschil van ras zoo heel veel niet beteekent. Het is de ontwikkeling, de beschaving, de opvoeding, dat wat in een maatschappij langzamerhand wordt en groeit, uithoofde van het verkeer en door invloeden, die niemand in zijn macht heeft, waarop ten slotte alles aankomt.

De Surinaamsche maatschappij ontwikkelt zich in de richting, die ik aanduidde. Het is het Europeesche, en vooral het Hollandsche, dat zich meer en meer gelden doet. Dat is ook het streven; dat is de eerzucht. Elk, die zich verheffen wil, zoekt het op die wijze te doen. Overal kan die neiging worden opgemerkt. In het kerkelijke leven, om iets te noemen, spiegelt zij zich zeer sterk af. Waaraan hebben de Protestantsche en ten deele ook de R. C. kerken het voortdurend toenemen van haar ledental toe te schrijven? Niet ook voor een groot deel aan den wensch om de jonggeborenen, al is moeder ook zelve een lid der negerkerk, toch in de bakra.(= blanke)-kerk te doen opnemen? Dat is maar één staaltje. Zij zijn in menigte te leveren. Men kan 't reeds hooren op straat bij de standjes der lagere volksklasse, wanneer men heel dikwijls kan hooren, dat iemand, die zich zelf wat fatsoenlijker rekent, den ander smadelijk voor „een zwarten neger" uitmaakt.

Ik wil dit zeggen: Suriname krijgt meer en meer een Europeesch cachet. Laat ik liever zeggen: dat is het eigenaardige, dit is het mooie van Suriname, dat het zoo'n *Hollandsche* kolonie is.

Het is zeker ook uit dien hoofde, dat mr. H. J. Smidt, die als Gouverneur zich zeer veel moeite gaf om zich van 't volk en zijn leven op de hoogte te brengen en dus beter dan iemand een kijk kon hebben op land en volk, eens in de 2de Kamer zeide, dat Suriname op weg is *Tropisch Nederland* te worden.

Hoe is de gewone loop bij 't komen in Paramaribo? Men staat eerst verbaasd over al 't vreemde. Er is ook in die zonnige wereld met haar eigenaardige typen en toestanden iets, dat verwart, haast verbijstert. Het is alsof men er nooit thuis zou raken. En allengs leert men inzien, dat er toch veel meer van Holland is, dan men eerst dacht. Niet alleen de taal, de levensmanier, de huizen enz. Maar ook de liefde voor Holland, de ingenomenheid met hetgeen van daar komt, het zich een deel er van voelen, het besef ook van Nederlander te zijn en dat te willen. Er komen natuurlijk in den loop der jaren vele elementen bij. Dat zal nog toenemen, als de goud-exploitaties zich uitbreiden en, zooals velen denken, een grooten toevloed van gelukzoekers zullen lokken. Maar zonder twijfel zullen de oorspronkelijke elementen de nieuwere beheerschen blijven. Het is het kristallisatie proces. De oorspronkelijke kern zal de richting blijven geven.

Dat proces zal niemand willen stuiten, gesteld men zag er kans toe, wat ik niet aannemelijk acht. Of alles aangewend wordt om het te bevorderen? Hier komen wij aan belangen en onderwerpen, die, waar we eenmaal aan 't praten zijn over de kolonie, licht onder de aandacht komen.

Dit praatje is echter reeds lang genoeg. Bestaat er lust, dan volgt er nog wel eens een ander, en dan is er gelegenheid bij allerlei, ook wel bij het genoemde, een poosje stil te staan.

TROPICUS.

Lord Curzon heeft ook hier bewezen, te begrijpen in welke richting er in Indië geregeerd moet worden en het resultaat van deze poging zal zeker zijn, dat een belangrijke tak van volksbestaan in ons groot Oostersch rijk weer opleeft en de algemeene welvaart van het land wordt bevorderd."

Oost-Indische berichten.

De koeile-ordonnantie op Sumatra's Oostkust. Het oordeel van den heer M. 1. Wiesing over de koelie-ordonnantie in zijne brochure: Wat verwacht Indië van ons Christelijk ministerie? Wijziging van de koelie-ordonnanties. Het concubinaat in het N. I. leger. Brief van een inlander over den kleinen landbouw. Naaischool te Bandoeng. Nog iets over den landbouw en de Indo-quaestie. Gemeentebesturen te Bandoeng en andere plaatsen. Vrije inlanders als ziekenverplegers in het stadsverband te Soerabaija. Verhooging van de maandelijksche subsidie ten behoeve der Semarangsche ambachtsschool. De onderwerping van den pretendent-Sultan. De Pasar Malem te Batavia. Eene rijstpellerij in het Demaksche. De expeditie naar Noord Nieuw-Guinea.

In de Deli-Courant komen eenige opstellen voor over de arbeidstoestanden op Sumatra's Oostkust, in het eerste waarvan de koelie-ordonnantie als volgt wordt besproken:

„In de practijk heeft de koelie-ordonnantie (K. O.) bewezen groote mazen te hebben, waardoor zoowel de arbeider als de werkgever zijn heen gekropen. Dat zich dit heeft gemanifesteerd in zulke opzienbare excèssen is niet de schuld van de K. O., maar van de ontstentenis van middelen om haar behoorlijk te doen werken."

De schrijver geeft toe dat de K. O., zooals zij thans werkt, uit een ethisch oogpunt niet te verdedigen is, maar is toch overtuigd dat het een moeielijker en tevens betere arbeid is, diezelfde K. O. waar zulks mogelijk is te verbeteren, dan haar, zooals de heer v. d. Brand, in de vergadering met den heer van Kol in Mei 1902, wenschte, geheel af te schaffen al zou het gewest daardoor gedeeltelijk te gronde moeten gaan:

Hij zegt verder:

„Wij veroordeelen die stelling niet, wij roepen er geen schande over, wij respecteeren ieders meening, van wien die meening ook zij, maar deze meening is ons eenvoudig te radicaal en daarom zijn wij het er niet mede eens.

De heer Kol zelf wil dit radicalisme niet, hij wenscht evenals wij geleidelijke verbetering.

Dat de practijk ten slotte aanwijst dat er ondanks de rigoureuze bepalingen der K. O. veel goeds bestaat in de koelie-maatschappij, welk onpartijdig man zal ons dit tegenspreken?

In verloop van tijd zijn er hier en daar op zich zelf staande gruwelen gepleegd door onmenschelijke planters, bovendien hebben de koelies in verloop van jaren eveneens eenige opzienbarende moorden en mishandelingen gepleegd, maar het leven van een gezonden koelie, die zonder hard te werken, eenvoudig zijn plicht doet, is zeer dragelijk. In doorsnede is de koelie, mits hij geen gemeenen tandil boven zich heeft, zeer goed af, zijn leven is niet zwaar, zijn bedrijf is veel minder zwaar dan honderde bedrijven in Europa, die in vrijen arbeid worden uitgevoerd.

En het bewijs is wel dit, dat circa 90 pct. en daarboven van de chineesche koelies zich reëngageeren, waarvan toch zeker 60 pct. geheel vrijwillig en zonder den dwang van speel- en andere schulden, terwijl ook 70 en meer percent der Javanen op de ondernemingen blijven, zich telkens weêr engageeren of na eenigen eenigen tijd van Java weêr terugkeeren. Zie ten slotte een nieuw aankomende emigrant en zie het volk op de ondernemingen en het groote verschil zal u direct opvallen. Ook dat pleit voor hun levensstandaard. Sommige koelies werken 10 en enkelen 16 jaren bij denzelfden heer, mits die heer hen goed behandelde.

Deze cijfers zouden, als men zoo wil redeneeren, alleen bewijzen dat de koelies zich veel laten welgevallen, wij voeren ze alleen aan tot naricht van hen, die niet alles altijd door een zwarten bril willen bezien."

Resumeerende komt hij tot de volgende conclusiën:

I. Dat de koelie-ordonnantie uit een ethisch oogpunt niet te verdedigen is. Dit wordt door den schrijver gaarne toegegeven, maar hij laat er onmiddellijk op volgen dat er in Europa honderde soorten van vrijen en gedwongen arbeid met of zonder contract bestaan, die vrij wat zwaarder, ongezonder en gevaarlijker zijn dan het gezonde, niet afbeulende, niet afmattende koeliebedrijf.

Hij erkent echter dat het werken onder de K. O. geen normale weg van ontwikkeling voor het land zelf is en die zelf, even als alle culturen, voor een deel in den weg staat.

II. Sommige straffen in de K. O. bevredigen den schrijver niet en dienen geleidelijk door andere en betere te worden vervangen.

III. De K. O. moet uit een nationaal oogpunt en als uitvloeisel van weldoordachte staathuishoudkunde voorloopig behouden blijven, waar mogelijk verbeterd, gewijzigd en beter toegepast worden.

IV. Op ethische gronden zou de plotselinge afschaffing der K. O. bezwaarlijk te verdedigen zijn.

***

Het oordeel van den heer M. I. Wiesing in zijne brochure: „Wat Indië van ons Christelijk ministerie verwacht"? luidt niet zoo toegeeflijk tegenover de K. O. Hij trekt daartegen te velde en meent dat het gemiddelde werk van den contract-koelie veel zwaarder en zijne behandeling veel harder is dan van de vroegere slaven.

Verder wenschte hij gaarne art. 2 (no. 27) van het politiestrafreglement voor inlanders weer in eere hersteld te zien. Volgens deze bepaling toch werden dienstboden of werklieden, die zonder aannemelijke redenen binnen den gewonen huurtijd of gedurende de loopende maand zonder toestemming van den werkgever den dienst verlieten of weigerden te arbeiden, met geldboete bedreigd, c. q. te vervangen door ten arbeidstelling, terwijl zij in geen geval bij den werkgever mochten worden teruggebracht, zooals bij de koelie-ordonnantie, in strijd met art. 1239 van het Burgerlijk Wetboek, werd ingevoerd.

Schrijver is van oordeel dat de tijd gekomen is om den rechtstoestand der bevolking beter te regelen, de bevolking te verheffen tot leden van het rijk van Nederlandsch-Indië, zoodat wij voortaan, even als wij dit doen van Engelschen, Franschen en Japaneezen, kunnen spreken van Nederlandsch-Indiërs en hun een nationaal recht te geven, het Nederlandsch-Indische recht.

Verder beveelt hij voor Indië een eigen munt aan, hij wenscht te Batavia of Bandoeng een muntgebouw, waar de aanmunting van wettig Indisch zilver- en goudgeld geleidelijk voor iedereen opengesteld wordt, mits tot een te bepalen minimum bedrag.

Volgens schrijver is dit het eenige middel om de stoffelijke welvaart van Indië te bevorderen en grootsche resultaten te verkrijgen. Hij wenscht verder invoering van het bi-metallisme zonder vaste waardeverhouding en zal men zich in hoofdzaak ten doel moeten stellen: de inlandsche bevolking tot welvaart te brengen, de volksontwikkeling tot een hooger peil op te voeren, geleidelijk de toestanden afteschaffen, die de inlandsche en daarmede gelijkstaande bevolking vernederen en ons tot schande strekken, het Indo-vraagstuk tot eene oplossing te brengen en ten slotte een degelijk stelsel van landsverdediging, ook tegenover eene groote mogendheid, vast te stellen.

***

Uit Buitenzorg wordt aan het Bat. Nbl. geschreven dat de regeering eene ordonnantie heeft vastgesteld tot wijziging van de voor verschillende gewesten vastgestelde koelie-ordonnanties.

***

Hoe vaak ook in de Staten-Generaal het concubinaat in het Nederlandsch-Indische leger als beschamend voor eene Christennatie en als hoogst verderfelijk werd bestreden en veroordeeld, blijkt deze typisch indische instelling, volgens eene correspondentie in de Sem. Ct, waaraan deze beschouwingen zijn ontleend, eene taaie en onuitroeibare levenskracht te bezitten.

Verschillende ministers en kamerleden protesteerden en veroordeelden, eene enquête werd bevolen, overleg met de indische regeering werd toegezegd om maatregelen te beramen tot afschaffing van het concubinaat, alles echter was vruchteloos en ook onze tegenwoordige regeering zal concessiën moeten doen aan haar principes, daar nòch afschaffing, nòch tegengang in de kazerne mogelijk zal blijken. In 1888 waren van de 13000 europeesche soldaten 147 gehuwd en leefden er 2390 met inlandsche vrouwen of 22,5 pct. Van de Amboineezen 41 pct. met huishoudsters, van de Inlanders zelfs 50 pct., terwijl onder de inlandsche christenen in het leger geen enkel soldaat een wettig huwelijk had gesloten.

Volgens het Koloniaal Verslag van dit jaar leefden in concubinaat 17,2 pct. der minderen en 42,8 pct. der europeesche onderofficieren of van hen, die het konden betalen, bijna de helft, in het geheel 2794 europeesche militairen; zoowel uit physiek als moreel oogpunt stonden dezen echter in den regel hooger dan de andere militairen.

Zooals genoegzaam bekend is heeft het concubinaat groote voordeelen; mocht dit worden opgeheven, dan zal het pct. der geslachtsziekten en syphilisgevallen niet alleen op onrustbarende wijze toenemen, maar ook zullen de gevallen van dronkenschap onder de Europeanen en van opiumschuiven onder de Inlanders bedenkelijker verhoudingen gaan aannemen.

Het aantal geslachtsziekten toch was onder hen, die zonder huishoudster leefden, 13 maal grooter dan onder diegenen, die aan het concubinaat de voorkeur gaven, terwijl in de laatste jaren wegens misbruik van sterken drank 14,4 pct. van hen, die met, en 41,5 pct. van hen die zonder huishoudster leefden, werden gestraft; voor de gehuwden daalde dit cijfer tot 3,4 pct. Een deel toch hunner soldij moet aan de vrouw worden afgestaan, die dan zorgt voor beter eten, netter kleeding en gezelliger leven voor deze paria's der europesche samenleving.

„In het geisoleerde, eentoonige leven van den militair zijn deze vrouwen die hem verzorgen en oppassen, verknochtheid vaak liefde betoonen, een bron van geluk, voorkomen zij, veel kwaad en walgelijke uitspattingen. Zelfs onontwikkeld, heeft de soldaat geen ideatistische aspiratiën, doch is volkomen tevreden met de huiselijke omgeving, en het soort van gezin, dat zij hem schenkt; de smart, die hij gevoelt bij scheiding, is daarvoor het meest afdoende bewijs. Ook weten die vrouwen zelfs in de kazerne door haar natuurlijken tact en haar schaamtegevoel allen aanstoot te vermijden en is die schijnbaar losse verbindtenis haar vaak ernst, gedurende het leven en zelfs na den dood van haar tijdelijken echtgenoot. Hoe menigmaal hebben wij aan boord niet kunnen waarnemen, met welke teedere zorg en toewijding zulk eene „concubine" haar wegens ziekte geevacueerden man oppaste; hoe menig verhaal werd ons bekend van inlandsche vrouwen, die onder het vijandelijk vuur met levensgevaar het leven redden van hun „laki", die gewond was nêergezegen. Was het niet roerend in de bladen te lezen, dat wanneer een subaltern militair zonder eenig geleide uit de cholerabarakken te Batavia of Semarang naar het graf werd gedragen, de trouwe huishoudster volgde in een rijtuig met een blad vol bloemen op den schoot.

Dat was slechts eene geminachte „njai"!"

Neen van afschaffing of beperking van het concubinaat in het indische leger kan dus vooreerst geen sprake zijn; wel zou men in den vorm nog verbetering kunnen brengen.

De werving van Inlanders en Amboineezen zou nagenoeg onmogelijk gemaakt worden, daar het toch niet zou aangaan dezen toe te staan wat men den Europeanen weigert, hetgeen in de gemengde compagniën bovendien moord- en doodslag ten gevolge zoude hebben. Geen wonder dan ook, zegt de schrijver, dat in 1887 de militaire autoriteiten het verdrijven der huishoudsters ernstig moesten ontraden omdat, blijkens advies van korps- en compagnies-commandant, door het concubinaat allerlei ontucht wordt voorkomen en de leger-commandant dus iedere proef, die de afschaffing beoogde, overbodig en ondienstig achtte.

Men wilde niet medewerken aan een maatregel, die hoewel *misschien* in overeenstemming met de Christelijke zedeleer, in de practijk alleen kwaad zou stichten.

Van de 96 geraadpleegde officieren verklaarden zich 86 tegen afschaffing, 8 er voor en drongen er 2 aan op beperking van het cuncubinaat.

Zelfs de bisschop van Batavia erkende dat de practijk dwong van twee kwaden het minste te kiezen, terwijl de legercommandant in 1899 ronduit verklaarde onder de tegenwoordige omstandigheden in geen geval te willen medewerken om het concubinaat uit de kazerne te doen verdwijnen en iedere proef daartoe onverantwoordelijk achtte.

Wij zijn 't dan ook volkomen eens met den schrijver in de „Sem. Ct.", die verklaart dat aan eene afschaffing van het concubinaat in het Nederlandsch-Indische leger in de eerste tijden niet mag worden gedacht. Tot verbetering van het moreele gehalte van den militair zou die maatregel niet leiden.

***

De heer van Kempen critiseert in een ingezonden stuk aan de „Preanger-bode" de ergerlijke behandeling van koelies op sommige theeondernemingen. O. m. schrijft hij:

„Men treft op West-Java eenige thee-ondernemingen aan, waar de behandeling der koelies alles te wenschen overlaat. Buiten hun zeer slechte behandeling worden de arme menschen nog dikwerf onthaald op slagen en lage berispingen van administrateur en emploijé's. Waarvoor die eeuwigdurende aanmerkingen, die gemeene afsnauwingen, waarvoor dat rammelen, wanneer hij zich schuldig maakt aan kleine tekortkomingen?

OOST en WEST.

WOENSDAG 11 MAART 1903,

's avonds om 8 ure

in het Gebouw Diligentia, Lange Voorhout No. 5.

Voordracht over een Maleisch gedicht getiteld Djoeragan Bodoh (de domme koopman of schipper),

door den Heer Dr. A. A. Fokker,

UIT AMSTERDAM,

Leden hebben **persoonlijk vrijen toegang op vertoon hunner lidmaatschapskaart** en tevens het recht om **voor de leden van hun gezin** kaarten te koopen voor de zaal **voor f 0.50 per plaats.**

Voor **niet-leden** is de toegangsprijs **f 1.— in de zaal** en **f 0.25 op de galerij.**

Vereenigingen en **onderwijs-inrichtingen,** mits **collectief** kaarten aanvragende, betalen voor de galerij **slechts f 0.10 per plaats.**

Kaarten kunnen worden **gekocht** en **plaatsen besproken** voor f 0.25 per plaats.

Maandag 9 Maart van 10—4 uur **uitsluitend voor de leden,** en de personen, voor wie zij kaarten hebben genomen.

Beide volgende dagen ook **voor niet-leden** van **10—4 ure.**

Ook op den avond der lezing zijn aan het gebouw kaarten verkrijgbaar.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van

Lambrequins, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek

voor de vervaardiging van **Franjes, Embrasses** en **Agrementen** in soliede qualiteit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL HOFSPUI №97. — ENDERLÉ en OOSTERVEEN HOFSPUI №97.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Fotografie-Toestellen,

en alle toebehooren.

OOK SPECIAAL VOOR INDIË.

Gramophones van af f 58.

Monarch Gramophones

van af f 66, met Concert Soundbox.

Beslist beste adres bij

L. Hoorenman,

Prinsestraat 29,

DEN HAAG.

Indische Families.

Voordeelige Aanbieding.

Eenige keurig en flink onderhouden

Inboedels,

bestaande elk uit Salon- en Eetkamer Ameublement, 2 complete Slaapkamers, Logeer-, Bad- en Dienstbodenkamer, complete Keukeninrichting en volledige Gordijnen, Tapijten, Linoleums, Traploopers, Serviezen, Bedgoed, enz., worden ter overname aangeboden hetzij ter **verkoop** of in **huur** tegen zéér aannemelijke condities, te bevragen onder No. 165, Bureau van dit blad.

Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues

aux Expositions

DU TRAVAIL de PARIS et LYON

Marie Derwel,

Corsets sur Mesure

LA HAYE

36 Jacob van der Doesstraat.

Corset Mystère

Nouveau Modèle hygiènique

approuvé par la faculté de medecine.

Mevrouw M. STOFFERS

VAN SWIETENSTRAAT 134.

Gelegenheid tot onderricht in **Huishoudelijk Maleisch.** In **30** lessen kan men zich voldoende öp de hoogte stellen. Informatiën Bureau Oost en West.

Vervaardiging van **Indische uitrustingen.** Voorhanden: **Ind. Koetangs** (Jav. en Europ. model) ter vervanging van corset.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN

HEERENHOEDEN en PELTERIJEN.

Prinsestraat 39,

's-GRAVENHAGE.

Behangerij.

Stoffeerderij.

Meubelmakerij.

Complete Meubileering.

OBRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.

F. J. VISSER & Co.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81. Telephoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN, zoowel in **koop,** als in **huur.**

Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubileerde Huizen te Huur,

waarbij:

Huizen met 10 Kamers à f 100 per maand.
Benedenhuizen ad „ 45 per maand.
Bovenhuizen ad „ 60 per maand.

Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

IN ROBES

Fransche Coupe

Maison L. Carrière „Gratio".

Reform kleeding naar keuze.

SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Attesten ter inzage. ***120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.***

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 32^D^.

UITZENDING VAN DINERS.

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

Haagsche Kofferfabriek.

Passage 53-55-57, DEN HAAG—Teleph. Interc. No. 589.

Noordblaak 93, ROTTERDAM—Teleph. Interc. No. 3424.

GROOTST GESORTEERDE MAGAZIJNEN IN NEDERLAND van

Koffers, Tasschen en Lederwaren.

GROOTSTE SORTEERING.

SOLIEDST en GOEDKOOPST ADRES voor

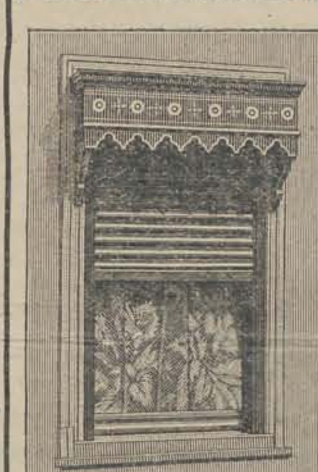
echte Rieten Koffers

met vijf jaar schriftelijke garantie.

70 pCt. VRACHTBESPARING. — EIGEN FABRIKAAT.

Deze ECHTE RIETEN KOFFERS zijn de

lichtste, de **soliedste** en **blijven de goedkoopste.**

HEINEKEN's

(Oudste) Glazenwasscherij

Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.

Den Haag, Wagenstraat 39a.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten

per busje à 35 en 55 cts.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar.

Gandaria assin - Atjar temoe koentjie.

Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

CHRIST^N^. ALKA, voorheen ALKA en WECKESSER,

Paviljoensgracht 21a. 's Gravenhage.

Vlugge bediening. — Soliede artikelen.

Fabriek van alle soorten Koperen en Houten Blaasinstrumenten.

Leverancier zoowel Binnen- als Buitenlandsch voor HARMONIE-, FANFARE- en STRIJKORCHESTEN.

Specialiteit in **Saxophons, Obo's, Engelsche Hoorns, Fagotten, Bas-Clarinetten, Böhm-Clarinetten en Böhm-fluiten.** enz. enz.

Clarinetten van hout en caoutchouc.

Scherp concurreerende prijzen.

Groote Magazijnen van alle op dat gebied behoorende Artikelen. **Guitares, Citers, Banjo's, Harmonica's,** enz. Ook alle daarbij behoorende Artikelen. Goedkoopste adres voor **Reparatie** aan alle Muziekinstrumenten.

Prijscourant op aanvraag gratis.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHE LLOYD"

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam. 1903	van Marseille. 1903	te Port-Said. 1903	te Padang. 1903.	te Batavia. 1903.
Ardjoeno	21 Maart	2 April	7 April	26 April	28 April.
Goentoer *	4 Apri	16 „	21 „	10 Mei	12 Mei
Merapi	18 „	30 „	5 Mei.	24 „	26 „
Gedé	2 Mei	14 Mei	19 „	7 Juni	9 Juni.
Oengaran	16 „	28 „	2 Juni	21 „	23 „
Sindoro *	30 „	11 Juni	16 Juni	5 Juli	7 Juli
Salak	13 Juni	25 „	30 „	19 „	21 „
Lawoe	27 „	9 Juli	14 Juli	2 Aug.	4 Aug.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*

De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 5 Maart 1903.

Om hem beter tot zijne verplichtingen aan te sporen en uw eigen zedelijk peil te verlagen? Welnu, dan zijt gij niet „waard, dat men u met den naam van mensch betitelde, mensch, in den waren zin van het woord. Waarom altijd af- en nimmer goedkeuringen? zou eene enkele goedkeuring uwen broeder ijdel doen worden, vreest gij dat? Handelt gij naar recht en geweten, wanneer gij uwen slaaf voor dertien uren arbeids per dag slechts eene som van twintig penningen toekent en soms nog minder? Zoudt gij zonder dien zwaren arbeid van uwe dienstknechten uwe gronden ontgonnen en beplant zien; zoudt gij zonder dat werk uwe onderneming kunnen doen slagen? Neen niet waar?

Welnu, waardeer dan hunnen arbeid, geeft hun loon naar werken en zorgt dat gij u onder hen bemind maakt, door eene humane behandeling, want het welslagen uwer onderneming hebt gij toch hoofdzakelijk aan hen te danken. Is dat niet zoo? Thans klaagt gij over de luiheid en het slecht uitkomen uwer arbeiders, maar aan wien de schuld? Bij betere betaling en betere behandeling zult gij denkelijk over eenigen tijd anders redeneeren."

* * *

In het Bondsblad komt een brief voor van een Javaan uit Toeloeng Agoeng, die, hoewel geen lid zijnde van den Indischen Bond, toch het Bondsblad dikwijls onder de oogen heeft gehad, waaruit hij met genoegen heeft ontwaard dat er veel werk van gemaakt wordt om de z. g. paupers aan kleine stukken grond te helpen voor den kleinen landbouw. Hij vraagt bescheiden of het niet mogelijk ware om fatsoenlijke jongelieden, zoons van gewezen inlandsche hoofden, in de gelegenheid te stellen om ook orang tani (landbouwer) te worden. Hij schrijft o. a.:

„Zooals bekend is, kan niemand een stukje grond in de nabijheid van de kota krijgen voor den kleinen landbouw en ik zou mij volstrekt niet schamen om de patjol te hanteeren alhoewel ik er vroeger nog niet mede gewerkt heb.

Als Javaan heb ik langen tijd als magang op een gouvernementskantoor gewerkt: geldgebrek en teleurstellingen noodzaakten mij het magangschap vaarwel te zeggen. Later kreeg ik op een suikeronderneming een baantje; maar verschillende redenen noopten mij ontslag te nemen. Ik zal er verder niets over zeggen; doch wil u hierbij slechts de verzekering geven dat op zoo'n onderneming nog al dingen kunnen gebeuren, waarvoor wij (ik ben slechts een arme Javaan) ons moeten schamen. 't Zal voor inlandsche jongelieden die een goeden wil hebben, eene uitkomst zijn, indien het Hoofdbestuur van den Indischen Bond het van het Indische Gouvernement kan gedaan krijgen om ook hun kleine stukken grond te geven voor den kleinen landbouw.

Schrijver of magang zijnde moge eene eervolle positie heeten, doch als geen of onvoldoende inkomsten ze niet tevens loonend maken, dan geloof ik, dat aan het bescheidener, maar daarom toch niet minder eervol bestaan van den orang-tani verreweg de voorkeur te geven is. Moge mijn wensch eens vervuld worden."

(w. g.) RADEN SOEKARDJO.

* * *

Naar de Preangerbode meldt zal door de afdeeling Bandoeng, zoodra het mogelijk is, eene naaischool worden opgericht, waar aan jonge meisjes onderricht zal gegeven worden in nuttige handwerken.

Het is den beheerder van het kleêrenfonds aldaar dikwijls gebleken, dat vrouwen en meisjes, wien men goed voor kleedingstukken verschafte, te kennen gaven, dat ze daar niet veel aan hadden omdat ze heel slecht „ter naald" waren. Het bleek dat velen van hen van nuttige handwerken niet veel idée hadden.

Nu is het doel der afdeeling daarin door de oprichting van eene naaischool te voorzien. Ieder onbemiddeld jong meisje, dat zich in de nuttige handwerken wil bekwamen, kan zich aanmelden. Bravo!

* * *

In het Bondsblad komt een opstel voor van iemand uit Bandoeng, die daar tijdelijk vertoeft en waaraan wij het volgende ontleenen:

Tot de bezwaren, die men aanvoert om de kleine landbouwers uit de Preanger te houden, behoort de mogelijkheid dat de Soendanees er zich tegen verzetten zou.

Daartoe bestaat volgens hem geen reden, waar er zooveel grond braak ligt, onder meer in het geirrigeerde Tjihea, of „moet die prachtige grond nu renteloos blijven na de vele onkosten aan irrigatie besteed"? vraagt hij."

Onmiddellijk laat hij er dan opvolgen dat men voornemens is daar eene fabriek op te zetten, en dus den kleinen man weêr met het kapitaal wil dooddrukken.

Bovendien is de grond in West-Java wel goed voor bibit, maar niet voor riet, waar men suiker uit maakt, wat voldoende gebleken is uit de ervaring met vroegere suikerfabrieken.

De inlanders hebben in het Tjiheasche zóóveel grond dat ze niet bebouwen kunnen, waar ze groote lappen aanvragen en op hun naam krijgen, doch inderdaad voor inlandsche hooofden en Chineezen, zoodat onlangs een Europeaan van een Chinees moest huren.

Dit is, volgens den schrijver, bepaald eene schande, die niet zoozeer aan het gouvernement als aan de autoriteiten te wijten is, wier schuld het dan ook is als het gouvernement zijn geld van de irrigatie niet terugkrijgt.

Het gerucht gaat ook, zegt schrijver, dat het gouvernement er zelf padi wil planten en dus den inlander concurrentie aandoen.

Verder geeft hij aan de regeering in overweging om door middel van credietbanken de kleine landbouwers tegemoet te komen, doch zóó dat nooit meer verstrekt worde dan voor één week noodig is.

Instede van zooals vroeger zijn geld in juweelen te steken, toen er nog geen spaarbanken bestonden, zou men nu het naar de postspaarbank kunnen brengen, waardoor tevens rente van zijn geld wordt verkregen.

Een andere brjefschrijver roert in hetzelfde blad de netelige Indo-quaestie aan, waar hij opmerkt:

„De Indo telt onder zijne fouten ook deze, dat hij zonder égoist te zijn, het liefst aan anderen overlaat de kastanjes uit het vuur te halen. Waar hij de overgroote meerderheid van de Indo-Europeesche maatschappij uitmaakt, kan dat gebrek aan initiatief en energie Indië niet anders dan tot schade zijn. Daarom kan niet genoeg aangedrongen worden op karaktervorming bij het onderwijs, want vooral waar de moeder eene inlandsche vrouw is, moet de onderwijzer de ouders vervangen wat de zedelijke opvoeding betreft."

* * *

Volgens de Preanger-bode bestaat er kans dat de invoering der decentralisatie van bestuur op Java reeds in dit jaar kan plaats hebben en dat dan Bandoeng en eenige andere plaatsen in de eerste plaats in aanmerking zullen komen voor gemeentebesturen.

* * *

De proefneming, die het vorige jaar in het stadsverband te Soerabaija heeft plaats gehad door de veroordeelden, die als ziekenoppassers fungeerden, door vrije inlanders uit de kampongs te vervangen, mag, volgens de Soer. Ct., als geslaagd beschouwd worden. Het geheele inlandsche personeel van genoemde inrichting bestaat thans uit vrije personen, terwijl voor de zieke vrouwen vier verpleegsters zijn aangesteld.

Ook deze maatregel getuigt van humaniteit en verdient dus allen lof.

Naar de Locomotief mededeelt, ontving het bestuur van de Semarangsche ambachtsschool het heugelijke bericht dat de regeering er in heeft toegestemd de maandelijksche gouvernements-subsidie van f 500 te brengen op f 1000, terwijl eene som van f 4000 werd toegestaan als subsidie in eens, ter uitbreiding van de gebouwen der school en het aanschaffen van leermiddelen.

Dank zij dezen roijalen steun, waardoor de regeering wêer velen aan zich verplicht heeft, zal het mogelijk zijn het onderwijs aan de ambachtsschool uittebreiden in de voor de leerlingen zoo hoognoodige bouwkundige vakken en zal het practische gedeelte zich ook tot het timmervak uitstrekken.

* * *

Blijkens eene uit Kota Radja met het Bat. Nbl. gevoerde correspondentie, gelooft men niet dat de onderwerping van den pretendent-sultan aldaar tot groote veranderingen ten goede zal leiden en wordt door den gouverneur meer waarde gehecht aan de onderwerping of gevangenneming van Panglima Polem.

Zaterdagavond, den 10en Januari j. l. verzamelden de ter plaatse aanwezige ambtenaren en officieren zich in de Societeit, om van daar, voorafgegaan door een muziekkorps, zich naar den gouverneur te begeven, ten einde bij monde van den kolonel *Scheuer* deze autoriteit geluk te wenschen met de onderwerping van den sultan.

De generaal was zichtbaar getroffen door deze spontane uiting van sympathie, al nam hij den hem toegezwaaiden lof niet in ontvangst.

„Wij zijn *alléén* de regeering dank verschuldigd en wanneer wij hulde brengen, dan is het aan haar, die ons in in staat stelde de eenmaal aangegeven gedragslijn te volgen. Doch, mijneheeren, zeide de generaal nu, laten wij niet denken dat wij er al zijn. Wij moeten nu met nieuwen moed weder aan den gang, want er zijn nog meer die dood of levend in onze handen moeten vallen!"

Flinke mannelijke taal! Ook wij brengen gaarne hulde aan onzen energieken gouverneur en hopen hij spoedig zijne verwachtingen en wenschen met goeden uitslag bekroond moge zien.

* * *

Blijkens het Bat. Nbl. valt het een ieder op hoe de *Pasar Malem* te Batavia in de laatste jaren telkens meer en meer in beteekenis afneemt en haar eigendommelijk karakter verliest van te zijn de jaarmarkt bij uitnemendheid, waar de beste producten van Chineesche en inlandsche kunstnijverheid te koop worden geboden.

Bij de groote moeielijkheid om producten van inlandsche kunstnijverheid een goed afzetgebied te verzekeren, schiep men in andere deelen van Java, te Pekalongan bijv., een jaarmarkt, de pasar malem, die ieder jaar meer blijkt in eene behoefte te voorzien en steeds beter gewaardeerd wordt.

Zoo lezen wij in bovengenoemd blad:

„En terwijl wij hier de gelegenheid hebben om de weder oplevende belangstelling voor indische kunstproducten uittebreiden, laten wij haar ongebruikt voorbijgaan. Geen spoor van de fraaie specimen van inlandsche pottebakkerskunst, van kopergietwerk, van al het fraais dat wij, en terecht, bewonderden op de tentoonstelling, verleden jaar door de vereeniging „Oost en West" georganiseerd. En, nu wij er toe gekomen zijn in dit verband de vereeniging te noemen, die zich bevordering, veredeling van inlandsche kunstnijverheid ten doel stelt, de rechtstreeksche vraag: voelt zij niets voor het denkbeeld de bestaande jaarmarkt met haar druk bezoek te benutten om inlandsche kunstproducten op den voorgrond te brengen en afzet te verzekeren?

Wat wij nu op de pasar malem zien, zou geheel niet het bestaan eener inlandsche kunst doen vermoeden. Dat die kunst bestaat weten wij. Dat zij, zwakjes beoefend, niet aangemoedigd, ontaardt in leelijk, wansmakelijk prutswerk, alleen om te voldoen aan de lage eischen van het inlandsche en chineesche gemeen met zijne voorliefde voor harde kleuren en wanstaltige figuren en teekeningen, ieder kan er zich nu van overtuigen.

„Het is niet alleen de vereeniging „Oost en West" die met de *Pasar Malem* haar voordeel kan doen, ook de vereeniging „Ooftteelt" te Buitenzorg wier werkkring zoo goed als die der andere vereeniging onze volle sympathie heeft, vindt hier eveneens een veld braak".

En verder:

Vroeger bood de pasar malem keur en keus van vruchten, aan welke men kon zien dat aan de cultuur zorg was besteed. En nu? Gebrek aan waardeering, en aanmoediging hebben ook hierin de klad gebracht; rijp en groen wordt nu aangeboden; mooie, goed ontwikkelde vruchten ziet men niet meer. Ook in deze richting kan nog veel, heel veel gedaan worden; leiding en leering in de eerste plaats, het opwekken der belangstelling van het publiek daarnaast en dit en nog meer ligt zeker wel in de lijn van werkzaamheden welke de vereeniging zich trok".

Behalve deze twee zaken noemt dat blad nog verscheidene andere, die de pasar malen biedt, welke aanmoediging, belangstelling en steun verdienen; o. m. de cultuur van sierplanten, de pluimveeteelt, de vischcultuur en zooveel andere volksbedrijven zouden telken jare op de pasarmalem meer van hun ontwikkeling kunnen doen blijken. In aanmerking genomen den goeden weg door het ijverige bestuur der vereeniging „Oost en West" te Batavia reeds ingeslagen, twijfelen wij er geen oogenblik aan of ook dàt veld zal spoedig op degelijke wijze worden ontgonnen.

* * *

Naar wij uit de Sem. Ct. vernemen heeft de heer DON GRIOT, eigenaar van rijstlanden te Kali-Gondang bij Demak, het voornemen aldaar eene rijstpellerij op te richten, waarvan hij zich voorstelt geheel de stad Semarang prima kwaliteit tafelrijst en andere minder soorten te leveren.

* * *

De expeditie naar Noord Nieuw-Guinea is den 29en Januari jl. via Menado naar Ternate vertrokken. Professor Wichmann zal, na te hebben voldaan aan eene regeerings-opdracht, nl. het zoeken van drie kolenvindplaatsen aan de Noordkust van N.-Guinea ten westen van Humboldtsbaai, zich aan het hoofd stellen van de particuliere expeditie en wel speciaal voor de afdeelingen mineralogie, geologie en topographie. De heeren Jhr. de Beaufort en Lorents hebben de zoölogie en de botanie voor hun rekening genomen en worden daarin bijgestaan door een mantrie en een plantenzoeker van 's Lands Plantentuin, terwijl het anthropologisch onderzoek is opgedragen aan Dr. van der Sande.

Wij lezen in het Bat. Nbl. omtrent deze expeditie het volgende:

„Het Zoetwatermeer, dat op ± 3 uur gaans westwaarts van de Humboltsbaai gelegen is, eene lengte heeft van ongeveer 20 kilometer, 200 meter boven den zeespiegel ligt en eenige tientallen vademen diep is, boezemt den heeren der expeditie veel belangstelling in en zij koesteren van een nader onderzoek groote verwachtingen, aangezien dit misschien eenig licht kan geven in de quaestie of het groote eiland tot Nieuw-Holland te rekenen is.

De zorg voor de medische afdeeling rust eveneens op Dr. van der Sande. Bij de uitrusting is niet alleen gerekend op de eventueële nooden der expeditieleden, doch ook op een groot aantal patienten onder de Papoea's die, gelijk bij het bezoek van H. M. *Ceram* in 1901 is gebleken, groot vertrouwen stellen in de westersche geneeskunde en alleen wat vrees koesteren van het operatiemes.

De goede verstandhouding met de bevolking moet door deze geneeskundige hulp worden bevorderd. Zeer zeker zal zij dan ook het hare er toe bijdragen om het doen van opmetingen, van photographische opnamen en het vervaardigen van afdrukken en afgietsels te vergemakkelijken."

West-Indische Berichten.

Professor van Loon, hoogleeraar in de mijnbouwkunde aan de polytechnische school te Delft en de heer Gouka, mijn-ingenieur en assistent-leeraar aan dezelfde inrichting, zijn in Suriname aangekomen.

Professor van Loon zal een onderzoek instellen om na te gaan in hoever het eindpunt van den spoorweg als basis zal kunnen dienen voor de exploratie van goud in het Lawagebied. Hij zal dit echter slechts in breede trekken kunnen aangeven, want de tijd voor een lang onderzoek in bizonderheden heeft hij niet, aangezien de hoogleeraar slechts een kort verlof heeft. Drie maanden uit en thuis.

De eigenlijke exploratie zal later geschieden door een van Regeeringswege aan te stellen mijningenieur, die daartoe naar Suriname zal worden gedetacheerd.

Of op de heer Gouka wellicht reeds nu de aandacht is gevallen? — Met ingang van 15 Januari is hem tenminste eervol ontslag verleend als assistent-leeraar aan de Polytechnische School te Delft. In elk geval zal hij dus langer in Suriname kunnen blijven, dan de hoogleeraar.

Hopen wij van harte, dat de heer van Loon, de bezwaren van een reis door de wildernissen in het achterland van Suriname, ons zoo wel bekend door 't geen Dr. van Cappelle kort geleden er over mededeelde, goed moge doorstaan, immers hij is zoo heel jong niet meer, ook hopen wij, dat de heer Gouka, behalve zijn theoretische kennis, een groote dosis praktische ervaring van het mijnwezen naar Suriname meebrengt. Want dàt is er in hooge mate noodig.

Omtrent de toekomst voor mijningenieurs in 't algemeen in Suriname heeft de Delftsche korrespondent van de N. Rott. Ct. indertijd een onderhoud gehad met Professor Kraus.

Onze West deelt er 't volgende van mee en voegt er een opmerking aan toe:

„Men moet — aldus ongeveer prof. K. — zich een juiste voorstelling maken van den toestand. Suriname is een klein veld, waarop allerminst thans een stroom van ingenieurs plaats kan vinden. Leiden de onderzoekingen van prof. Van Loon tot eenigszins gunstige uitkomsten, dan ligt het voor de hand, dat plaats openkomt voor mijn- en en werktuigkundige ingenieurs, mede in verband met de voltooiing van de spoorbaan. Dit neemt echter niet weg, dat, wanneer een werktuigkundig-ingenieur, die na zijn studie b. v. een paar jaar met de handen werkzaam was in een fabriek, en niet geheel van middelen is ontbloot, lust heeft om naar Suriname te gaan, hij zich door niets behoeft te laten weerhouden. Slaagt hij niet in Suriname, dan wijkt hij uit naar Noord-Amerika, waar aldus toegerusten zeker terecht komen."

Wij zouden aan het bovenstaande willen toevoegen, dat het een geluk zal zijn voor de goudindustrie in Suriname, indien degelijke Hollandsche mijningenieurs in de toekomst beschikbaar zullen komen. Men heeft hier al te veel leergeld betaald, met allerlei vreemde „voorlichters", die onder den verzâmelnaam „deskundigen" hier komen op hooge traktementen en — de enkelen goede niet te na gesproken — per slot van rekening dikwijls blijken nog minder verstand van zaken te hebben dan praktische leeken. Wat al lijdensgeschiedenissen zijn in Suriname aan den naam „deskundigen" verbonden!

Mochten, wat wij van harte hopen, de proeven slagen met goud-bagger-exploitatie in onze kolonie, dan zouden voor den arbeid in deze richting zeker Hollandsche technici vóór alle anderen in aanmerking behooren te komen.

* * *

De verkiezing voor een lid van de Koloniale Staten in Suriname, — die naar men zich herinnert zulk een eigenaardig verloop had: er was bij de herstemming een gelijk getal stemmen op beide kandidaten uitgebracht, maar tevens één stembiljet te veel ingeleverd, zoodat een vrije verkiezing werd uitgeschreven, — is nu in het voordeel van den heer K. H. Bergen uitgevallen. De heer mr. L. F. Schoch, de tegenkandidaat bleef in de minderheid.

Te oordeelen naar het aantal aanbevelingen naast bestrijdingen in de bladen is er deze keer sterk voor de kandidaten geijverd en werd er een opgewekte „kieskampanje" doorgemaakt.

Verscheidene personen, die niet op de kiezèrslijst waren geplaatst, omdat zij niet alle belastingen hadden betaald, hebben zich hiertegen verzet en bij het Hof van Justitie gerequestreerd, aangezien naar hun meening artikel 2 van het kiesreglement, dat deze kwestie regelt, alleen ziet op de personeele belasting, welke door hen wel was voldaan. Het Hof heeft de zienswijze der requestranten gedeeld en met „werkelijk bekwamen spoed" bij vonnis uitgemaakt, dat zij alsnog op de lijst zouden worden geplaatst.

Ook andere, in gelijke omstandigheden verkeerenden zouden verzoekschriften indienen, — zoodat allen nog mee konden stemmen.

Het was te begrijpen, dat na zooveel inspanning en ijver de geestverwanten van den nieuw verkozene, hem, den man van de volkspartij, zooals hij genoemd wordt, een huldebetoon wilden bereiden.

Naar wij uit de *Surinamer* lezen, werd aan den heer Bergen, die reeds 's middags door velen aan zijn woning was geluk gewenscht, 's avonds nog met fakkels, banieren en vlaggen een serenade gebracht.

De heer Bergen, kind van het land en in de kracht van zijn leven is in de Surinaamsche geschiedenis der laatste jaren geen onbekende.

Opgeleid voor onderwijzer, staat hij sedert een kleine twintig jaar aan het hoofd van een eigen school voor l. o. en steeds heeft hij zich het lot van den kleinen burger in de Kolonie aangetrokken. In de vroegere *Volksbode*, waarvan hij mederedakteur was, vond hij een orgaan, waarin hij de belangen van zijn mindere landgenooten kon bepleiten en opkomen tegen misstanden ten hunnen nadeele.

Onder het bestuur van Gouverneur Lohman heeft hij zich vooral in dien zin doen kennen en getracht voor de negers een helper in den nood te worden.

Even als die Gouverneur zelf, heeft hij zich echter door zijn optreden, bij een ander deel der bevolking, vele vijanden gemaakt en ten gevolge van de bekende opstootjes der Paranegers, ter gelegenheid van de viering van het 25-jarig bestaan van de Koloniale Staten, werd de heer Bergen als medewerker aan de *Volksbode*, wegens opruiïng, tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Dat hij vele aanhangers bleef behouden, werd nu bewezen door zijn verkiezing tot lid dierzelfde Staten en dat wel iets van zijn werkzaamheid verwacht wordt, blijkt uit 't geen de N. S. C. naar aanleiding der benoeming zegt, n. l.:

„Met deze verkiezing is de politieke geschiedenis onzer Kolonie een nieuwe phase ingetreden. En een phase, die niet in gebreke blijven zal een merk te zetten op alles, niet 't minst op de sociale verhoudingen der individuën in de samenleving".

* * *

Watergebrek. — Slechts één week heeft het niet geregend en nu heeft men in de stad, vooral onder de lagere volksklasse die kamers, zoogenaamde „negerhuizen", bewonen, reeds gebrek aan drinkwater.

Men moet zien welke verre afstanden die menschen moeten afloopen om een beetje drinkwater — nb. putwater — te zoeken.

Voor een regengewest als onze kolonie is, getuigt watergebrek van groote onverschilligheid.

Men weet, sedert jaren werd reeds op dit aanbeeld geslagen, o. m. om eigenaren van huizen bij verordening te dwingen het hemelwater, dat op de daken hunner huizen valt, op te vangen als middel èn om drinkwatergebrek te voorkomen èn om de straten te helpen met de loozing.

Tot dusverre is er echter nog niets aan gedaan. Intusschen komt het drinkwatergebrek elk jaar periodiek terug.

Zou het geen overweging verdienen om, nevens de poging om boring te doen, groote waterreservoirs aan te schaffen, hetzij onderaardsche steenen bakken of van Romeinsche Cement? In het laatste geval beveelt zich o. m. het Kerkplein voor dat doel aan, waar het hemelwater van het Kergebouw kon worden opgevangen.

Koffieopbrengst in Brazilië.

Zoo luidt het opschrift van een artikel, voorkomende in „Het Vaderland" van 22/23 Februari 1903, waarin op de duistere toekomst van de koffiecultuur wordt gewezen.

De laatste oogst in Brazilië leverde een uitvoer van 16 millioen balen, gelijkstaande met 970,000 tons. Voor dit jaar is de oogst geraamd op 13 millioen balen, gelijkstaande met 800,000 tons, d. i. nagenoeg de hoeveelheid koffie, die over de gansche wereld wordt verbruikt. De prijzen zijn dan ook tegenwoordig ongemeen laag en te New-York wordt voor Rio no. 7, thans niet meer besteed dan 5 dollarcenten (0.12½ cent Nederlandsch) per pond. Toch blijft er voor den Braziliaanschen planter, tegen dien prijs nog winst over, zegt de berichtgever in de Times — het blad, waaruit „Het Vaderland" zijne beschouwingen overnam — en het zal dus nog wel een paar jaren duren vóór de prijs zoo laag is geworden, dat de koffietuinen onbeheerd zullen worden gelaten en de koffiepluk in Brazilië een inzamelen van boschproducten zal worden, maar duister acht hij de toekomst in ieder geval.

Is de berichtgever uit de Times echter wel goed op de hoogte? vraagt „Het Vaderland". Zou een speciaal onderzoek van Neerlands kant niet gewenscht zijn? En zal men dit niet het best kunnen opdragen aan den heer *C. Kraay*, die over suiker, steenkool e. a. in de „Indische Mercuur" zulke degelijke artikelen schreef?

Wij laten de beantwoording dier vragen aan de koffiespecialiteiten over. Ons intresseert daarbij nog eene andere: Wat zijn de redenen, dat in Brazilië bij de tegenwoordige lage prijzen door de planters nog winsten worden behaald?

Misschien kan een onzer lezers daarop een afdoend antwoord geven?

Groot-Nederlanderschap.

(Ingezonden).

„Oost en West" heeft dikwijls groote moeite, om de menschen tot belangstelling voor Indië en lidmaatschap over te halen.

Wat zijn de argumenten van „Oost en West"? Hoe is 't mogelijk, dat „Oost en West" ooit iemand overreedt?

Me dunkt, de vereeniging kan 3 voorname vragen doen:

1. Zijt ge 'n wereld-menschen-vriend en tevens meermalen millionnair?

2. Hebt ge 'n tijd lang in Indië gewoond, en 't land op die manier liefgekregen?

3. Zijt ge Nederlander? Hebt ge dus grooter of kleiner belang bij onze koloniën?

Bevestigend antwoord op vraag 1 maakt lid van alle vereenigingen, en dus ook van „Oost en West". Echter, 't antwoord is meestal ontkennend.

Bevestigend antwoord op vraag 2, in verband gebracht met de kleine contributie van „O. en W." en allerlei voordeelen, die de vereeniging aanbiedt (b. v. de rijsttafel-restauratie), leidt eveneens noodzakelijk tot lidmaatschap. Ongelukkig genoeg moet ook hier meestal 't antwoord wezen: „Neen".

't Is duidelijk, dat 'n ook maar eenigszins buiten de Indischgasten-kolonie uitgaande propaganda, zich moet beroepen op 't *Nederlanderschap*; wel is waar op 't boven kleinigheden en bekrompenheden verhevene *Groot-Nederlanderschap*, 't Nederlanderschap, dat voornaam genoeg is, om niet alleen voordeel te behalen, maar ook met 'n ruime hand weg te schenken, z'n eereschulden te betalen, enz. Maar toch op 't Nederlanderschap!

De Nederlander, die zegt: „Ik bedoel 't belang van Oost- en West-Indië in het bijzonder", (zie b. v. art. III statuten „O. en W.") moet tegelijk zeggen: „want ik ben, in 't algemeen „Nederlander".

Daarom is de vereeniging „O. en W." (evenals ook de Zuid-Afrikaansche Vereeniging) slechts 'n verbijzondering van 't groote, alles-omvattende „Algemeen Nederlandsch Verbond".

C. S.
Leiden.

Wij hebben met genoegen voldaan aan 't verlangen van C. S. om zijne aanbeveling van 't Groot-Nederlandschap in ons blad op te nemen, omdat ook wij in het „Algemeen Nederlandsch Verbond" veel goeds zien. Sedert ruim een kwart eeuw lid der taalcongressen, waaruit het geboren werd, hebben wij daarom tot de oprichting meegewerkt.

Ook onder de leden van „Oost en West"-zijn er zeker velen, die tot 't A. N. V. behooren. Onze presidente b. v. is van de oprichting af, bestuurslid van groep A (Nederland) van den Bond. Daarentegen is het A. N. V., vertegenwoordigd door zijn Algemeenen Secretaris, donateur der Vereeniging O. en W.

Wij begrijpen echter niet best, waarom de geachte inzender bij zijne aanbeveling meent te moeten trachten het betoog te leveren, dat O. en W. slechts een verbijzondering zou zijn van 't groote, alles omvattende A. N. V. Deze opvatting kan niet anders dan het gevolg zijn van onvolledige kennis van het karakter en het streven van beide Vereenigingen.

In art. 2 zijner Statuten wordt het doel, dat het A. N. V. zich stelt, aangegeven als volgt:

„*a. handhaving en verbreiding van de Nederlandsche taal;*

b. behartiging der belangen van den Nederlandschen stam."

Terwijl in art. 3 als de middelen om dit doel te bereiken worden aangegeven:

„*a.* onderneming of ondersteuning van uitgave van toepasselijke geschriften;

b. stichting of begunstiging van Nederlandsche bibliotheken in Zuid-Afrika of elders;

c. bevordering van het bezoeken van Nederlandsche Hoogescholen door buiten Nederland wonenden, inzonderheid door Zuid-Afrikaansche jongelieden;

d. ondersteuning van het onderwijs in de Nederlandsche taal, overal waar die taal wordt bedreigd;

e. verbreiding van het Nederlandsche lied;

f. ondersteuning van den Nederlandschen boekhandel buiten Nederland;

g. het levendig houden van den Nederlandschen geest onder de Nederlanders in en buiten Nederland;

h. poging tot verkrijging van consuls die Nederlandsch verstaan;

i. poging tot verkrijging van verlaagde posttarieven tusschen alle landen waar de Nederlandsche taal bij de wet is erkend."

Stellen wij daartegenover nu, Art. III der aan H. M. de Koningin ter goedkeuring aangeboden gewijzigde Statuten van „Oost en West", luidende als volgt:

„Het doel der Vereeniging is om den band tusschen „Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- „en West-Indië voortdurend te versterken en het „bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke „belangen, *als van die van Oost- en West-Indië in het „bizonder*," dan is het immers volkomen duidelijk, dat, moge er al iets van waar zijn, dat de Zuid-Afrikaansche Vereeniging haar doel bij het A. N. V. terugvindt, dit met O. en W. volstrekt niet het geval is.

Wat O. en W. betreft, is het uit de solo-aanhaling der rijsttafel-restauratie, waar hij op voordeelen wil wijzen, die het lidmaatschap aanbiedt en verzuimt te spreken van het gratis bijwonen van lezingen en tentoonstellingen en het geheel kosteloos ontvangen van een weekblad reeds volkomen duidelijk, dat C. S, hoewel lid onzer Vereeniging, van haar doel en streven weinig begrijpt.

Uit artikel III onzer Statuten leidt hij af, dat men, gaande buiten hetgeen hij de Indischgasten-Kolonie noemt, zich voor propaganda moet beroepen op het Nederlanderschap, op het Groot-Nederlanderschap, dat met ruime hand weet weg te schenken, (toch zeker niet aan de noodlijdenden op Java?), z'n eereschulden betaalt enz.

Zou C. S. zich hier niet een beetje schuldig maken aan het gevoel van eigen voortreffelijkheid, dat ons vroeger de Chineezen van Europa deed noemen.

Denkt hij werkelijk, dat een Groot-Franschman of een Groot-Duitscher nog minder zou denken aan 't terugbetalen van eereschulden, dan ons volk dit doet?

Wij mogen ons naschrift niet te lang maken, hoewel de lust groot is om nog meer andere beweringen te critiseeren. C. S. zal ons echter genoegen doen, wanneer hij de reeds verschenen jaargangen van „Neerlandia", het maandschrift van het A. N. V., naleest; daarna hetgeen hij omtrent onze koloniën vindt, vergelijke met, wat door O. en W. reeds in 't belang van Oost- en West-Indië geschreven en gedaan is, en nog gedaan wordt!

Tot zijne geruststelling willen wij echter hier nog bijvoegen, dat O. en W. *overal, waar met ernst propoganda gemaakt wordt*, geen groote moeite heeft om medewerking te verkrijgen en het reeds tot 2200 geklommen aantal leden, met den dag toeneemt.

Er zijn gelukkig nog Nederlanders, die, ook zelfs zonder dat ze ooit in Indië zijn geweest, mits men hun goed uitlegge, waar het op aan komt, belang stellen in die schoone gewesten, waar Neerland zijn welvaart van daan haalde en waarop het ook nu nog, indirect, voor een groot deel teert.

E. v. Z.

Van vreemde Koloniën.

Duitschland. In een algemeene vergadering van den 22en Januari l.l. heeft het Duitsch Koloniaal-Economisch Comité een uitgebreid werkprogram vastgesteld, dat een serie van onderzoekingen en studiën omvat, welke van dat lichaam zullen uitgaan. Om een denkbeeld te geven van den arbeid van dat Comité wensch ik te volstaan met een korte mededeeling van de commissiën, die het nu reeds voor verschillende doeleinden heeft aangewezen.

Professor Hollrung, directeur van een landbouwschool in Saksen, is belast met het instellen van een onderzoek naar de ziekten in den palmboom, de katoen, de koffie en het caoutchouc in de koloniën Togo en Kameroen en naar de middelen om die ziekten te bestrijden. De duur der zending is op zes maanden vastgesteld, terwijl de kosten op 10.000 marken worden geschat. Den heeren Hupfeld en Paul is opgedragen zich naar Dahomey te begeven om, uit een handelsoogpunt een studie van den daar in aanleg zijnden, deels voltooiden spoorweg te maken, ten einde op grond van de aldus verkregen gegevens zich een voorstelling te kunnen maken van de productiviteit van den ontworpen spoorweg Lomo-Palime in Togo. Onlangs zijn de 26 eerste balen katoen uit Togo van den oogst 1902—1903 te Bremen aangekomen; grootere hoeveelheden liggen voor het vervoer naar Lome te Tove gereed. Om dat vervoer te vergemakkelijken, heeft men muildieren van de Kanarische eilanden in de kolonie ingevoerd en Dr. Schilling zal zich in den loop dezer maand naar Togo begeven om die dieren in te enten tegen de tsétsé koorts. Dr. Bernegau, die in Sierra-Leone en in Lagos een studie gemaakt heeft van den aanplant en de bereiding der kola-noot, zal in den loop dezer maand naar Kameroen vertrekken, om na te gaan, welke soorten voor die kolonie in aanmerking komen en er de bereiding aan te geven. Naar Zuid-West-Afrika, dat veel van droogte heeft te lijden, zullen twee boor-colonnes worden uitgezonden, om er op de hoeven en langs enkele wegen in het Zuiden der kolonie putten te graven. In de Vischrivier zullen omstreeks 30 dammen worden gelegd, die elk ongeveer 12.000 marken zullen kosten, welk werk het Comité voor zijne rekening neemt, met medewerking van de resp. hoevebewoners in die streek, die voor het noodige werkvolk en lastdieren zullen zorgen. Het Comité heeft een premie van 150 marken uitgeloofd voor elke 10 hectaren, die in de jaren 1903 en 1904 in het district Tanga met katoen zullen worden beplant. Professor Wohltmann zou den 24en Februari l.l. zich naar Samoa inschepen om daar een onderzoek in te stellen naar de geaardheid van den bodem en van het klimaat en naar hun invloed op de cultures. Dr. Schlechter zet op Nieuw-Caledonië zijne studiën over de getah-pertja en het caoutchouc voort.

Me dunkt, dat dit al een heel aardig stuk werk vormt maar het maakt slechts een klein onderdeel van het werkprogram van het Comité uit, dat o. a. nog de studie van een tracé van een spoorweg tusschen Kilwa en Nyassa in Oost-Afrika, de oprichting van een maatschappij voor den aanleg van een spoorweg in Togo, en studie-reizen naar Klein-Azië, Egypte, Engelsch-Indië en Zuid-Amerika omvat.

***

Fransch-Siameesch Verdrag. De weigering van den Franschen minister van buitenlandsche zaken, Delcassé, om aan de Commissie van rapporteurs uit de Kamer van afgevaardigden inzage te geven van alle op bedoeld tractaat betrekking hebbende stukken, berustte volgens den, in de *Figaro* medegedeelden tekst van het schrijven van den minister op diens bezwaren om diplomatieke stukken aan de openbaarheid prijs te geven, waardoor de stellers in een moeilijke verhouding zouden kunnen komen, hetgeen wellicht aanleiding zou geven, dat zij in den vervolge wat minder vrij voor hun opinie zouden uitkomen, wat niet in het belang eener goede diplomatie moet worden geacht. De voorzitter der Commissie, Etienne, had den minister verwittigd, dat deze in den loop der vorige week aan de beurt zou komen om der Commissie in te lichten, maar ook dezen drinkbeker kon de heer Delcassé, die met het tractaat van den 7en October wel een beetje zit te houden, nu het zooveel tegenkanting ondervindt, aan zich laten voorbijgaan. Hij deelde der Commissie mede, dat hem door zijn ambtgenoot van koloniën, Doumergue, inzage was gegeven van een dépêche van den Gouverneur-Generaal van Indo-China, Beau, waarin deze kennis gaf van onderhandelingen met Siam over den aanleg van een tweetal lijnen, als voortzetting van het spoorwegnet van Indo-China op Siameesch grondgebied, waardoor een gedeelte van den uitvoer van Siam over de haven van Toerane zou worden geleid. Men is dus nu weer aan het onderhandelen en het tractaat mitsdien voorloopig onder het loodje gelegd.

Aan de *Indépendance Belge* wordt nu uit Bangkok geseind, dat men daar hoogelijk ontstemd is over dit plotselinge uitstel der bekrachtiging van het verdrag. Er zou zelfs een zeer oorlogzuchtige stemming in het land van den Witten Olifant heerschen, maar koning Tjsulalongkorn beschikt nog niet over een leger van 500000 man, dat hij eerst over een tiental jaren tot zijn beschikking hoopt te hebben. Het Siameesche observatie-korps te Bangpra zou echter al teekenen van vechtlust tegenover de Fransche bezetting van Tsjantaboen aan den dag hebben gelegd. Als het bericht waar s, dan is dat zeker niet in de laatste plaats aan Engelsche intrigues te danken. Delcassé houdt niet van vechten en het is best mogelijk, dat men op die manier meent hem te kunnen intimideeren. *)

*) Volgens de laatste berichten zou het kamp te Bangpra op vertoogen van Fransche zijde zijn opgeheven.

Johnny heeft intusschen zijn aandeel van den buit al binnen. De *Daily Mail*, en die kan het toch wel weten, zegt ten minste, dat spoedig bekendheid zal worden gegeven aan het Engelsch-Siameesch verdrag. Daarbij zou de Siameesche suprematie over de Maleische staatjes Kelantan en Tringganoe worden erkend, maar aan Engeland de bevoegdheid gegeven om in elk der staatjes een resident te plaatsen naast den vorst. Als men nu weet dat een dier residenten de goeie meneer Duff is, groot concesssionaris en imperialist, dan begrijpt men wat er van die Siameesche suprematie zal terecht komen.

***

Engelsch-Indië. De pest woedt wederom op hevige wijze in Bombay, die groote, rijke havenstad, met haar inlandsche arbeiders-kwartieren, waarvan de beschrijving ten tijde van de laatste volkstelling zelfs in Engelsch-Indische jingo-kringen een kreet van afgrijzen deed opgaan. Opgehoopt in vunzige holen moeten epidemieën onder die lieden wel groote verwoestingen aanrichten — den 26en Februari l. l. kwamen er ook niet minder dan 180 sterfgevallen tengevolge van pest voor.

Den Engelschen in Engeland zal dit bericht wel tamelijk koud laten, evenals men zich hier b. v. nu niet zoo heel veel aantrekt van hoe 't er op Java voor de Javanen uitziet, maar een ander bericht dat door Reuter's agentschap te Pesjawur naar Londen werd geseind, trok wel de aandacht der Engelsche bladen.

In dat bericht heette het toch, dat de gouverneur der provincie Herat den Emir van Afghanistan zou hebben in overweging gegeven om het aanknoopen van handelsbetrekkingen tusschen Herat, Turkestan en Europeesch Rusland aan te moedigen. De Russische handel moet in Afghanistan reeds groote vorderingen hebben gemaakt, terwijl ten bewijze van de versterking van den Russischen invloed in Centraal-Azië wordt medegedeeld, dat toen de Emir van Bokhara onlangs het plan opvatte om een pelgrimstocht naar Konstantinopel te ondernemen, de gouverneur van Russisch-Turkestan, toen die de lucht van het plannetje kreeg, hem zulks eenvoudig weg — en met succes — kon verbieden.

Het kon er misschien nog wel eens van komen dat sir Edward Grey tot andere inzichten kwam dan onlangs, toen hij bij de behandeling van een amendement op het adres van antwoord op de troonrede in het Engelsch Lagerhuis een agressief optreden van Rusland tegen de Engelsch-Indische grenzen als iets belachelijks van zich af meende te mogen zetten. De Russische beer gaat langzaam maar gestadig vooruit en lekt nu reeds, genoeglijk grommend, naar de honigpotten van Afghanistan. Later komt het andere ook wel aan de beurt.

***

Abessynië. Dat is ook al, evenmin als Siam een vreemde kolonie, maar wat ik er over heb op te merken hoort toch in deze rubriek tehuis, met het oog op de groote belangen die dit land heeft voor drie koloniën of protectoraten: Erythrea, de Fransche Somalikust en Egyptisch-Soedan.

Menelik, koning van Abessynië of wel keizer van Ethiopië, zooals hij zich het liefst genoemd ziet, is heerscher over een volk van 9 millioen zielen, beschikt over 200000 soldaten in eerste- en 250000 in tweede linie, en voelt zich nu ook, waarop hij met zijn voorraad van 600000 geweren zeker wel recht heeft.

Met Italië staat hij nu, gelijk ik reeds mededeelde, op vriendschappelijken voet en wel zoo dat hij der Porte mededeelde, dat de bescherming der Ethiopische onderdanen te Jeruzalem aan het Italiaansche consulaat aldaar was opgedragen.

Dit feit wekt de herinnering op aan den, voor Italië bij Adoea op zoo noodlottige wijze geëindigden veldtocht tegen Abessynië. Aanleiding tot den oorlog toch was dat in het Italiaansch-Abessynsch verdrag van Ucciali door Italië aan de bepaling, die zeide dat koning Menelik zich voor zijne betrekkingen met vreemde mogendheden mocht bedienen van de Italiaansche diplomatieke agenten, eigendunkelijk of bij vergissing een lezing was gegeven, volgens welke de koning verplicht zou zijn om zich door Italië te laten vertegenwoordigen.

Nu maakt de vorst eigener beweging gebruik van de hem verleende bevoegdheid, die hij zich niet ten plicht had willen zien stellen.

Dit zal wellicht het resultaat zijn van het beleidvol optreden van den Italiaanschen vertegenwoordiger aan het hof van Adis Abeba, waar ook Engeland in den persoon van kolonel Harrington iemand heeft gevonden, die met succes de belangen van zijn land weet te behartigen, gelijk blijken kan uit het onlangs openbaar gemaakte, den 25en Mei l.l. gesloten Engelsch-Abessijnsch verdrag.

Hierbij werd de grens tusschen Abessynië en Egyptisch-Soedan in dien zin geregeld, dat een groot gedeelte van het betwiste grondgebied aan Abessynië komt, waartegenover Menelik evenwel aan de Engelschen belangrijke concessiën deed. Zoo staat hij toe dat het tracé van den Kaap-Kairo-spoorweg door zijn land zal worden getrokken, terwijl hij zich tevens verbindt om geen werken in den Blauwen Nijl, het Tsana-Meer en de Sobat aan te leggen of daartoe toestemming te verleenen, zonder machtiging van de Engelsche regeering en van het Gouvernement van Egyptisch-Soedan. Ten slotte wordt een stuk gronds, ter grootte van omstreeks 400 hectaren, in de buurt van Itang aan de Baro, ter nadere aanwijzing door de Engelsche regeering, aan deze in erfpacht afgestaan. Wat de tweede concessie aangaat gaf Menelik daarmede een middel prijs, waardoor hij Egypte, wat den water-aanvoer langs den Nijl betreft, geheel in zijne macht kon houden, terwijl de Engelschen door de derde hiervóór genoemde concessie, zich in de mogelijkheid zien gesteld om bij het, zoo belangrijke Itang een handelscentrum te vestigen, waarheen langs Baro en Sobat de producten van de Ethiopische hoogvlakten kunnen worden vervoerd, terwijl daar tevens de groote ateliers voor den Trans-Afrikaanschen spoorweg, wat het gedeelte Oeganda-Khartoem betreft, kunnen worden opgericht

Frankrijk schijnt in de keuze van een vertegenwoordiger aan het hof te Adis Abeba minder goed te zijn geslaagd. Wel werd officieel ontkend dat er iets aan zou zijn van de loopende geruchten over een minder goede verhouding tusschen Menelik en den Franschen gezant Lagarde, wel bevatte de *Berner Bund* onlangs het bericht van een schrijven van den raadsman van Zijne Zwarte Christelijke Majesteit, Ilg, waarin deze zou verklaard hebben dat het tusschen Menelik en den heer Lagarde alles botertje tot den boôm was, maar daar kwam mevrouw Ilg te Zürich met de mededeeling dat haar man onmogelijk zoo iets zou hebben kunnen schrijven en dat de berichtgever van den *Bund* iemand moet zijn geweest, die in Ethiopië onbekend is. Enkele Fransche bladen gingen nu zelfs zoover te insiuneeren dat de heer Delcassé niet vreemd zou zijn geweest aan de plaatsing van het bericht in den *Bund*. Men wenscht echter in Frankrijk algemeen klaarheid, ook omtrent het bericht, betreffende een, aan Engeland verleende concessie voor den aanleg van een spoorweg van Adis Abeba naar Omdoerman, welk bericht telkenmale nu eens bevestigd en dan weer tegengesproken wordt.

Het heeft hier allen schijn dat Frankrijk evenals te Fasjoda in deze streken ook te Adis Abeba den weg voor Engeland zal moeten vrij laten.

***

Engelsche expeditiën in Afrika. Somaliland trekt nog altijd de aandacht der Engelschen wegens het aanstaand duel tusschen John Bull en den fanatieken Mollah. De laatste moet zich bij de bronnen van Galkayu hebben verschanst. Den 11en Februari l.l. had reeds een remontre-gevecht plaats tusschen Engelsche éclaireurs en volgelingen van den Mollah, waarbij alleen de laatsten verliezen zouden hebben geleden. Den 22en Februari l.l. is nu van uit Obbia een vliegende colonne onder het bevel van den Engelschen opperbevelhebber in Somaliland, generaal Manning, in de richting van de bronnen van Galkayu opgerukt. Bij den staf van generaal Manning is ook een Italiaansch officier ingedeeld.

Men weet immers dat Obbia tot Italiaansch Somaliland behoort Engeland schijnt wel genegen te zijn om den Italianen zijne welwillendheid te toonen wegens de, in dit opzicht ondervonden medewerking. Onlangs maakte de vertegenwoordiger van de Italiaansche Koloniale maatschappij in Afrika, Dante Balzani, na terugkeer van een reis door Oeganda te Rome, zijne opwachting bij den secretaris generaal van buitenlandsche zaken om dezen mede te deelen, dat hij voor zijne maatschappij groote concessiën van het Engelsch gouvernement had weten te verwerven, die een gebied omvatten, dat in het Noorden door Fasjoda, in het Zuiden door het Tanganyika-Meer is begrensd.

Omtrent de expeditie naar Kano worden door den redacteur Paul Masson in de *Dépèche Coloniale* vreemde noten gekraakt. Deze schrijft van welingelichte zijde te hebben vernomen dat de gouverneur van Nigeria, generaal Lugard reeds maanden te voren drie vliegende colonnes, onder het bevel van kolonel Morland, in de richting van Sokoto dirigeerde. Een dier colonnes zou op het einde van de maand Juli ll. zich reeds zonder slag of stoot van Kano hebben meester gemaakt, zoodat de Engelschen daar al zes maanden lang rustigjes en wel zouden hebben gezeten, toen het bericht van de vermeestering van Kano nu onlangs wereldkundig werd gemaakt. De schrijver beweert dat de overwinningsberichten zoo af en toe door generaal Lugard worden verzonnen om de aandacht van het Fransche volk af te leiden van het, in werkelijkheid vreedzame en vreetzame optreden der Engelschen in die streken. Ik geef deze lezing natuurlijk niet zonder eenig voorbehoud.

***

Madagaskar. In het Zuiden dezer Fransche kolonie gaat het nog, alles behalve rustig toe. Benden Fahavalos doorloopen er het land, de dorpen plunderend en de bewoners uitmoordend. Er staan daar op het oogenblik 4000 man Fransche troepen, in drie colonnes verdeeld, in het veld. Generaal Gallieni werd daar verwacht om zelf de noodige maatregelen te treffen om een einde te maken aan den staat van beroering in dat gedeelte van het eiland, waar overigens de meest volkomen rust heerscht.

De bevolking der kolonie telde op het einde van het vorige jaar ruim 2.5 millioen inboorlingen en 8906 Europeanen en daarmee gelijkgestelden. Onder deze laatsten vindt men thans 58 militaire kolonisten. Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van den 21sten April 1899 werd overgegaan tot het nemen eener proef, om jeugdige goed oppassende militairen als kolonisten voor het land te behouden. Hiertoe zouden hun uitgestrektheden grond, ter grootte van 100 hectaren, in de daartoe door die lieden uit te kiezen streken in concessie worden afgestaan en gedurende de twee eerste jaren van hun bedrijf een subsidie, tot een maximum van 4500 franken, toegekend. Zij zouden zich evenwel moeten verbinden om minstens drie jaren op het hun toegewezen concessie terrein te verwijlen en zich, in geval van nood, ter beschikking van het Gouvernement moeten stellen om mede te werken tot handhaving der orde en rust op het eiland. Teleurstellingen bleven niet uit maar over het geheel kan men over de resultaten der genomen proef tevreden zijn. De 58 kolonisten hebben nu in het geheel 730 hectaren ontgonnen, en bezitten een veestapel van 1350 stuks rundvee, 810 schapen en geiten en 750 varkens. Sommigen hebben er zich aardig boven op weten te werken. Velen gingen er toe over om naast het landbouwbedrijf ook een nering of andere ondernemingen op te zetten. Een verdiende o. a. ten vorigen jare alleen met het vervoer van producten en handelsgoederen 800 tot 900 franken in de maand. In de maand December l. l. zag generaal Gallieni zich echter toch genoodzaakt om er bij de korpscommandanten op aan te dringen goed te letten op de keuze der personen bij de, in te dienen voordrachten van adspirant-kolonisten en dezen voor oogen te houden een richtige keuze te doen. wat de terreinen voor hun

toekomstig bedrijf betreft. Velen schenen er de voorkeur aan te geven om in de nabijheid van hun laatste garnizoen te blijven en kwamen dientengevolge niet tot ernstigen arbeid.

***

Varia. Onlangs maakte ik melding van het feit dat niet overal in Australië de inheemsche bevolking, tengevolge van beschavingsexperimenten, aan het uitsterven was. Kon toen ten opzichte van de Maoris van Nieuw-Zeeland worden geconstateerd dat hun aantal weder toeneemt, thans blijkt dat dit, hoewel langzaam, ook kan worden opgemerkt omtrent de bevolking van Fransch Oceanië, die van 11883 in 1897 tot 12735 in 1902 toenam. — Te Sierra Leone, Akkra en op andere plaatsen in West-Afrika worden negers aangeworven voor den arbeid bij den aanleg van den Lawa-spoorweg in Suriname. Den lieden wordt behalve vrije voeding een loon van f 1,25 à 1,55 per dag toegezegd.

INGEZONDEN.

Britsche Gouverneurs-generaal en Onderkoningen.

De Londensche „Spectator" bespreekt in haar laatste nommer de kwestie van tractementen en toelagen, welke jaarlijks aan de Britsche Gouverneurs-generaal en Onderkoningen in Overzeesche Gewesten worden uitbetaald.

Het onderwerp was vooral belangrijk geworden, sedert Lord Hopetown te kennen had gegeven, het hem aangeboden Onderkoningschap niet te willen aanvaarden, wanneer het inkomen, aan die waardigheid verbonden, niet aanmerkelijk verhoogd werd.

Aan den eisch om hooger loon, werd door de Australiërs niet voldaan. Lord Hopetown werd in zijn soort een *staker*, en men nam in diens plaats een *onderkruiper*.... Lord Tennyson, die, ofschoon persoonlijk onbemiddeld, verklaarde een jaar op proef te willen dienen op de oude bezoldiging ad 10.000 pond sterling.

De Spectator borduurt verder voort op de beweegredenen van hen, die meenen, dat een vertegenwoordiger van den Koning aller Britten en zoo voort, omringd behoort te zijn door al de praal en den luister, die aan het Koningschap zelf verbonden zijn; dat een Gouverneur-generaal een schitterende hofhouding moet houden, dat hij zal wonen in een paleis, en dat hij zal recepieeren, even verkwistend als Lord Mayo, wiens wijnrekening, tijdens hij Onderkoning was van Indië, 30.000 dollars in één jaar bedroeg!

Aan den anderen kant zijn er, zoowel in Engeland, als in de Koloniën, zeer velen, die gelooven, dat een Gouverneur-generaal of Onderkoning behoort te leven als.... een Engelsch gentleman, en niet als een archimillionnair, en dat zijne waardigheid niet afhankelijk mag zijn van kwistige vertooning en pompeuse hofhouding.

De Spectator citeert o. a. Lord Dalhousie, van wien men zegt, dat hij gedurende zijn verblijf in Indië ver beneden zijn inkomen leefde, zelden recepieerde, een afkeer had van alle praalvertooning, en toch zulk een grooten en weldadigen invloed had uitgeoefend op de Engelsch-Indiërs, waarover hij geregeerd had, dat bij zijn afscheid zeer velen de tranen in de oogen stonden.

Wat de Australiërs betreft, zegt de Spectator verder, zij vragen van hunne Gouverneurs, wijsheid en beleid, maar geen rivieren van wijn en legers van bedienden.

Het zou voorzeker een goede oplossing zijn, wanneer voor de Koloniën Canada en Australië het traditioneele salaris ad 10.000 pond sterling gehandhaafd bleef, want de Canadeezen en meer speciaal de Australiërs, zijn *au fond* wezenlijk democratisch.

In de Oostersche landen als Indië, is het geval anders. Daar is een wêerschijn van de Keizerlijke grootheid noodzakelijk.

De kosten voor de receptie, door Lord Curzon gehouden op den eersten dag van het jaar, en geraamd op een millioen dollars, werden door het Britsche parlement dan ook ten volle goedgekeurd — en er bestaat niet de minste twijfel, dat dit geld goed besteed is.

Wat de overige afhankelijke landen betreft, er bestaan geen overwegende motieven, waarom niet een verstandige middenweg zou gekozen kunnen worden tusschen de enorme verkwisting van een Indischen Onderkoning en.... het karige voorstel van John Burns, het lid van Battersea, volgens wien een Engelsch „Official", niet meer waard kan zijn, dan.... 500 pond per jaar.

De gulden moraal in deze aangelegenheid is, dunkt ons; „les gages d'un bon serviteur ne sont jamais trop gros". — (Voor een *goed* dienaar betaalt men nooit te veel).

Geurt Br. à Br.

Een Regeeringsonderzoek in 't belang van 't personeel in dienst bij 't spoor- en trambedrijf in Ned.-Indië.

De tijden van spanning, die wij in Nederland in de laatste tijden beleven schijnen het gevolg te zijn van reeds lang bestaande grieven van het spoorwegpersoneel tegen de Maatschappijen, die zij dienen. Wij mogen dit gerust afleiden uit eene der drie wetten, die de Regeering thans voorstelt, met het doel, dat rust en orde terugkeeren: de te houden enquête in het belang van genoemd personeel.

Het valt niet tegen te spreken, dat de politieke partijstrijd aanwakkerend heeft gewerkt op het smeulende vuur der ontevredenheid, zoodat het ten slotte kwam tot eene uitbarsting, maar aan den anderen kant doet zich toch de vraag voor of men bij Hoogerhand niet reeds sedert geruimen tijd heeft kunnen weten, dat er onweer aan de lucht was en niet in tijds zou hebben kunnen handelen om het gevaar eener staking bij het spoorwegbedrijf te voorkomen?

Naar den indruk, dien ik er van gekregen heb, staat de onderlinge strijd der politieke partijen in ons vaderland het tot stand komen van tal van verbeteringen op sociaal gebied vierkant in den weg en zou er veel meer goeds tot stand komen, als datgene, wat men partijverband noemt, dit niet belette.

Gelukkig hebben wij bij de behandeling van de koloniale begrooting met ultimo 1902 gewaar kunnen worden, dat onze koloniale belangen vrij wel buiten alle partijtwisten staan en dat een ieder, van welke kleur ook, zich beijverd heeft, 't waarachtig belang van onze koloniën en daardoor ook van het moederland naar zijn beste krachten, eerlijk en onpartijdig te dienen.

Deze overtuiging bracht mij er toe, om in verband met de dezer dagen voorgestelde wet tot benoeming eener Regeeringscommissie, die de rechtmatigheid der grieven van 't spoorpersoneel hier te lande zal onderzoeken, de vraag te stellen: of 't in 't waarachtig belang van onze koloniën ook niet wenschelijk zou zijn, zoo spoedig mogelijk, door een betrouwbare commissie, op Java en Sumatra een onderzoek te doen instellen naar de rechtsverhoudingen en de dienstvoorwaarden der verschillende spoor- en trambeambten aldaar?

Daar de spoorwegen in Ned.-Indië grootendeels door den Staat geëxploiteerd worden, zal 't voor de Indische Regeering niet zoo moeielijk zijn rechtmatige, billijke eischen in te willigen en grieven op te heffen, zoodat de toestand dier employés in menig opzicht zoodanig verbeterd worde, dat daarbij ieder met zijn betrekking vrede kan hebben.

Zoowel tegen de Staatsexploitatie, als tegen die bij particuliere Maatschappijen weet ik uit goede bron, dat er ernstige grieven bij het personeel *bestaan*, wegens onrechtvaardige en onbillijke behandeling, die bij een goede regeling van zaken niet mogen voorkomen.

Bevestigd wordt dit trouwens door het meegedeelde in de „Locomotief" van 23 Januari ll., dat 13 wisselwachters en 3 rangeermeesters in dienst bij de Semarang-Joana Stoomtram-Mpij. 't werk hebben gestaakt.

Oorzaken: de vele en zware boeten, onvoldoende loonen en onaangename behandeling.

In 't nummer van dezelfde courant van 27 Januari d. a. v. wordt vermeld dat 13 van de 16 stakers 't werk hervat hebben, onder belofte dat hun maandelijks salaris met f 5 per persoon zal worden verhoogd.

Drie der wisselwachters bleven staken.

Deze staking is te gewichtiger om reden wij hier te doen hebben alleen met Javanen.

Een behoorlijk loon verzoet en verzacht véél, maar geld kan niet alles goed maken!

Werd als regel vastgesteld, dat allen onderworpen zijn aan een rechtvaardige en stelselmatige bevordering, naarmate van bekwaamheid en trouwe plichtsbetrachting en werd den ambtenaren en al het personeel tot zelfs aan den minste in rang toegestaan, zich bij vermeend onbillijke bejegening te beklagen en recht te vragen, zoo zou reeds veel ten goede gedaan zijn.

De uiting van wrevel, wegens ondervonden onrecht, waarmee een paar jaren geleden door eenige spoorbeambten op Midden Java de gemoederen in beweging zijn gebracht en waarvan de berichten ook in dit Weekblad werden opgenomen, ligt nog te versch in ons geheugen, dan dat ik de feiten, die daarmee gepaard gingen, hier nu zal behoeven te herhalen.

Wel is waar kan men die uiting niet vergelijken met die, welke wij hier in Jauuari ll. hebben waargenomen, maar hoe zwak zij ook moge geweest zijn, zoo moet men den ernst daarvan niet onderschatten.

Wel is waar werden bij de Ned.-Ind. Sp. Mpij. daarna enkele, zeer noodige verbeteringen aangebracht, maar toch is nog lang niet alles zóó gewijzigd, dat wrok wegens onheusche bejegening, onbillijke achteruitstelling, gebrek aan waardeering of meten met twee maten voor de toekomst buitengesloten is.

Nu wij een Minister hebben, die bewezen heeft een open oog en oor te hebben voor de waarachtige belangen van onze koloniën en daarbij getoond heeft in zijn hoogst gewichtige en veel omvattende betrekking, de rechte man op de rechte plaats te zijn, mogen wij zeker wel den wensch koesteren, dat binnen korten tijd in Ned.-Indië de toestand der spoor- en trambeambten zoodanig geregeld worde, dat zij voldoet aan de algemeen geldende begrippen van billijkheid en rechtvaardigheid. In het belang zoowel van onze Koloniën als 't Moederland, dempe men dezen put vóór dat het kalf verdronken is.

Den Haag, 26 Februari 1903. WONG TANI Sr.

RECLAMES.

Boekaankondiging.

Toen wij een paar weken geleden over den *Reisgids van de Koninklijke Paketvaartmaatschappij* een gunstig oordeel velden, kenden wij den prijs niet van dit werkelijk mooi boek- en plaatwerk. De firma *Crans & Co.* Groenmarkt 23 den Haag deelt ons mede dat het tegen den prijs van f 0.60 aan haar bureau verkrijgbaar is.

Zieke Verlofgangers.

In de *Dépêche Coloniale* bespreekt Gaston Valran de wenschelijkheid om voor de velen, die, na een verblijf van korter of langeren duur in de koloniën, naar Frankrijk terugkeeren om daar weer op hun verhaal te komen, gezondheidskoloniën optérichten waar de ouders zoowel als de kinderen te midden eener frissche natuur nieuwe levenskracht kunnen opdoen en voor de laatsten tevens gelegenheid bestaat, om behoorlijk onderwijs te genieten.

Reeds verrezen hier en daar zoogenaamde koloniale villa's voor gerepatieerden, op daartoe door het klimaat en de natuur aangewezen plaatsen; reeds nam Dr. Pauliet het initiatief om te Arcachon een koloniaal lyceum op te richten; jaarlijks kunnen door de goede zorgen van de ministers van onderwijs en van koloniën een aantal, uit de koloniën afkomstige jongelieden van de school te Saint-Servan hunne vacanties aan het strand van Paramé en van Dinard doorbrengen; enkele bad-maatschappijen, zooals die van Vichy zouden naar schrijver meent te weten er reeds in hebben toegestemd om aan ambtenaren-verlofgangers een reductie te verleenen op de geldende tarieven.

Maar dit alles voldoet schrijver niet. Zijn ideaal, dat hij werkelijk bereikbaar acht, is dat alles, wat ouders zoowel als kinderen tijdens hun passagère verblijf in patria behoeven, in één geheel vereenigd vinden, waar de *familie* zich goed en goedkoop weer physiek en moreel kan sterken voor een hernieuwd verblijf in de keerkringen.

Dit is een pleit ten behoeve van de lieden, die zoogenaamd een kouden neus komen halen en zonder werkelijk ziek te zijn, toch behoefte gevoelen om eens uitterusten in een prettige, zorgvolle omgeving, zonder dat daardoor te veel van hun financieele draagkracht wordt gevorderd.

Ik wil hierbij niet stilstaan daar ik vermeen dat den lieden, die hier bedoeld worden, ten onzent, zoo ze zich niet om een of andere reden aan een bepaalde plaats gebonden achten, voldoende gelegenheid wordt geboden om te vinden wat zij zoeken.

Maar in hetzelfde artikel verwijst de heer Valran naar de, in het genoemde Fransche koloniale blad door andere medewerkers gevoerde campagne voor de oprichting van een sanatorium voor werkelijk zieke verlofgangers, naar het ten deze door België gegeven voorbeeld.

Dit bracht mij op den, ten onzent met betrekking tot de, voor herstel van gezondheid naar Europa gezonden Indische ambtenaren en officieren bestaanden toestand.

Men kent de Indische verlofsbepalingen en weet dus dat het Indisch gouvernement aan zijne, onder bovengenoemde categorieën vallende dienaren verlof toekent, hetzij wegens langdurigen dienst in de koloniën, hetzij wegens ziekte.

Wat nu hen aangaat, die na een verblijf van tien jaar of langer in Nederlandsch-Indië gebruik wenschen te maken van het hun onder zeker voorbehoud toegekende recht op verlof, spreekt het van zelf dat hun, evenals thans het geval is, algeheele vrijheid moet worden gelaten om het, hun verleend verlof door te brengen zooals het hun goeddunkt. Men kan het van enkelen wellicht onverstandig noemen wanneer zij na een, toch altijd afmattenden dienst in de tropen den verloftijd als viveurs doorbrengen; een streng moralist zou misschien zelfs willen trachten dezulken er een verwijt van te maken dat zij den tijd, die hun werd gegund, niet beter en meer in het belang van de eigen gezondheid en dus ook van het gouvernement, dat zij dienen, weten te besteden. Maar een jaar verlof uit en thuis na een verblijf van tien jaren in de tropen is waarachtig niet gestolen en van het, op die wijze verkregen recht op verlof mag dan ook — binnen zekere grenzen natuurlijk — gerustelijk gebruik gemaakt worden op de wijze, die den verlofganger goed dunkt.

Iets anders is het m. i. wanneer het verlof tot herstel van gezondheid wordt verleend.

Van hen, die daarvoor in de termen vallen, kan gezegd worden dat zij in dienst van het gouvernement ziek geworden zijn en dit dus moreel verplicht is om hen in staat te stellen de aldus verloren gezondheid te herwinnen, maar daartegenover staat ook de, op hèn rustende verplichting om zich het verleend verlof overeenkomstig de daaraan verbonden voorwaarden ten nutte te maken. Dat dit niet altijd plaats heeft zal wel niemand tegenspreken, evenmin dat op die wijze groote sommen aan overtochtskosten en verlofstractementen nutteloos worden weggeworpen.

De redenen zijn veeledig. *Something is rotten* in den bestaanden toestand.

De zieke verlofganger, hij zij ambtenaar of officier, ziet zich zoodra een geneeskundige commissie in Indië heeft bevonden, dat hij in de termen valt om voor een verlof tot herstel van gezondheid in aanmerking te worden gebracht, geheel aan zich zelf overgelaten tot dat het, hem daarop toegestane verlof nagenoeg is verstreken en de keuringscommissie in Europa over zijn al of niet weder geschikt zijn om den dienst in de koloniën te hervatten moet beslissen.

In dien tusschentijd moet hij zich in een, hem veelal geheel vreemd geworden of, dikwerf totaal vreemde omgeving weten te redden zoo goed dat gaat. Dat zulks niet in het belang moet worden geacht van den, tengevolge van klimatische invloeden als anderszins verzwakten en dies vooral naar rust hakenden lijder, behoeft zeker geen betoog.

Bovendien zal voor velen wel is waar de kans om eventueel te worden afgekeurd een krachtige stimulans blijken om van het hun verleend verlof een nuttig gebruik te maken, maar velen ook zijn zij die, met een tweejarig verlof naar Europa vertrokken, eerst wanneer ze aan de verlengingen bezig zijn er aan beginnen te denken dat ze zich wegens ziekte in Europa bevinden.

Dat zulks geenszins in de bedoeling ligt van den verlofgever, het gouvernement, is begrijpelijk maar dat dit zelf aanleiding geeft dat op zoodanige wijze misbruik wordt gemaakt van, hoezeer ook door de rechtvaardigheid voorgeschreven, toch steeds goedgunstige bepalingen, kan ook niet worden ontkend.

Een zieke weet veelal niet met juistheid te beoordeelen wat goed en wat slecht voor hem is, terwijl het ook dikwerf kan voorkomen dat de verlofganger zich op een gereduceerd tractement voor de onmogelijkheid zich gesteld om datgene te doen wat zijn herstel moet bevorderen. Den officier-verlofganger wordt nog in de garnizoensplaatsen vrije geneeskundige behandeling toegestaan, de ambtenaar mist evenals in Indië — dààr uitgezonderd de lagere categorieën — dit voorrecht.

En nu vraag ik mij af of niet wellicht door additioneele bepalingen bij die, welke voor het toekennen van verlof tot herstel van gezondheid gelden, meerdere zekerheid kan worden verkregen dat de, uit dien hoofde toegestane verloven werkelijk dienstbaar worden gemaakt aan het beoogde doel, in het belang van den patient zoowel als in het belang van den dienst.

De uitwerking van dit denkbeeld, waarbij m.i. de oprichting of subsidieering van staatswege van sanatoria op den voorgrond moet staan, meen ik aan meer bevoegden te moeten overlaten.

Nadat dit artikel geschreven was ontving ik de meêdeeling, dat er eindelijk kans bestaat dat het zoo lang in de pen zijnde gezondheidsetablissement op het Janggebergte in Oost-Java zal tot stand komen.

Dit zal voor tal van zieken, voor wie een verlof naar Europa gelijk staat met een half bankroet en toch in dit heerlijke bergklimaat even goed herstel kunnen vinden, een ware uitkomst zijn, terwijl het ook den staat zal ten goede komen.

De Ned.-Indische Kunstkring.

Wij hebben reeds vroeger in ons blad met voldoening melding gemaakt van de oprichting te Batavia van den „Nederlandsch-Indischen Kunstkring" en van de eerste tentoonstelling van schilderijen, van beroepsartisten door die Vereeniging in September 1901 gehouden.

Wij ontvingen per mail het eerste jaarverslag, waaruit blijkt dat van 15—22 December 1901 een tweede tentoonstelling gehouden werd, thans van *aquarellen*, op 13—20 April 1902 gevolgd door eene derde, geheel samengesteld uit schilderijen en aquarellen van *dilettanten*. Er waren 120 nummers van 37 inzenders.

Prijzen werden toegekend aan mevrouw *Koenen-Lammenga* te Semarang voor een schilderij, mevrouw *Hoorweg-Hoorweg* te Batavia voor een aquarel, mevr. *Nanna Jespeisen* te Pasoeroean voor haar inzending van schilderijen en aan den heer *Jasper* te Soerabaja voor een aquarel.

Voordrachten werden gehouden door Dr. Ch. M. van Deventer van *Jean François Millet* en den heer J. Z. van Dijck over *Egyptische kunst*.

De Vereeniging is haar tweede jaar ingegaan, met een voordeelig saldo van f 1,045.85 en een getal van 74 leden en eene donatrice.

Secretaris is Dr. Ch. M. van Deventer te Batavia.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Gids, Maart 1903.

Dr. H. Kern: Een oud Javaansch geschiedkundig gedicht uit het bloeitijdperk van Madjapahit. — A. H. Berkhout: Het Boschwezen in Ned.-Indië. — K. A. James: Het Nederlandsch in onze Oost-Indische koloniën. — A. Stoop: De toekomst van Suriname. — J. Staal: Samensmelting van onze officierskorpsen. — N. Adriani: De beteekenis der vervoegde vormen in het Bare'e. — Het Britsch-Indische budget in het Parlement. — Varia: De Indische Begrooting voor 1903 in de 2e en in de 1e kamer. — De residentie Bali en Lombok na het jaar 1894. — Maandelijksche Revue van brochures enz. — Koloniale literatuur: De Indo-Nederl. wetgeving..... door J. Boudewijnse en G. H. van Soest, dl. XII, door J. Sp[anjaard]. — Wetenschap en Industrie. — De Meerulaer: Een gemaakte „Perkara". — W. C. M.: Maandel. Bibliographie voor Oost- en West-Indië. — Financieel Overzicht.

Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur, Jaarg. 1903 afl. 1—2.

Raden Toemenggoeng Koesoemo Dikdo: Nog iets over dessahoofdverkiezingen. — J. van Tubergen: De Rentabiliteit der Solo-vallei-werken. — P. C. Hansen Jr. De Rentabiliteit der Solo-vallei-werken. C. J. Hasselman: Tijdelijke intrekking voor de ambtenaren bij het B. B. van het recht op buitenlandsch verlof wegens langdurigen dienst. — J. Th. Petrus: Een en ander over de teelt van zoetwatervisch. — G. J. Oudemans: De voeding van den inlander in tijden van nood. — Boekbeoordeeling: Albrecht's klapper op de wetboeken.... door F. K. Overduyn. — Varia: Uitkomsten der volkstellingen op Java en Madoera. — Het tweede jaar der demonstratievelden (vervolg). — Enz.

De Indische Mercuur, 3 Maart 1903.

Van Gorkum: Tabak onder schaduw. — M. Greshoff en J. Sack: Bijdrage tot de kennis van Ardisia-hars („Getah Adjak"). — De spoor- en tramwegen in Nederl.-Indië. — De bevloeiïngswerken op Java. — Th. R. de Grient Dreux: Wat zou de Cultuur van tabak onder schaduw in Amerika zijn zonder Delizaad? — Cacaoproductie. — Taxatie van den oogst voor 1903 der particuliere koffielanden over geheel Java. — Onze nieuwe suikerwetgeving. — Verslagen van Maatschappijen. — Uit de oude doos: Iets uit van Riebeek's dagverhaal (vervolg). —

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	13 Mrt.	27 Mrt.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	6 Mrt.	20 „	11.30 's av.
Genua, Nederland,	10 „	24 „	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	17 „	31 „	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	7 „	21 „	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	13 „	27 „	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	16 „	30 „	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire. Fr.,	8 Mrt.	8 April	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	14 „	31 Mrt.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	17 Mrt.	31 „	11,30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en laatsten van elke maand 7,20 's av.
Lissabon den 8n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.20 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.20 's av

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Heerengracht 4**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Drie jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Twee Dames voor pianolessen.

Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschool, voor admin. betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.

Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).

Eene Dame voor Zanglessén.

Eene Dame, die zeer groote reis wil gaan doen in Indië en naar Japan en China, zoekt een andere dame tot gezelschap, voor wie zij bereid is, alle kosten der reis te betalen.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Vier Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Drie Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Twee Dames zoeken plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Drie Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éene Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Drie gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Drie jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

Twee gep. ofl, reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Een geg. Conducteur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor admin betrekking, toezicht houden in fabriek, concierge, enz.

Gevraagd.

Eene Dame om met doove Dame eenige jaren te reizen; zich persoonlijk aanmelden bij Mevr. v. Zuylen, Heerengracht 7a.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

N°. 52. Donderdag 12 Maart 1903. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*	f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl.	» 3.00
Afzonderlijke nummers. . . .	» 0.10

Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending **f 1.—**

Prijs der advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels .	- 0.09
» » » 1000 » .	- 0.08
» » » 3000 » .	- 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Secretaris*, M. A. VAN HEEKEREN, **204 Oranje-Nassaustraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **109 Laan Copes v. Cattenb.** Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Voor den Noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen. — Bevloeiingswerken op Java. — Oost-Ind. Berichten. — West.-Ind. Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Algemeen Nederlandsch Verbond. — Boekaankondiging. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Voor den Noodlijdenden Javaan.

Door het Ned. Sub-Comité voor zieke en behoeftige inlanders in de residentie Semarang is tot en met heden ontvangen aan bijdragen in contanten en op inschrijvingsbilletten:

Bedrag vorige opgave.	f 30.614.81
A. R., 's-Gravenhage	- 125.—
Y., Zeist	- 25.—
P. L., Schiedam.	- 5.—
D. L. v. A., Nijmegen	- 50.—
Totaal . . .	f 30.819.81

Voor jaarlijksche bijdragen werd ingeschreven door:

Bedrag vorige opgave.	f 471.50
S. H. B. te M.	- 10.—
Mevr. t. B. B., den Haag	- 5.—
N. N., Amsterdam, een 4 pct. Pandbrief, groot f 1000.— Holl. Hypotheekbank, rente.	- 40.—
(Deze pandbrief mag zoo noodig voor het doel ook verzilverd worden.)	
Totaal	f 526.50

Den Haag, 8 Maart 1903.

De penningmeester,
J. A. v. d. Loeff.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Voor de, ten behoeve der *noodlijdenden op Java* op **Zaterdag 21 Maart** te geven **tooneelvoorstelling** in het *Gebouw van Kunsten en Wetenschappen* te 's-Gravenhage, werden reeds enkele lijsten door onze leden afgehaald, die lijsten moeten uiterlijk op **15 Maart a. s. vóór des avonds 10 ure** zijn bezorgd bij den heer *Joäch Kips*, Bilderdijkstraat 11. Het comité der voorstelling zorgt dan voor het aan het adres bezorgen der kaarten en het innen der gelden.

Dit wil nu niet zeggen, dat men op den aangegeven dag en het uur zijn pogingen om kaarten te verkoopen moet staken. Op ons kantoor *Heerengracht 4* kunnen ook de later inkomende lijsten nog worden bezorgd en „Oost en West" zorgt dan voor de afhandeling.

Wij hopen en vertrouwen, dat nog tal van leden zich moeite zullen willen geven om de liefdadigheidspoging, die ten bate der Inlanders van Java], zoo welwillend zal worden aangewend, een volkomen succes te bezorgen. Daartoe moet een ieder, die het maar eenigszins doen kan- *en wij rekenen hier speciaal op onze jonge dames*- zich met zoo'n lijst belasten. *Ook op schriftelijke aanvraag* worden door ons Bureau *Heerengracht 4* en door de uitgevers van ons blad, *Haagpoort* 4, lijsten toegezonden.

Daarenboven vinden zij, die geen lijst voor hun rekening willen hebben, maar eenvoudig zelf plaatsen nemen, op beide kantoren daartoe gelegenheid.

De plaatsen kosten f 1.50 en f 1.—.

Het stuk, dat gegeven zal worden is, zooals ook reeds verleden week werd medegedeeld, **Het Poortje** of **De duivel in Kruimelburg**, Blijspel in vijf bedrijven en een voorspel, van *Frederik van Eeden*.

Bij de uitgaven van zijn „Poortje" schreef *van Eeden* een *voorwoord*, dat wij hieronder overnemen:

„Arm Poortje! Zoo is de wereld!

Gij hebt een jonger broertje, dat ge altijd als uw mindere beschouwd had, want het was luchtiger en oppervlakkiger. Ook uw vader gaf u de voorkeur, — gij hadt hem meer zorg gekost en daardoor meer van zijn liefde gewonnen.

En ziet! het broertje, dat slechts als uw voorlooper was bestemd, komt onder veel gerucht in de wereld. Het wordt besproken, beschreven en bekranst, en die eer verdiende het niet zoozeer door innerlijke waarde, als door zijn toonbaarheid en aardige vormen.

Maar gij! Arm Poortje, voor u niets van dat alles. Geen handgeklap, geen kransen, — niemand die u voor 't voetlicht ten doop wil houden Men zegt, dat gij te linksch, te onhandelbaar zijt, dat het publiek u zou uitlachen. Want het publiek hecht veel aan het uiterlijk en al stond ge nog zooveel hooger dan uw broertje, toch zult ge veel minder toejuiching verwerven, omdat gij de vormen mist, die hem den weg tot de voetlichten bereiden.

Ja, mijn kind! zonder handigheid en handelbaarheid is het moeielijk vooruit te komen in de wereld. Wie met opgeheven hoofd en vooruitzienden blik naar zijn doel wil schrijden, trapt op zooveel gelikdoornde teenen, dat hij meestal spoedig weer naar den grond kijkt, uit vrees eindelijk over een wraakzuchtig uitgestoken been te vallen.

Wie weet, hoe ze u nog zullen mishandelen, al meent ge het nog zoo goed. Waar ge ondeugden aanvalt, zal men zeggen, dat ge personen op het oog hebt, en waar ge de laagheid tracht te bestrijden, zal men u-zelven lage spotlust verwijten. Hoe weinigen gelooven, dat er geen boosaardig opzet schuilt achter elk woord, dat hen onaangenaam treft. Een kind beschouwt een spons met water, als een voor hem uitgedacht foltertuig en kleingeestige menschen achten een weldadige regenbui tot niets goed dan om hun hoed te bederven, als ze zonder parapluie zijn uitgegaan.

Wees getroost, Poortje! onder mogelijke minachting van dezulken. Er zijn er ook velen, die niet eene geheele landstreek vervloeken, al vliegt er hen één scherpe zandkorrel van in 't oog.

Ik zal mij de verwijten, die gij u op den hals haalt, wel zeer aantrekken en ten nutte maken, maar slechts dan, als de bron, waaruit zij komen, niet troebel is geworden door vooroordeel en lichtgeraaktheid.

Ik wil de leer, die ik u meegaf, ook zelf in toepassing brengen:

„Tracht niet den meesten, maar den besten te behagen!"

F. v. E.

Onze lezers zullen, naar wij verwachten, door de inleiding worden aangespoord om te komen zien en hooren naar de uitvoering van dit veel belovende stuk, welke, zijn wij wel ingelicht aan uitstekende krachten is toevertrouwd. En dit te meer, nu zij daarbij tevens een bijdrage offeren ten behoeve der **noodlijdende Javanen**.

II. Van de Afdeeling Utrecht en omstreken:

a.

Vrijdag **20 Maart a. s.** Causerie (met lichtbeelden) in „Irene" door den WelE. Zeergel. Heer Ds. *W. van Lingen*, O. I. Predikant.

Onderwerp: **Europeanen in Ned. Indië, hun leven en streven.**

Aanvang: **8 uur n. m.** precies.

Leden (op vertoon van hun kaart) met één introducé *vrij entrée*.

Niet leden . . . . *f 0.25 entrée*

Leerlingen van inrichtingen van onderwijs, mits onder geleide en bij collectieve aanvrage b/d Secr. penningm. p. persoon *f 0.10*.

Plaatsen kunnen gereserveerd worden p. p. en p. pl. à *f 0.10*

Kinderen beneden de 15 jaar *geen toegang*.

b.

Aan de leden wordt kennis gegeven, dat de rekening en verantwoording van den Secretaris-penningmeester over 1902 ter inzage ligt, te zijnen huize: Willem Barentzstr. 20bis.

Het Bestuur.

III. Van de Afdeeling Breda en Omstr.

Jaarlijksche algemeene vergadering op *Maandag 23 Maart* des namiddags ten 2½ ure in de bovenzaal van het *Zuid-Hollandsch koffiehuis* Groote Markt te Breda.

Agenda.

a. Jaarverslag.
b. Geldelijke rekening.
c. Verkiezing van twee bestuursleden.
d. Bespreking over het afhalen der contributie.
e. Rondvraag.

NB. de geldelijke afrekening, bedoeld ad *b.*, ligt ter inzage ten huize van den penningmeester J. C. Van Reijn, Bredasche Steenweg, tegenover Café Bruijnseels, van 16 tot en met 22 Maart, des morgens tusschen 10 en 12 ure.

Bevloeiingswerken op Java.

In het Aardrijkskundig Genootschap werd op 28 Februari j.l. door den heer Y. F. Niermeijer uit Rotterdam eene voordracht gehouden, naar aanleiding van het bezoek, dat hij aan de voornaamste bevloeiingswerken op Java heeft gebracht, toen hij de reis maakte, tot het bewerken van den 2en druk van het aardrijkskundig deel van Prof. Veth's standaardwerk noodig geacht.

Wij hebben niet het voorrecht gehad die voordracht te kunnen bijwonen, maar uit de korte verslagen, die wij er van gelezen hebben, kregen wij de overtuiging, dat hoewel geen ingenieur, de heer N. zich uitmuntend van zijn taak heeft gekweten en dus ten volle den dank verdient van allen, die in eene uitmuntend ingericht irrigatie-stelsel, waaronder vooral ook eene goede afwatering en bescherming tegen wateroverlast zijn begrepen, voor onze Oost, en in de eerste plaats voor Java, een groot heil zien.

Wij hebben, sedert het vorige jaar, toen «Oost en West» zich met «Moederland en Koloniën» bij «Nijverheid en Landbouw» aansloot om er op te wijzen, dat betere irrigatie, een voor de hand liggend middel was om den economischen toestand van Java te verbeteren, en dat in die richting krachtig zou moeten worden gehandeld, over dit onderwerp niet dikwijls meer geschreven, maar het verheugt ons, dat juist nu, terwijl de behandeling der ministerieele nota over de door Nederland aan O.-Indië te verstrekken hulp, spoedig in de Tweede Kamer ter sprake zal komen, er over de irrigatie weder een ernstig woord werd in het midden gebracht.

Wat ons in de eerste plaats trof in de verslagen van hetgeen deze, zoogenaamd, niet-deskundige omtrent de bestaande irrigatiewerken en omtrent de bevloeiing der velden in de toekomst heeft gezegd, is, dat er in Oost-Indië gebrek heeft bestaan en nog bestaat aan technische krachten.

Wil men degelijk doen onderzoeken, hoe van het nog zeer groote ongebruikte deel, van het ieder jaar op Java neervallende water het meest nuttige gebruik zal kunnen worden gemaakt en hoe men zal beletten, dat dit water als verwoestende bandjirkracht groote schade aanbrengt, of door slechte loozing moerassen vormt op plaatsen, waar goede bouwgrond zou kunnen zijn, dan zal eene uitgebreide en nauwkeurige opname aan het opmaken van een algemeen irrigatieplan moeten voorafgaan.

Wij zullen geen cijfer noemen voor de uitbreiding, die aan 't ingenieursgetal zal moeten worden gegeven, want wij zijn er zeker van, dat men ons van overdrijving zou beschuldigen, ook al noemden wij slechts het aantal, dat wij als minimum noodig achten. Geen geld kan beter besteed worden, dan dat dienende voor de betaling van een flink kader, degelijke mannen, wier opnemings- en ontwerp-arbeid ons in staat zullen stellen voor ieder deel van het vruchtbare eiland, dat stelsel van waterkeering, bevloeiing en waterloozing te kiezen, dat het beste zal voldoen en dat wellicht daarenboven ook het transportwezen aanzienlijk ten goede komt.

Een ander deel in des heeren Niermeijer's voordracht, dat onze bijzondere aandacht trok, is zijne meening, dat een andere verdeeling der irrigatiewerken zou mogelijk zijn, uit een economisch oogpunt, naarmate zij alleen de rijstcultuur dienen of ook voor de Europeesche landbouw-industrie van gewicht zijn. In de verslagen, die wij ter onzer beschikking hebben, wordt dit punt niet nader uitgewerkt en wij blijven er dus naar raden, welk verschil in verdeeling hier door den voordrager is bedoeld, doch wat er onmiddellijk op volgt, doet ons denken, dat hij eene bevloeiing, die in de voornaamste plaats aan de Europeesche cultures ten goede komt, geen zegen acht voor den

FEUILLETON.

Naar en van Nederlandsch O.-Indië.

„Lain dahoeloe, lain Sekarang", (*)

Het is ruim een kwart eeuw geleden, dat schrijver dezes de reis naar Nederl. Indië maakte met het Clipper-barkschip »Louise«, toebehoorende aan de reeders, gebr. Verdoorn, te Amsterdam.

In dien tijd deden de zeilschepen nog goede zaken. De vrachten waren tamelijk hoog, en, wanneer de reis niet te lang duurde — er waren schepen, welke het trajekt in 70 dagen aflegden — werd op de passagiers een aardigen duit verdiend.

Verlofgangers naar Nederland ontvingen van Gouvernementswege vóór hun vertrek te Batavia de reiskosten — welke ongeveer op 800 gld. voor een volwassen persoon waren vastgesteld — in contanten.

Zoo waren er gezinnen, aan welke als reispenningen tot een bedrag ad f 6000 en zelfs meer werd uitbetaald. De keuze der reisgelegenheid, het bespreken van plaatsen, en, last not least, het marchandeeren op de passage-prijzen, een en ander werd geheel overgelaten aan den verlofganger.

Later heeft het Gouvernement deze vrijgevige bepalingen ingetrokken, omdat nl. gebleken was, dat wel eens gereisd werd in eene andere klasse, dan die, waarvoor betaald werd, en de uitgekeerde gelden niet altijd werden besteed aan het doel, waarvoor zij bestemd waren. Zoo vertelde men van een verlofganger, een ambtenaar van een der Departementen, die aan reisgeld 8000 gld. had ontvangen, en zich in plaats van naar Nederland, abusievelijk naar Ambon inscheepte, met het voornemen, om incognito in die ver verwijderde buitenbezitting met vrouw en kinders zijn tweejarigen verloftijd in rustige rust door te brengen.

Ziet men er tegenwoordig niet meer van op, zoo iemand vertelt, dat hij de volgende week naar Java vertrekt, in den tijd van de zeilschepen stond onze goede Oost, vooral bij de huismoeders, in een niet al te goeden reuk. Men moest er wel erg aan toe zijn, en tamelijk door de wol geverfd — zoo redeneerden onze oudjes — om zoo maar, op losse schroeven, naar Jan Stinje te trekken.

De tijden zijn veranderd, en wat betreft de algemeene opinie omtrent Indië, zeker veel verbeterd. Wel worden »Indische menschen« nog steeds aangemerkt als een bizonzondere soort wezens, niet precies voor het Moederland geknipt, maar overigens is er in Nederland — ook dank zij de ernstige en onvermoeide pogingen van de Vereeniging Oost en West — meer sympathie ontstaan voor onze Koloniën in het algemeen en voor hare bewoners, en voortbrengselen van Nijverheid en Kunst in het bizonder.

Als een gevolg van deze ruimere blikken en onze betere reputatie ('s heeren Bas Veth's insinueerende kiekjes ter zijde latende), treft men in dezen tijd aan boord onzer stoomschepen een cathegorie reizigers aan, welke men op een zeilschip zeker niet zou hebben ontmoet.

Jongelui, die een huwelijksreisje naar Java maken; reizigers in ko-lo-ni-ale waren; gedelegeerden van Maatschappijen, die den stand van zaken eens gaan verkennen; suiker- koffie- thee- en tabaksboeren, die naar den ouden klapperboom en een gezellige kletstafel terugverlangen, en een paar maanden willen genieten van het vele goede in onze Oost; jonge, hoog-blonde dochter, begunstigd door een legaat van een verscheiden tante, met een retourtje voor negen maanden, en die hoopt in het land der Brunettes slag te zullen slaan; schoonzusje, die een zwager-ambtenaar vergezelt, idem idem als boven en eindelijk eene oude Indische weduwe, die terug verlangt naar Heur Land — omdat, ja — omdat zij niet van de flesch kon — hony soit qui mal y pense!

Keeren wij nog even terug tot onzen Clipperbark »Louise«.

Het schip had uitstekend logies voor passagiers.

Behalve de kerk en een groote kajuit, waren er 16 hutten, ruim, goed verlicht, met een tamelijk breede kooi, (couchette heeten die slaapplaatsen thans) en voorzien van het hoog noodige: een vierkant waschtafeltje met waschstel en waterblikken en een kaarshouder van het systeem van een rijtuiglantaren. Hier en daar een paar kapstokken en onder de kooi een life-preserver. Overigens geen de minste luxe, maar toch veel comfort, in een gezellige, kalme omgeving!

De bemanning bestond uit 15 koppen. Gezagvoerder en stuurlieden waren Nederlanders, zoo ook een gedeelte van de schepelingen vooruit. Verder waren er Amerikanen, Nooren en Duitschers.

Wij telden 10 passagiers, waaronder een docter, een gouvernante en gouverneur.

De tafel, was wat men zou kunnen noemen, een goede burgerpot, afgewisseld door extra'tjes van onzen hofmeester (maitre d'hotel), en aangevuld uit den voorraad medegenomen conserven en delicatessen.

Om 6 uur 's morgens koffie en daarna om 10 uur de toen zoo genoemde »labskous« een soort ollipoduda, waarin men ook wel bekende gerechten van den vorigen dag aantrof. Zij, die de groote reis wel eens meegemaakt hebben, zullen zich zeker dit smakelijke schoteltje herinneren.

Tegen 4 uur dronk men een vaderlandsch bittertje en precies om 6 uur avondmalen.

De avonden werden heel gezellig doorgebracht; de kapitein vertelde ons episoden uit zijn reizen en de eerste stuur— als ie vrij was van wacht — leerde ons de namen en standen der hemellichamen.

Over dag lezen, schrijven of een partijtje maken.

De baas zeilmaker en de timmerman gaven voor een extra oorlam of wat goede sigaren gaarne onderricht in de onderdeelen van het schip. Voor den tweeden stuurman werd ons het gebruik geleerd van log en sextant. Visschen was een prettig tijdverdrijf, vooral wanneer men na korten tijd »beet« had, en een albatros of reuzen-visch binnen kon halen.

Wanneer 's middags om 12 uur het bestek door den kapitein werd opgemaakt, waren daarbij doorgaans alle passagiers tegenwoordig. Men was nieuwsgierig op de kaart de gemaakte en de nog te doorloopen afstanden te zien — al viel het meestal niet mee, en bleek 't, dat er nog een heele lap zoutwater voor den boeg lag.

Bezienswaardigs leverde de reis al zeer weinig op. Na de Engelsche kust in het Kanaal, geen land meer. »All water around and above the blue old shy!«

Bezuiden de Kaap de Goede Hoop, passeerden wij de Prince Edwards eilanden, en verder naar het Oosten twee groote ijsbergen. Het was een majestueus gezicht, vooral toen het volle zonlicht er op scheen. De vorige reis, zoo vertelde de gezagvoerder, bevond hij zich bij het krieken van den dag, plotseling tusschen vier dezer hoog uit zee stekende ijsmassa's, doch wist door een tijdige wending van het schip, aan een zeer groot gevaar te ontkomen. Wij bleven nu op eerbiedigen afstand. Toch was er een merkbare temperatuurwisseling waar te nemen, welke betrekkelijk lang aanhield.

Aan de linie hadden wij een doopplechtigheid gehad naar oud gebruik.

's Avonds aankomst van den zeegod Neptunus, voorgesteld door een brandende teerton; een gesprek met den gezagvoerder middels spreektrompetten, zoogenaamde scheepsroepers. Den volgenden dag scheer- en doopplechtigheid.

Van al deze feestelijke intermezzo's op de groote reis is tegenwoordig niets meer over gebleven!

(*) Eertijds en thans.

Indischen landbouwer. Wel zegt hij dit niet en drukt er zelfs op, dat hij die vraag onbeantwoord wil laten, maar de te kennen gegeven wensch, om van iemand als wijlen K. F. Holle of Snouck Hurgronje een oordeel hierover te hooren, is teekenend.

Wij, hoewel niet in deze opgeroepen, willen gaarne als onze meening zeggen, dat wij in de uitbreiding der zoogenaamde Europeesche cultures, die waarschijnlijk van de verbetering der bevloeiing een gevolg zal worden, volstrekt geen nadeel zien voor het land en zijne inlandsche bewoners, mits eene wijze, eerlijke en doortastende Regeering zorg drage, dat ieder zijn deel krijgt, niet alleen van het irrigatiewater, maar ook van hetgeen er met de landbouw-industrie wordt verdiend.

Economisch is het zaak, te planten datgene, wat de meeste winst aanbrengt. Waar voldoende geld verdiend wordt, is geen rijstgebrek, in dezen tijd van gemakkelijk vervoer.

Gaarne geven wij echter toe, dat in dit opzicht, de grootste omzichtigheid en eene ernstige studie van ieders belangen vereischten zijn en dat, naar hetgeen uit de hier en daar opgegaarde Oost-Indische berichten zou blijken, niet altijd en overal met de uitkomst van zoodanige studiën rekening wordt gehouden.

Men zal ons allicht verwijten, dat wij van den inhoud der voordracht van den heer Niermeijer niet veel hebben verteld, maar, nu wij geen oor- en ooggetuigen waren, hadden wij geen lust de verslagen van anderen over te schrijven. In «De Indische Mercuur» n°. 9 van 3 Maart kunnen belangstellenden een nogal uitgebreid relaas vinden. In «De Ingenieur» van 7 Maart eene veel kortere, voorloopige mededeeling, die echter volgens de belofte, door eene nadere, omstandige behandeling zal worden gevolgd.

Het was een goede greep van het Aardrijkskundig Genootschap, toen het den heer N. over dit onderwerp het woord gaf.

Oost-Indische berichten.

Eindelijk eene landbouwschool. Opleiding van machinisten voor de suikercultuur. Permanente tentoonstelling van Oost en West te Batavia. Het gymnasium Willem III naar Bandoeng. Oud-Majoor Wiersma en het emigratievraagstuk. Kippententoonstelling te Bandoeng. Vischteelt in de residentie Pecalongan. Nog eens de verkiezing van dessahoofden. Cursus tot opleiding van militaire ziekenverplegers. Opening eener ambachtsschool te Batavia. Tweede vergadering van het Hoofdbestuur van de Vereeniging van leeraren en leeraressen aan inrichtingen van middelbaar onderwijs in N. I. Cursus te Bandoeng opgericht door de loge St. Jan. Vorstelijke gift. Pensioen voor weduwen van mindere militairen.

Met genoegen zullen velen in der tijd vernomen hebben, dat er eindelijk eene landbouwschool te Buitenzorg zou worden opgericht met driejarigen cursus.

Krachtens Koninklijke machtiging wordt bij deze landbouwschool bij 's Lands plantentuin te Buitenzorg een administrateur in dienst gesteld, die tevens belast wordt met de administratie van den, tot die inrichting behoorenden, Cultuurtuin.

Verder is bepaald dat, ten behoeve van minvermogende jongelieden, bestemd om den volledigen driejarigen cursus der school te volgen en wier ouders niet te Buitenzorg wonen, ter tegemoetkoming in de kosten hunner huisvesting, studiebeurzen kunnen worden verleend van hoogstens f 40 's maands per beurs en tot een maximum van 12 met jaarlijksche toekenning van 4 beurzen; dat aan inlandsche leerlingen, bestemd om de laagste twee klassen der school te doorloopen, ter bestrijding van de kosten hunner inwoning, voeding en kleeding, worden toegekend toelagen van f 25 's maands per leerling; dat de beursleerlingen en de inlandsche leerlingen vergoeding van reiskosten genieten voor eene reis van de plaats hunner inwoning naar Buitenzorg en terug en de leerlingen der hoogste klasse reis- en verblijfkosten bij hun reizen naar plaatsen buiten Buitenzorg voor het ontvangen van demonstratief onderwijs der practijken in het groot.

Eindelijk is vastgesteld, dat voor toelagen voor het geven van onderwijs, voor de aanschaffing en het onderhoud van meubilair, boeken, platen-schrijfbehoeften, instrumenten, verzamelingen, machines, toestellen en gereedschappen, voor bezoldiging van bedienden en voor verlichting en kleine uitgaven ten behoeve van de school, zullen worden beschikbaar gesteld de sommen, die daarvoor jaarlijks op de begrooting zullen worden uitgetrokken.

* * *

Naar wij uit het Bat. Nbl. vernemen, zal de proef met de opleiding van machinisten voor de suikercultuur sedert verleden jaar genomen aan de burger-avondschool te Soerabaja, ook dit jaar worden voortgezet. Door den directeur van O. E. en N. zijn de daartoe noodige voorstellen bij de regeering voorgebracht.

* * *

Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal en Mevrouw Rooseboom hebben, blijkens „het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië” een bezoek gebracht aan het hulplokaal, hetwelk door de N.-I. Vereeniging Oost en West tijdelijk is ingericht als permanente tentoonstelling voor inlandsche nijverheid en kunstnijverheid, in afwachting dat door haar zal kunnen worden beschikt over het gebouw, vroeger gebezigd voor den dienst van het mijnwezen.

Daarvan zijn haar afgestaan in huur het grootste gedeelte van het hoofdgebouw en een deel der bijgebouwen.

Aangezien dit gebouw eerst over een paar maanden kan worden betrokken, heeft het Hoofdbestuur gemeend daarop niet te mogen wachten met het tentoonstellen van de reeds van de inlandsche bevolking opgekochte goederen, in de eerste plaats omdat het daarin getrokken kapitaal alsdan renteloos en nutteloos zou blijven liggen en men door gebrek aan geld geen bestellingen meer zou kunnen doen aan de verschillende beoefenaars van nijverheid en kunst, wat geheel in strijd zou zijn met het hoofddoel der Vereeniging: aan de inlandsche werklieden een *vasten* en *geregelden* afzet te verzekeren van hunne producten.

In de tweede plaats werd van verschillende zijden op het openen dezer permanente tentoonstelling aangedrongen, omdat men, niet ten onrechte, meende dat, waar aan het publiek in Japan op de tentoonstelling te Osaka de gelegenheid was gegeven de voortbrengselen van Ned.-Indië te bewonderen, die gelegenheid zoo spoedig mogelijk voor Ned.-Indië zelf moest worden opengesteld.

Door het inhuren van een veel kleiner lokaal was natuurlijk eene artistieke uitstalling, zooals die voor eene tentoonstelling wordt vereischt, niet mogelijk, maar hier naar zal bij de inrichting van het vaste lokaal, zeer zeker worden gestreefd.

Ook zal tengevolge daarvan de tentoonstelling niet zoo volledig zijn als zij had kunnen zijn, voorwerpen toch van eenigszins groote afmetingen, zooals meubels van hout, rotan en bamboe groote etalages, die overzicht zouden geven van de voortbrengselen van een bepaald gewest afzonderlijk of van een bepaalden tak van industrie in geheel Indië, heeft men achterwege moeten laten.

Hoewel de vereeniging het als eene harer eerste verplichtingen beschouwt, om de voortbrengselen van zuivere inlandsche nijverheid zonder eenige kunstwaarde onder de aandacht van het publiek te brengen en daarvoor een behoorlijken afzet te zoeken, heeft men om de dezelfde reden geen plaats kunnen geven aan de producten van potten-, pannen-, en steenbakkers, mattenmakers, touwslagers, steenhouwers enz.

Toch belooft deze permanente tentoonstelling, ondanks deze noodzakelijke beperking, veel merkwaardigs en schoons te zien te geven, waarvan het bestaan in N. I. niet alleen voor Europeanen, maar ook voor Inlanders tot dusver een geheim was.

Het nettobedrag der entrée-gelden zal worden besteed tot het uitloven van premiën, aan die inlandsche werklieden, welke in een bepaalden tak van mijnarbeid en kunst het beste werk hebben afgeleverd.

Mogen deze eerste poging van deze jeugdige vereeniging om den inlander geld te doen verdienen, ook buiten den landbouw, iets kunnen bijdragen tot meerdere welvaart van de inlandsche bevolking en tot meerderen bloei onzer koloniën.

* * *

In het Bat. N.bl. wordt aangetoond dat de lokalen van het gijmnasium Willem III in 't geheel niet meer aan de eischen voldoen en zeker een tiental daarvan vervangen moeten worden, waarom ook voorgesteld wordt in eens nieuwe gebouwen op eene betere plaats, bijv. te Bandoeng, te zetten, dat met oog op het gunstige klimaat daarvoor aangewezen is.

Een feit is het, zegt dat blad, dat onze hoogere burgerscholen in alle opzichten lijden aan overmaat van leerlingen, zoodat ook nog andere dan gezondheidsredenen eene splitsing wenschelijk maakten, eene school toch mag niet boven een normaal getal leerlingen gaan.

* * *

In verband met het emigratie-vraagstuk vernemen wij uit de Locomotief dat er uit Calcutta berichten zijn ontvangen, dat de oud-majoor Wiersma, die ter wille van zijne opdracht niet alleen de kust, maar ook het binnenland bereist, hoogst waarschijnlijk in Maart op Java zal terugkeeren, en alsdan belast zal worden met het toezicht op de richtige uitvoering van de door hem voortestellen maatregelen.

* * *

De heer La Bastide schrijft in de Preangerbode dat de kippententoonstelling in Augustus a.s. te Bandoeng te houden, van wege de Pluimvee-fokkerij-Vereeniging, zoo goed als verzekerd is, daar zich reeds een groot aantal inzenders hebben aangemeld. De tentoonstelling belooft veel moois op het gebied van pluimvee te zien te geven.

* * *

De resident van Pecalongan is gemachtigd om te beschikken over een bedrag van f 500 voor den inkoop van jonge visschen en voor den aanleg van vijvers, ten einde eene proef te nemen, met de teelt dier visschen in eenige desa's van zijn gewest.

* * *

Als vervolg op onze vroegere bespreking der verkiezing van desahoofden, kunnen wij thans mededeelen dat dit veel besproken onderwerp in het Tijdschrift v. h. B. B. weder ter sprake gebracht wordt, thans door Raden Toemenggoeng Koesoemo Dihdo, regent van Toeban, die tot de slotsom komt dat het gewenscht is de tegenwoordige regeling der desahoofdverkiezing in beginsel te behouden, de ter zake vigeerende bepalingen te wijzigen, doch daarin op te nemen eene bepaling, dat een desahoofd, eervol aftredend of overleden, na twintig of meer jaren zijne plichten goed betracht te hebben, opgevolgd wordt door zijn zoon, schoonzoon, broeder of een naasten bloedverwant, altijd wanneer op dezen niets aan te merken valt, hetgeen de commissie in de desa te onderzoeken heeft door navraag bij de kiesgerechtigden, zoodat de kleine man ook in dit geval zijn belangen kan behartigen, terwijl aan den anderen kant de opvolging door een naasten bloedverwant eene groote en zeer op prijs gestelde belooning zal zijn voor het afgetreden of overleden verdienstelijke desahoofd en een prikkel om hun best te doen voor de nog in functie zijnde desahoofden.

Met eene dergelijke regeling te scheppen, handelt men niet in strijd met de inlandsche adat en zal regel blijven vrije verkiezing door het volk, hoewel, zooals de heer Hasselman terecht opmerkt, het geen volkomen vrije verkiezing is, daar het hoofd van gewestelijk bestuur de bevoegdheid heeft den gekozene al of niet te bevestigen, want het zal wel geen betoog behoeven dat twintig- of meerjarige dienst en gepaard aan goede plichtsbetrachting, bij de desahoofden uitzondering zal blijven. Voor die weinigen roept men eene belooning in het leven, welke zeer op prijs gesteld zal worden, toch sluit daarbij inmenging van het volk niet uit.

De onderstelling is niet gewaagd dat men door eene dergelijke regeling een beter korps desahoofden krijgt, dat aan het gouvernement verkleefd zal zijn en gedachtig aan de allereerste plicht, n. l. behartiging der belangen zoowel van het gouvernement als van den kleinen man, zooals de wensch der regeering is.

Het is niet aan te nemen dat de plichtsbetrachting bij alle desahoofden zonder uitzondering door bovenbedoelde regeling zal verbeteren, mogelijk niet eens bij de grootste helft, doch zonder eenigen twijfel zal het percentage goede desahoofden toenemen en al werd dat alleen bereikt, dan is daarin reeds eene aanbeveling gelegen voor het systeem.

* * *

In de „Sem. Crt.” lezen wij dat reeds sedert eenigen tijd te Padang in het militaire hospitaal een cursus wordt gehouden tot opleiding van militaire ziekenverplegers.

Deze opleiding tot militaire ziekenverpleger geeft eene goede gelegenheid tot vorming van eene goede kern geschoold hospitaalpersoneel, waaruit nu de minder geschikte elementen allengs zullen gaan verdwijnen.

Belangrijk ook is de mededeeling van de Sumatrabode omtrent de aanneming van Indo's om tot militair ziekenverpleger te worden opgeleid. Een Indo kan, in afwijking van vroeger geldende voorschriften, na keuring in militairen dienst treden, om dien cursus te volgen en alzoo onmiddellijk tot genoemde betrekking opgeleid te worden.

* * *

Aan de „Sem. Crt.” ontleenen wij het bericht dat krachtens machtiging der Koningin te Batavia eene ambachtsschool zal worden geopend, aan wier hoofd zal staan iemand, die tevens onderwijzer is in het teekenen, op eene bezoldiging van f 300 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands, terwijl vijf onderwijzers, ieder op eene bezoldiging van f 150 's maands met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands, aan hem worden toegevoegd. Voor gratis verstrekking van leermiddelen en voor verbruiksartikelen in de werkplaatsen zijn afzonderlijk schooljaarsgewijze extra-sommen toegestaan.

* * *

Naar het Bat. Nbl. meedeelt is, op de tweede vergadering van het hoofdbestuur van de vereeniging van leeraren en leeraressen aan inrichtingen van middelbaar onderwijs in N. I., besloten de volgende punten te plaatsen op het programma van werkzaamheden:

1e. Aansluiting van middelbaar en lager onderwijs.
2e. Eénheid in het onderwijs.
3e. De overladingsquaestie.
4e. Wijzigingen in het middelbaar onderwijs in verband met de eischen des tijds.
5e. Uitbreiding van het aantal inrichtingen voor middelbaar onderwijs.
6e. Commissies van toezicht en college curatoren.
7e. Aanstelling van een inspecteur van het middelbaar onderwijs.
8e. Regeling van het middelbaar onderwijs bij de wet.
9e. De bezoldiging der leeraren aan inrichtingen van middelbaar onderwijs.
10e. De exceptioneele toestand, w.i. het teekenen bij het eindexamen verkeert.
11e. Het maximum aantal lesuren voor den leeraar.
12e. De bepalingen, die de leeraren beperken in het gebruik van hun vrijen tijd.

Deze punten zijn gerangschikt naar de urgentie, terwijl ook aan de andere leden verzocht is hun onderwerpen in te zenden aan het hoofdbestuur en schriftelijk hun gedachten omtrent een en ander uiteen te zetten.

Allereerst zal er dus, zoo werd besloten, naar worden gestreefd om te verkrijgen de onmisbare aansluiting tusschen middelbaar en lager onderwijs, waarmede tevens verband houdt de afschaffing van een zeer wisselvallig en onnoodig admissie-examen.

Is die aansluiting eenmaal verkregen dan hebben de hoofdonderwijzers immers eenvoudig hun geschikte leerlingen tot het middelbaar onderwijs te bevorderen.

Het vereenvoudigde systeem van admissie-examen, dat verleden jaar werd ingevoerd, is te beschouwen als een overgang naar zulk eene geheele afschaffing.

Officieel werd tot nog toe maar een enkele leerling verwijderd, zoodat, als de resultaten bij den overgang goed zijn, de proef zeker niet slechter is dan de oude loterij, die menigen botterik ten slotte met een onverteerbaar einddiploma in de maag de maatschappij heeft ingestuurd, waar hij niet te gebruiken was.

* * *

Uit Bandoeng schrijft men aan het Bat. Nbl. dat door de loge „St. Jan” aldaar een cursus is opgericht, waaraan behalve nederlandsch, rekenen en de moderne talen nog les wordt gegeven in natuurkunde, boekhouden en wiskunde. Het schoolgeld was zoo laag gesteld dat slechts drie onderwijzers nog maar karig beloond konden worden. Toch waren er 40 jongelieden, w. o. veel jonge dames, die aan de lessen deelnamen.

Vier onderwijzers gaven geheel kosteloos les.

Na één jaar, vroeg men aan de regeering subsidie, nadat gebleken was dat de cursus in eene bestaande behoefte voorzag.

De Directeur van O. E. en N., voorgelicht door den resident en dezen wêer door de Chefs van de staatsspoorwegen, was genegen het verzoek doortezenden, mits eene lesregeling werd gevolgd, die bijzonder ten doel had de jongelui bij de staatsspoorwegen verder te brengen.

Het bestuur bedankte voor eene subsidie onder die voorwaarden, waardoor vooreerst alle meisjes van den cursus verwijderd moesten worden en bovendien het denkbeeld, dat bij de oprichting had voorgezeten, moest losgelaten worden.

Het gevolg hiervan is dan ook dat de inkomsten zijn gedaald tot een bedrag, waarvan zelfs die heeren, welke voor hun diensten slechts eene matige belooning vragen, niet betaald kunnen worden, en enkele anderen er voor bedanken gratis hun tijd en kennis dienstbaar te stellen, waar zij zien dat hun hulp door de regeering niet gewaardeerd wordt.

Het bestuur is er dan ook toe overgegaan eene nieuwe regeling te treffen om de inkomsten te verhoogen; wij willen hopen dat het daarin slagen moge en deze cursus, die op eigen inkomsten drijven moet, niet spoedig tot het verledene zal moeten behooren.

* * *

Aan de Sum. bode ontleenen wij de mededeeling dat de directie van het Parapattan Weezengesticht van H. M. de Koninging-Moeder in hartelijken dank de som van f 200 heeft ontvangen.

* * *

In de Soer. Ct. komt een artikel voor over de pensioenen voor weduwen van mindere militairen, waaraan wij ontleenen, dat van onzen tegenwoordigen minister van Koloniën, veel goeds wordt verwacht voor het leger en het bijna geen twijfel lijdt, of onder zijn bestuur zal ook eindelijk een pensioenfonds tot stand komen voor weduwen van militairen beneden den rang van officier.

O. m. leest men in dat blad:

„Reeds is eene commissie ingesteld tot voorloopig onderzoek van de grondslagen, waarop dat pensioenfonds eventueel zou kunnen rusten en men vertrouwt dat die commissie spoedig met haren arbeid, gereed zal komen.

Hoognoodig is zeker zoo'n instelling vooral in Indië, waar velen hun leven laten in den strijd voor Koningin en Vaderland, dan wel door verraderlijke ziekten, ongezond klimaat enz.

Hoe dikwijls niet gebeurt het, dat bijv. een gehuwd onderofficier op expeditie sneuvelt of aan zijn bekomen wonden sterft of wel in het vredesgarnizoen door cholera of eene andere ziekte aangetast en ten grave gesleept wordt. Dan blijven de weduwe en de kinderen onverzorgd; geen pensioen, geen onderstand, geen de minste hulp, tenzij een beroep gedaan wordt op de publieke liefdadigheid, wat ook niet altijd baat, vooral niet in de tegenwoordige slechte tijden, die het in stand houden van liefdadigheidsinstellingen haast onmogelijk maken. Dan verdwalen die weduwen en weezen, die tot dusver een behoorlijk onderkomen hadden en een fatsoenlijk bestaan leidden, in de kampong en wat er dan volgt, zullen wij den lezer maar besparen. De pros-

---

Op den 100sten dag onzer reis lagen wij op de reede van Batavia.

Honderd dagen . . . . en nu doet men het in hoogstens 25 etmalen!

De lange duur der reis was een ernstige hinderpaal. Overigens lijkt menigeen een flink zeeschip met zijn kalme omgeving veel meer. Een paar Hollandsche reeders hebben destijds in hunne zeilschepen kleine machines geplaatst, om nl. bij windstilte geen verlet te hebben. Het schijnt echter, dat deze maatregel niet heeft voldaan. Na eenige reizen, heeft men er de toestellen weder uitgenomen.

Onze zeebooten, die zich niet aan wind of stroom hebben te houden, zijn dus als transportmiddel verre te verkiezen boven zeilschepen, welke te voren zelfs geen vermoedelijken duur der reis kunnen bepalen.

Ook de weelderige inrichting der mailstoomers, betiteld als zeekasteelen en drijvende Grand-Hotels, laat de eenvoudige stoffeering van onze uit de vaart gedreven scheepjes ver achter zich.

Hoort slechts, wat een berichtgever naar aanleiding van een bezoek daarvan zegt:

„De inrichting van het eerste klasse passagiersschip „de „Schoempang„ metende 4000 registered tonnen, is zoo „luxueux mogelijk. Het beste materiaal is hier verwerkt „door menschen, wien men den naam van kunstenaars niet „mag onthouden. De paneelen der beschotten zijn beschilderd „door artiesten van naam. De eet- rook- en leeszalen „munten uit door keurige stoffage en bieden alle mogelijke „comfort.

„De verlichting, eene electrische, is over het geheele „schip aangebracht en verdeeld in een overvloedig getal „lampen. Het promenade-dek is ruim en noodigt zoowel „uit tot zitten, als tot het maken van een z.g. halfdekje. „Badkamers en Dubbeljoe C's zijn frisch en helder. De „hutten betrekkelijk ruim met tal van geriefelijkheden. De „ontbijttafel, waaraan wij gezeten waren, geeft een keur van „gerechten te aanschouwen, ruim voldoende om zelfs een „gourmand te bevredigen. Aan bak- en stuurboord hangen „in de Davids de reddingsbooten, en bovendien heeft „iedere passagier ter zijner beschikking in de hut een „kurken zwemgordel.„

En toch, niettegenstaande al deze weelde en comfort, welke het oog aangenaam aandoet en de gemakzucht bevredigt, ontbreekt er iets aan, al schijnt het ook, dat de uitrusting van het stoomschip niets te wenschen overlaat.

Op de vraag: aan welke eischen moet een eerste klasse passagiersstoomer, groote vaart voldoen?, antwoorden wij met betrekking tot onze ervaring, geput uit een 150tal groote en kleine zeereizen:

de hutten moeten ruimer zijn, dan tot heden toe het geval was; de couchettes breeder, en voor kleeding- en toiletbenoodigdheden zijn geschikte bergplaatsen, als b.v. flinke laden, gewenscht.

Voor alleen reizende passagiers éénpersoons hutten.

Electrische ventilators in de machinekamers, in het logies van het scheepsvolk, in eet- en rook-salons en in *alle* hutten, dus ook in die der 2e en 3e klasse.

Het is gebiedend noodzakelijk, dat de Directiën onzer Maatschappijen „Nederland„ en „Rotterdamsche Lloyd„ het voorbeeld volgen van de Fransche mail (Messageries Machines) en ter beschikking stellen van hare passagiers: electrische Fans (waaiers), kleine handige toestellen, in het model van een molentje, die men op een tafeltje plaatst of aan den muur bevestigt. De snelheid van de draaiende beweging geschiedt door een regulateur.

Voor grootere hutten worden aanbevolen de electrische drijvers, welke aan het plafond worden bevestigd. In Columbo vindt men deze toestellen in alle groote hotels (Niet in Batavia).

Zij, die in de maanden Juli of Augustus de Roode Zee zijn doorgevaren, zullen de urgentie van de bovengenoemde „windmakers„ zeker ten volle toegeven.

Gedurende het trajekt, dat vier dagen duurt, is het verblijf in de hutten eenvoudig onmogelijk. In het Procrustusbed, couchette genaamd, waarin lange en zwaarlijvige menschen slechts een gedeelte van hun vleesch en beenen kunnen bergen, terwijl het overige aan bakboordzijde buiten de kooi in de oneindige ruimte bengelt, in deze enge, slecht gestoffeerde pijpen-la le, hijgt en snakt men naar koude lucht. De kussens zijn door het voortdurend transpireeren geheel vochtig. Men verwenscht in stilte al het klatergoud en de fijne schotels uit het kombuis. Het klamme zweet parelt op het voorhoofd. De weinige kleeding, het hoog noodzakelijke, dat men heeft aangehouden, is geheel doorweekt.

Ten einde raad, gaat men naar het dek, valt in een rotan-stoel, en tracht den slaap te vatten.

Wanneer tegen den ochtend-schemering, begunstigd door een geringe koelte, de lijder werkelijk eenige oogenblikken insluimert, verschijnt plotseling, als een vroege ochtendmerrie, het bataillon dekwasschers, voorzien van hunne gereedschappen als putsen, zwabbers en bezems.

De patient, op onzachte wijze uit zijn hazenslaapje gewekt, bemerkt al spoedig, dat hij het hier, als een Robinson Crusoë tusschen al die waterstroomen, niet langer uithouden kan. Hij strompelt omlaag naar zijn cel, en wacht daar in kalme lijdzaamheid het klokje van 6 uur af.

Het dekwasschen, entre parenthèse, is een zeer oude instelling, en dateert van af de wording der Hollandsche zindelijkheid (Antideluviaansche tijdperk).

Wie op Zaterdag wel eens onze „gedienstige geesten„, zooals de tegenwoordige werkmeisjes voorheen wel werden genoemd, heeft zien schrobben en boenen aan stoep en bordes, daarbij gebruik makende van een minimum spoelwater, krijgt een flauw begrip van het aan boord van schepen gebruikelijke dekwasschen, waar men het water maar voor het scheppen heeft.

Wij vertrouwen, dat men niet langer zal dralen met het aanbrengen van verbeteringen en aanvullingen, welke hoog noodig zijn, desnoods ten koste van de decoratie en de Lucullus maaltijden.

Wanneer een Maatschappij aan iemand verhuurt: een hut met slaapplaats voor den overtocht van b.v. Amsterdam naar Batavia, dan is zij — naar onze opvatting — gehouden zorg te dragen, dat de passagier gedurende het trajekt daarvan ten allen tijde gebruik kan maken — wij bedoelen hiermede, dat de hut bewoonbaar zij.

Een spoorwegdirectie verstrekt aan hare reizigers gedurende de wintermaanden behalve een zitplaats ook de noodige *warmte*.

Welnu, zoo verstrekke men op de mailstoomers behalve een ligplaats ook de noodige *koelte!*

Zooals wij zeiden, moeten zoowel de 2e en 3e klasse in dit genot deelen, als de passagiers der 1e klasse.

Wij herinneren ons, dat reeds in het jaar 1868 de eerste en tweede klasse wagons van den Hollandsche IJzeren Spoorweg vrij luxueux waren gestoffeerd; dat daarentegen de rijtuigen van de derde klasse veel overeenkomst hadden met hondenhokken. In plaats van houten omwandingen, lappen van zeildoek. Wanneer het hard vroor, legde men stroo in de wagons. De conducteur zat bij de passagiers. Behalve met de kaartjescontrôle, was hij ook belast met het los en vast maken der zeilen. Hij zat op een verhevenheid, een stoel met leder overtrokken. Voor een paar sigaren mocht men wel eens van dezen zetel gebruik maken.

Sedert men echter tot de overtuiging is gekomen, dat de 3e klasse reizigers het leeuwenaandeel bijdragen tot de welvaart van de Spoorweg Maatschappijen en derhalve ook tot de stijging van het dividend, sedert dien, heeft men vele goede verbeteringen aangebracht en is in vele opzichten de inrichting van deze cathegorie reiswagen op den huidigen dag alleszins geriefelijk.

Geurt B. à B.

titutie en het pauperisme worden zeer in de hand gewerkt, door de onverzorgde weduwen en weezen van militairen beneden den rang van officier; het in 't leven roepen van meerbedoeld fonds, zou dus een weldaad zijn, bewezen aan het leger, dat zoovele offers bracht en nog brengt."

West-Indische Berichten.

De Minister van Koloniën heeft, zooals bekend verondersteld mag worden, een wetsontwerp ingediend tot ontbinding van het tegenwoordige Hof van Justitie in Suriname, nu samengesteld uit een president en vier leden, en tot instelling van een nieuw Hof, te bestaan uit een president en twee leden, met den Kantonrechter van Paramaribo als plaatsvervangend lid en nog twee plaatsvervangende leden, bovendien een prokureur-generaal, een advokaat-generaal en een griffier. Het Kantongerecht te Paramaribo blijft gehandhaafd, dat te Coronie wordt opgeheven en toegevoegd aan dat te Nickerie. Er zullen twee ommegaande gerechten zijn: het oostelijk en het westelijk met gelijke bevoegdheid als thans ommegaande rechters hebben. Behalve de griffier en de Kantonrechter van Nickerie moeten de rechters allen gepromoveerd zijn. De leden van het Hof moeten den ouderdom van 25 jaar hebben bereikt en ten minste 3 jaar den graad van doktor in de rechtswetenschap bezeten hebben. Zij worden niet meer benoemd voor het leven; ook is geen leeftijdsgrens voor aftreding bepaald, welke regeling in Oost-Indië is getroffen; maar het aftreden moet geschieden op het tijdstip waarop maximum pensioen wordt verkregen.

Bij twee Koninklijke besluiten worden de wijzigingen vastgesteld, ook die met betrekking tot de bezoldigingen.

De kosten van de overgangsmaatregelen en de daardoor uit te keeren pensioenen en wachtgelden niet meegerekend, zal de voorgestelde hervorming een bezuiniging van f 21000 bedragen.

Dankbaar is men in Suriname, dat het ontwerp eindelijk is ingediend, maar toch niet geheel voldaan.

In verschillende bladen vinden wij kantteekeningen bij 't ontwerp die alleszins de aandacht verdienen.

„Het is opmerkelijk", zegt *Onze West*, „dat terwijl de bevolking toenemende is (de laatste tien jaren was de toename ruim 25 pct.) de rechterlijke macht wordt ingekrompen, terwijl toch niet gezegd kan worden, dat de rechterlijke macht overbodig is voor de immigranten aan wier komst in de eerste plaats de uitbreiding der bevolking is te danken.

Het blijft ons bedenkelijk voorkomen, dat het aantal Leden van het Hof van Justitie—dat in strafzaken in het hoogste ressort beslist—wordt teruggebracht tot drie. Bovendien is het onder die omstandigheden niet alleen mogelijk, maar zeker, dat herhaaldelijk en soms voor geruimen tijd achtereen zitting zal moeten worden genomen door de plaatsvervangende Leden. De vereeniging van het ambt van Kantonrechter, met dat van Rechter Kommissaris en plaatsvervangend Lid van het Hof, lijkt ons weinig gelukkig zoo niet onmogelijk. Zeker zal de Kantonrechter door zijn drukke bezigheden niet altijd kunnen invallen als plaatsvervangend Lid van 't Hof, zoodat dikwijls gebruik zal moeten worden gemaakt van de diensten van de onbezoldigde plaatsvervangende Leden, wat bij eene vakature van eenigszins langen duur uit den aard der zaak op bezwaren moet stuiten, omdat deze plaatsvervangende Leden moeilijk lang achtereen aan hun eigen werkkring kunnen worden onttrokken."

Ook *De Surinamer*, zijn voldoening over de indiening van het ontwerp uitsprekende, betreurt 't dat het getal rechters op drie gebracht zal worden. Het blad schrijft:

„In het belang van de rechtspraak in Suriname en om de uitspraken van het Hof van Justitie boven alle verdenking verheven te houden, ware het o. i. beter geweest het aantal rechters, zooals tot heden toe, op vijf te laten.

Ook dat kantonrechters tot plaatsvervangende leden van het Hof van Justitie kunnen benoemd worden, achten wij bedenkelijk.

Zoodoende kan het geval zich voordoen, dat eene zaak, voor het kantongerecht behandeld en in hooger beroep vóór het Hof van Justitie gebracht, weder door denzelfden rechter moet geoordeeld worden.

En niet alleen kan zulk geval zich voordoen, maar het zal zelfs regel worden; daar het ook regel worden zal, dat de kantonrechter de plaats van een afwezigen rechter inneemt.

Wij verzoeken hiervoor de aandacht der Regeering en der Staten-Generaal."

Bovendien had *De Surinamer* graag in het ontwerp der nieuwe wet de bepalingen zien opgenomen, dat slechts gehuwde rechters uit Nederland tot lid van het Hof van Justitie kunnen worden benoemd en wel voor den tijd van 6 jaar met herbenoembaarheid.

De *Nieuwe Surinaamsche Ct.* er op wijzenende, dat zijn redakteur nauwlijks opgetreden als lid van de Koloniale Staten, zich reeds in 1894 per adres tot de Tweede Kamer had gewend, om de noodzakelijkheid van een reorganisatie der rechterlijke macht in Suriname te betoogen, meent, dat al is door het indienen van het wetsontwerp voldaan aan een wensch der bevolking, er toch nog wat ontbreekt, om aan dien wensch volkomen bevrediging te geven.

Dit blad heeft er niets op tegen dat het ledental van het Hof van Justitie verminderd wordt, in zoover dat de ommegaande rechters in de kolonie een grootere rechtsbevoegdheid bezitten dan de kantonrechters in Nederland, en vanzelf daardoor de werkzaamheden van genoemd Hof gemakkelijker worden, dan van de rechtbanken en gerechtshoven in Nederland; maar wel heeft het er op tegen dat de rechtszekerheid in de kolonie minder uitgebreid is, dan in het moederland.

Na een vergelijking met de inrichting van de rechtsbedeeling hier te lande, om te doen zien hoeveel verder zich deze uitstrekt, wordt er bovendien op gewezen dat, hoe hoog onze rechtskolleges staan, zij toch steeds aan kritiek onderhevig zijn van uitstekend geredigeerde vakbladen over het recht.

„Hoe is het echter in de kolonie gesteld?" vraagt de *N. S. C.*

„Ons Hof van Justitie is wel het „opperste gerechtshof over de gansche kolonie", dus, wat dit predikaat betreft, bezit het gelijke rechtsbevoegdheid in de kolonie als de Hooge Raad in Nederland.

Maar — en hierop leggen wij nadruk — het rechtswezen der kolonie is in handen van slechts kanton- en ommegaande rechters in eersten aanleg en dan dadelijk van het Hof van Justitie, het „opperste gerechtshof.

Er is echter meer.

Waar in Nederland de rechtszekerheid zich zoover uitstrekt, dat de vonnissen, door de gerechtshoven gewezen, door den Hoogen Raad worden gekasseerd, d. i. nagegaan of de wet goed is toegepast en of de noodige formaliteiten behoorlijk zijn in acht genomen, missen wij in de kolonie dit voorrecht met ons Hof van Justitie, dat recht spreekt in het hoogste ressort; derhalve tegelijk dezelfde rechtsbevoegdheid in zich bevat van gerechtshof en Hoogen Raad beide."

Het blad mag dus de vrees niet verhelen, dat de verandering niet zal voldoen en evenmin dat de kantonrechter, die al veel te doen heeft, waardoor soms het uitspreken van vonnissen nu reeds te lang moet worden uitgesteld, nog meer werk zal krijgen, waaruit vertraging in de instruktie van strafzaken voor het Hof van Justitie zal volgen.

Ook dit blad betoogd de wenschelijkheid van detacheering uit het moederland naar Suriname van gehuwde rechters als leden van het Hof voor den tijd van 5 jaar, en tevens van de noodwendigheid „alle vonnissen in strafzaken, door het Hof van Justitie gewezen, aan een eindbeslissing van den Hoogen Raad der Nederlanden te onderwerpen."

Zal 't een er toe bijdragen 't moreel standpunt van den rechter in Suriname te vestigen, 't ander zal 't vertrouwen in de rechtszekerheid versterken.

***

Onze West 't van belang achtende, akte te nemen van het standpunt door den Minister van Koloniën ingenomen ten opzichte van Suriname, bespreekt enkele bizonderheden van de begrooting onlangs in de Tweede Kamer behandeld. Wat de ingediende begrooting met toelichting betrof, ruiterlijk wordt bekend, dat deze op velen in Suriname geen bemoedigenden indruk maakte; men meende er, ten gevolge van 't schrappen van eenige urgente posten, een luchthartig heenstappen van den Minister te zien over argumenten door Bestuur en Koloniale Staten aangevoerd.

Mocht 't eerste optreden wellicht dien indruk hebben gemaakt, omdat de heer Idenburg nog te kort aan het bewind was, om zich met Surinaamsche zaken vertrouwd te maken, of aangezien de wensch bij hem heeft voorgezeten eerst over verschillende aangelegenheden de meening van den nieuw opgetreden Gouverneur te vernemen, bij de verdere behandeling der begrooting en vooral bij de beraadslaging in de Tweede Kamer heeft de Minister een standpunt ingenomen, dat niet anders dan toegejuicht moet worden.

Na enkele uitingen van den Minister te hebben aangehaald, vervolgt O. W.:

„Uit al hetgeen de Minister heeft gezegd, blijkt, dat, moet eenerzijds onze financieelen steun behoevende kolonie *„gepaste zuinigheid in haar beheer betrachten"*, anderzijds de Minister volkomen bereid is mede te werken tot het tot stand komen van maatregelen om de kolonie tot bloei te brengen, ook al zullen daarvoor aanzienlijke offers gevergd worden.

„De Minister verklaart zich dus genegen", de koers door den heer van Asch van Wyck ingeslagen, te volgen.

Het wil ons voorkomen, dat op die grondslagen vruchtbare samenwerking tusschen Minister en Gouverneur mogelijk is. De waardeerende wijze waarop de Minister zich uitlaat omtrent de benoeming van den tegenwoordigen Gouverneur, wettigt daarbij de verwachting dat de Minister vertrouwen zal stellen in de maatregelen welke de Gouverneur noodig zal oordeelen tot ontwikkeling der kolonie.

Zoo staan dus de vooruitzichten voor Suriname gunstiger dan ooit.

Het is onze vaste overtuiging, dat, indien de praktijk in overeenstemming is met de verkondigde theorie omtrent het ten opzichte der kolonie te volgen regeeringsbeleid, de toekomst van Suriname, menschelijkerwijs gesproken, verzekerd is."

Van vreemde Koloniën.

Duitsch-Oost-Afrika. De gouverneur dezer kolonie, graaf von Götzen, heeft onlangs, te Berlijn vertoevend, in een vergadering van de afdeeling Berlijn—Charlottenburg der Duitsche Koloniale Vereeniging een lezing gehouden over het aan zijne zorgen toevertrouwde gewest.

Daarin weet hij den gedrukten toestand van den handel aldaar, zoowel aan de algemeene malaise, die ten deele als een gevolg van den Zuid-Afrikaanschen oorlog aan de geheele Oostkust van het zwarte werelddeel wordt waargenomen, als aan de omstandigheid, dat het Duitsche bestuur den slavenroof, die met den ivoorhandel ten nauwste samenhing, heeft onderdrukt. Voorts wordt, gelijk wij reeds mededeelden, den handel in Oost-Afrika zelf groot nadeel berokkend door de spoorwegen in naburige koloniën, zoodat veel wat anders over Dar-es-Salam zou gaan nu over den Congostaat en Oeganda wordt geleid. Dan schreef hij de vermindering van den invoer toe aan de omstandigheid, dat de inboorlingen er de voorkeur aan beginnen te geven om, voor verrichte diensten betaling in baar geld instede van in katoentjes en andere ruilgoederen te erlangen.

Aan werken hebben de negers in sommige streken een broertje dood en zoo had spreker om de menschen aan het werk te krijgen b. v. voor het gewest Dar-es-Salam, waar de bevolking bijzonder lui is, de bepaling ingevoerd, dat bij elk dorp een stuk gronds moet worden aangelegd en, naar gelang van de streek, met kokospalmen of met mais enz. beplant. Iedere dorpeling moet twaalf dagen in het jaar op het, tot de plaats zijner inwoning behoorende terrein werken. Van de opbrengst komt 1/3 aan het dorpshoofd en 1/3 aan de gemeente Dar-es Salam, de hoofdstad der kolonie, ten goede. In één geval verklaarden de negers, dat het toch wel hard was, dat zij twaalf dagen in het jaar voor den staat moesten werken. Een zendeling beduidde den klagers toen, dat in vele Europeesche landen wel een twee- tot driejarigen dienstplicht van de ingezetenen werd geëischt, hetgeen ten gevolge had dat de lieden willig aan den arbeid togen.

Het zijn vooral de kustbewoners, die den arbeid schuwen, en met het oog daarop werden reeds pogingen aangewend, om de negers uit het binnenland te bewegen zich aan de kust neer te zetten, daar de landbouw producten van het verre binnenland voor den Duitschen handel geene waarde hebben. In het district Tanga zijn in dit opzicht reeds bevredigende resultaten verkregen.

Spreker meende te moeten opkomen tegen de verkeerde voorstellingen, die sommige reizigers van de kolonie gaven. Zoo had er een omtrent het stadje Tanga beweerd, dat het daar wemelde van hooge beambten en officieren in uniform; overal zag men daar slechts soldaten en niets dan soldaten. In heel Tanga bevinden zich slechts drie Europeesche militairen, 1 officier en 2 onderofficieren, die uniform dragen. Dit was niet het geval met de vijf, daar aanwezige burgerlijke landsdienaren. De Schutztruppe telt in een gebied, dat tweemaal zoo groot is als Duitschland slechts 1600 man en toch meende spreker, dat het mogelijk zal wezen die sterkte te verminderen, zoodra er maar spoorwegen in het land zijn.

Spreker is voorstander van een algeheele scheiding tusschen de financiën van het moederland en die der kolonie. Deze moet dan de kosten harer eigen huishouding betalen, terwijl het moederland toezicht op den gang van zaken doet houden door het koloniaal bestuur en bijdraagt in de kosten voor bepaalde doeleinden, zoolang de kolonie hulpbehoevend is. Evenals een zoon, die door zijn vader zonder middelen de wereld ingestuurd wordt, veelal zal ten onder gaan, wanneer de in den jongen man sluimerende krachten niet door opvoeding werden gewekt, zal het ook een kolonie gaan, welke men niet de noodige middelen voor hare ontwikkeling verstrekt. Duitsch Oost-Afrika heeft voor zijne ontwikkeling spoorwegen noodig en spoedig zou het blijken, of Duitschland nog iets voor deze kolonie doen wil of niet, wanneer het aanhangig voorstel voor den aanleg van den spoorweg Dar-es-Salam-Mrogoro, die een geheel nieuw gebied voor handel en industrie moet ontsluiten, aan de orde zal zijn gesteld.

Met de instelling van plaatselijke en gewestelijke besturen is in deze, jeugdige kolonie ook reeds een aanvang gemaakt. De bevoegdheid van den gewestelijken raad is nog beperkt, wijl men in de meeste districten een voortdurend wisselende Europeesche bevolking aantreft. Aan de gemeenteraden wordt de zorg voor bruggenbouw, straatverlichting, waterafvoer, wegenaanleg enz. toevertrouwd. Zou het niet geraden wezen om een onderzoek naar de instelling van diergelijke raden in vreemde koloniën, waartoe onlangs, van zeer bevoegde zijde, een plannetje werd geopperd, ook tot Duitsch-Oost-Afrika uit te strekken? Als men zich toch belachelijk wil maken, moet men het ook in eens goed doen.

Onder een bestuur van graaf von Götzen zouden onze Indische dagblad-redacteurs misschien niet zoo *queue* behoeven te maken, om tot het zondaarsbankje in de rechtzaal te worden toegelaten. Hij zeide toch het volgende:

„Ik wensch bij deze gelegenheid meê te deelen, dat de opvatting, als zou de *Deutsch-Ost-Afrikanische Zeitung* te Dar-es Salam een orgaan van het gouvernement zijn, op valsche gronden berust. Met uitzondering van het officieel gedeelte is het blad geheel onafhankelijk, zoodat het dan ook geducht critiseert. En dat is goed ook, want in een kolonie moet evenzeer als ergens anders ter wereld critiek geoefend worden."

Oeganda. De Oeganda-spoorweg kan als voltooid worden beschouwd. Alle groote kunstwerken zijn gereed met uitzondering van enkele kleine tijdelijke bruggen, die nog moeten worden vervangen. Men begint in Oeganda reeds de gunstige gevolgen te gevoelen, die van dezen spoorweg kunnen worden verwacht. Italiaansche, duitsche en indische handelshuizen hebben er hunne kantoren gevestigd.

Tusschen Port-Florence, het eindpunt van den Oeganda-spoorweg aan het Victoriameer, en Mombassa aan de kust, bestaat nu een rechtstreeksche spoorwegverbinding, die echter voorloopig tot slechts tweemalen 's weeks is beperkt.

Voor het verkeer op het Victoria-meer zullen twee stoombooten, elk van 600 tonnen, dienen, waarvan de eene reeds in dienst gesteld is en de andere over twee maanden in de vaart zal worden gebracht.

Zoo'n tochtje over het Victoria-meer van Port-Florence naar Entebbe, de zetel van het bestuur van het protectoraat, en terug duurt eventjes drie dagen.

Marokko. We hebben reeds eenige malen getracht om een overzicht te geven van den stand der Marokkaansche quaestie, die uit een koloniaal oogpunt van belang is, omdat er zoovelen op een aandeel in den buit azen, voor het geval Marokko, het bolwerk van den Islam in Noordwest-Afrika, als zelfstandig rijk zou ophouden te bestaan. Maar uit den chaos van tegenstrijdige berichten omtrent den binnenlandschen oorlog, die nu reeds sedert geruimen tijd in dat rijk woedt, valt het moeilijk de waarheid te ontdekken.

Onlangs heette het dat de minister van oorlog, El Menehbi, die de sultanstroepen tegen de opstandelingen onder Boe Hamara aanvoerde, wegens verraad van zijn bevel zou zijn ontheven en terecht gesteld.

Zoo heel ongelooflijk leek dat bericht niet. El Menehbi moet een intrigant van de bovenste plank wezen en zich reeds verdacht hebben gemaakt toen hij, aan het hoofd eener buitengewone zending naar Londen was gegaan. Bij terugkomst te Marakesj werd hij onmiddellijk in hechtenis gesteld, doch op dringende vertoogen van de Engelsche regeering, die in den man een willig werktuig voor hare belangen zou hebben gevonden, weder in vrijheid gesteld. Aan die tusschenkomst zou El Menehbi ook de invloedrijke stelling, die hem aan het Marokkaansche hof werd ingeruimd, hebben te danken, terwijl het ook opvallend is hoe deze man in berichten van Engelsche zijde omtrent Marokkaansche aangelegenheden steeds een eerste plaats inneemt.

Niet ten onrechte wellicht wordt van Fransche zijde den Engelschen verweten dat zij al het mogelijke doen om de onrust in Marokko gaande te houden, in de hoop dat sultan Abdoel Aziz zich dientengevolge zal genoodzaakt zien om steeds meer op vreemde hulp te bouwen — en Johnny is hulpvaardig en altijd bij de hand, vooral als er ook wat bij te verdienen valt.

En Marokko moet zoo'n prachtig en rijk land wezen. Daarvan weet de oud-officier der cavalerie, markies de Segonzac mee te praten in zijn *Voyages au Maroc* door zijn tochten in tot nu toe geheel onbekende streken. Nu als bedelaar, dan als pelgrim vermomd doorkruiste hij verschillende deelen van het rijk en drong ook in den Riff door, van waar voordien geen enkel Europeaan levend was teruggekeerd.

Tropische ziekten. Men heeft onlangs ontdekt dat een kleine plant, de *Ocimum viride*, die reeds om hare medicinale eigenschappen bekend is, het voordeel biedt dat zij de muskieten verjaagt. De Engelsche resident van Kabba in Afrika heeft meegedeeld, dat het hem mogelijk was rustig te slapen, zonder gebruikmaking van een *klamboe*, nadat hij zijn huis met een aanplanting van *Ocimum viride* had omringd.

Aan de Delagoabaai woont iemand, die op grond van persoonlijke ondervinding aan de zonnebloem, die in Zuid-Amerika reeds als voorbehoedmiddel tegen de gele koorts wordt aangeprezen, eene plaats onder de bestrijders der malaria wil zien toegekend. Het Portugeesche gouvernement heeft reeds aan twee ambtenaren van het departement van landbouw opgedragen om nabij het beruchte koortsnest, Komatipoort, proeven te nemen met een aanplanting der zonnebloem op groote schaal.

OOST en WEST.

Afdeeling UTRECHT.

In het lokaal „Irene” te Utrecht.

Vrijdag 20 Maart a. s.

Causerie met lichtbeelden door

Ds. W. van Lingen,

O. I. Predikant,

OVER

Europeanen in Ned.-Indië, hun leven en streven.

Aanvang 8 ure n. m. precies.

Vrij entree (op vertoon van kaart) voor leden en een geintroduceerde.
f 0.25 voor **niet-leden.**
f 0.10 per persoon voor **leerlingen van onderwijs-inrichtingen**, mits onder geleide en bij collectieve aanvrage aan den Secr.-Penningmeester.
f 0.10 per persoon voor 't **plaats bespreken**. Kinderen beneden 15 jaren **geen toegang.**

De Secretaris-Penningmeester,
ROMEIN,
Willem Barentstraat 20bis.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN.
Prinsestraat 39,
's-GRAVENHAGE.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL — **ENDERLÉ en OOSTERVEEN**
HOFSPUI N°97. — HOFSPUI N°97.

OOST EN WEST.

RESTAURANT
HEERENGRACHT 4

open, iederen dag der week van **10** ure v. m. tot **7** ure 's avonds.
Des **Zondags** van **12** tot **3** ure n. m.
Toegang voor leden der Vereeniging en geintroduceerden.
Diné *f* 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.
Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (*plat du jour*) *f* 0.80.

R. Glastra.

5-5a BIERSTRAAT, DEN HAAG.

in VERHUIZINGEN,
MET GROOTE en KLEINE MEUBELWAGENS.

☞ Manden en Kisten gratis in bruikleen.

VERMEULEN's Fotografisch Atelier,
Toussaintkade 11, 's-Gravenhage,
is de meest gunstig bekende inrichting
VOOR
Moderne Fotografie.
☞ Vlugge en artistieke afwerking.
☞ **Zéér** billijke prijzen.

Mevrouw M. STOFFERS
VAN SWIETENSTRAAT 134.

Gelegenheid tot onderricht in **Huishoudelijk Maleisch**. In **30** lessen kan men zich voldoende op de hoogte stellen. Informatiën Bureau Oost en West.
Vervaardiging van **Indische uitrustingen.** Voorhanden: **Ind. Koetangs** (Jav. en Europ. model) ter vervanging van corset.

B. F. C. DALDERUP,

ATJEHSTRAAT 68—68a—70, hoek Batjanstraat.

Het beste en voordeeligste adres voor
BUSGROENTEN.
UITGEWOGEN GROENTEN.
ZUURKOOL.
GEDROOGDE GROENTEN.
GEDROOGDE VRUCHTEN.
VRUCHTEN IN BLIK.
GELD. ROOKWORST.

Behangerij.
Stoffeerderij.
Meubelmakerij.
Complete Meubileering.
OBRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.
F. J. VISSER & Co.

G. Nelck,

Behanger, Stoffeerder en Beddenmaker,

Van Merlenstraat 55,
'S-GRAVENHAGE.

Levert en Repareert alle Gestoffeerde
Salon- en Eetkamer-Ameublementen.

Belast zich met verhuizen en in orde brengen van GEHEELE INBOEDELS onder waarborg tegen **concurreerende prijzen.**

Ondergeteekende bericht de ontvangst
VAN
Nouveautés voor het aanstaande Seizoen.

G. JANSSEN, Marchand-Tailleur.
Van Merlenstraat 53, — 's-Gravenhage.

IN ROBES
Fransche Coupe. Maison L. Carrière „Gratio”.
Reform kleeding
naar keuze.
SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN.
Attesten ter inzage. ***120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.***

E. M. HEBRANS, Zoutmanstraat 71, DEN HAAG.
„DE KADOELEN”.
Magazijn van KOFFIE, THEE, CACAO, COMESTIBLES, enz.
Rajah Thee, Thee van Thueré en Thee van Brandsma.

En gros. En détail.

Hoofd-Depôt
(voor 's-Gravenhage)
van af
15 October 1884
van het **ECHTE**
Prof. Dr. G. Jaeger's
NORMAAL-ONDERGOED,
voor Heeren, Dames en Kinderen,
in Winter- en Zomer-qualiteit.
uit de Fabriek der Heeren
Wilh. Benger Söhne,
Stuttgart,
tot de laagste prijzen
Lijders aan Jicht en Rheumatiek ten zeerste aanbevolen.

☞ **Specialiteit in Kousen en Tricot-Goederen in Katoen, Wol, Merino en Zijde.**

A. Vahle & Co.
DEN HAAG, Hoogstraat No. 14
— Telephoon 1218 —
ROTTERDAM, Hoogstraat 340.
— Telephoon 2937. —

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 32D.

UITZENDING VAN DINERS.

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Barteljorisstraat 32.
's GRAVENHAGE. Spui 12.
Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELEN.

Meubileering. ***Stoffeering.*** ***Decoratiën.***

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.

GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

CHRIST^N. ALKA, voorheen ALKA en WECKESSER,
Paviljoensgracht 21a. **'s Gravenhage.**
Fabriek van alle soorten Koperen en Houten Blaasinstrumenten.

Leverancier zoowel Binnen- als Buitenlandsch voor HARMONIE-, FANFARE- en STRIJKORCHESTEN.

Vlugge bediening. — **Soliede artikelen.**

Specialiteit in
Saxophons, Obo's, Engelsche Hoorns,
Fagotten, Bas-Clarinetten,
Böhm-Clarinetten en Böhm-fluiten.
enz. enz.
Clarinetten van hout en caoutchouc.
Scherp concurreerende prijzen.

Groote Magazijnen van alle op dat gebied behoorende Artikelen.
Guitares, Citers, Banjo's, Harmonica's, enz.
Ook alle daarbij behoorende Artikelen.
Goedkoopste adres voor
Reparatie aan alle Muziekinstrumenten.
Prijscourant op aanvraag gratis.

A. SCHARENBERG,
Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bouilloeirs,
enz., enz., enz.
's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81. Telephoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN,
zoowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen,
boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
Gemeubileerde Huizen te Huur,
waarbij:
Huizen met 10 Kamers ad *f* 100 per maand.
Benedenhuizen ad „ 45 per maand.
Bovenhuizen ad „ 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

AGUILAR'S

PORT-, SHERRY, MADEIRA
en fijne TAFELWIJNEN,
zijn alom bekend.
Hoofdkantoor:
Heerengracht 3, Den Haag.
Bijkantoor:
BATAVIA, B. DE BAS & Co.
Succursalen: UTRECHT en LEIDEN.
Agentschappen op alle Hoofdplaatsen in Ned. Indië.
Interc. Telephoon 832.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCHE LLOYD”
Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam. 1903	van Marseille. 1903	te Port-Said. 1903	te Padang. 1903.	te Batavia. 1903.
Ardjoeno	21 Maart	2 April	7 April	26 April	28 April.
Goentoer *	4 April	16 „	21 „	10 Mei	12 Mei
Merapi	18 „	30 „	5 Mei.	24 „	26 „
Gedé	2 Mei	14 Mei	19 „	7 Juni	9 Juni.
Oengaran	16 „	28 „	2 Juni	21 „	23 „
Sindoro *	30 „	11 Juni	16 Juni	5 Juli	7 Juli
Salak	13 Juni	25 „	30 „	19 „	21 „
Lawoe	27 „	9 Juli	14 Juli	2 Aug.	4 Aug.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

MAGAZIJN „NEDERLAND”.

Hoek Spui en Spuistraat. — DEN HAAG.

Berichten de ontvangst der Nieuwe Stoffen en Modellen voor het Voorjaar en Zomer-Seizoen.

☞ Eerste klasse Inrichting voor Kleeding naar Maat. — Uitrustingen voor alle Gewesten. ☜

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 12 Maart 1903.

Werd eenigen tijd geleden meêgedeeld, dat een Chinees te Soerabaja een middel tegen de lepra zou hebben uitgevonden, thans meldt men aan de *New-York-Herald*, dat de consul der Vereenigde Staten te Kanton berichtte, dat een Amerikaansch geneesheer, Adolphe Raziag, naar den naam te oordeelen een Filippino, de lepra met succes heeft bestreden en sedert de maand April van het vorige jaar van vier door hem behandelde lijders aan die ziekte er drie heeft weten te genezen.

Congo-Staat. In de vergadering van den 3n dezer der Vereeniging van de Kamers van Koophandel in het Vereenigd Koninkrijk te Londen, werd door den voorzitter, den heer John Holt, een motie voorgesteld, waarbij het bestuur van den Congo-Staat in scherpe bewoordingen werd gelaakt. Deze motie, die door de vergadering werd aangenomen, beoogt dat Engeland zich met de andere groote mogendheden, die het verdrag van Berlijn mede onderteekenden, zich versta om de noodzakelijke hervormingen en de door den Staat te volgen gedragslijn te bestudeeren. De Congo-Staat was tot een waren hel geworden en een beleediging der menschheid.

Zooals wij reeds mededeelden zou zekere kapitein Burrows, die in den Congo-Staat heeft gediend, zijne herinneringen openbaar maken. Dat heeft hij nu gedaan. Met medewerking van den heer Edgar Casinius heeft hij een werk geschreven, dat onlangs te Londen in het licht verscheen en waarin de ernstigste beschuldigingen tegen het bestuur van den Congo staat zijn neergelegd. Het werk bevat een groot aantal photographische afbeeldingen van mishandelingen en folteringen, waaraan de inboorlingen van de zijde der ambtenaren zouden zijn onderworpen.

Azië. In Indo-China begint men zich ook al ongerust te maken over een eventueelen B. V. Naar verluidt zou Japan de noodige voorbereidingen hebben getroffen om op een gewild oogenblik een heel legerkorps naar Tongkin te kunnen expedieeren, waar zich naar men zegt reeds tal van Japansche officieren zouden bevinden, om er de kat uit den boom te kijken. Op het oogenblik baart de toestand op de Siameesche grenzen, waar 4000 Siameezen gereed zouden staan om in het Loeang-Prabangsche, dus op Fransch grondgebied, zoogenaamde opstandelingen te gaan vervolgen, eenige zorg aan het Saigonsch gouvernement. De gouverneur-generaal Beau heeft om versterking van de troepenmacht in de kolonie met 14000 man verzocht. — De Amerikanen zijn nu bereid toe te geven, dat ook zij van andere natiën nog wel het een en ander kunnen leeren. Generaal Wood, die met een opdracht zijner regeering naar de Filippijnen op reis ging, zal onderweg ook eens kijken, hoe het in Egypte, Engelsch- en Nederlandsch-Indië toegaat, om daaruit het beste over te nemen voor de regeling van het bestuur op Mindanao en in den Soeloe-archipel. De Soeloeneezen, eertijds beruchte zeeroovers, die nog in het begin der vorige eeuw hunne strooptochten tot de kust van Java uitstrekten, zijn nu al heel wat kalmer geworden tegenover vreemdelingen, hoewel ze onder elkaar nog voortdurend aan het vechten zijn. Daar zullen de Amerikanen er wel gemakkelijk in slagen om een geregelden toestand te verkrijgen. Dat moet echter voor Mindanao betwijfeld worden, waar de Moros er geenszins op zijn gesteld om prospectors en ondernemers in hun land te zien komen. — Engelsch-Indië zal zich weldra in het bezit van een tweede Instituut Pasteur, naast het bestaande te Kasauli kunnen verheugen, tengevolge van een aanzienlijke gift van den heer Phipps, een compagnon van den staalkoning Carnegie. — De sultan van Mascate is er, tengevolge van vreemde raadgevingen, zoo treurig aan toe, dat hij geen kans ziet de vreemdelingen in zijn land afdoende te beschermen. Engeland wil hem helpen. Nu heeft de afgevaardigde Denoncle bij voorbaat een interpellatie tot de Fransche regeering gericht om deze er op te wijzen, dat Engeland zich in 1862 verbond om de zelfstandigheid van Mascate te eerbiedigen. — De Engelsche troepen hebben zich in het achterland van Aden meester gemaakt van eenige aan Turkije betwiste punten. Dat schijnt vreedzaam in zijn werk te zijn gegaan. De Turksche troepen trokken zich bij de nadering der Engelschen terug.

Afrika. De Fransche gezant te Adis Abeba zal, zooals verwacht werd, nu toch vervangen worden. Behalve de bekende Afrika-schrijver, Hugues le Roux, werden de kolonels Marchand en Toutée als candidaten voor den openvallenden gezantschapspost genoemd. De laatstgenoemden hebben beiden nog een rekeningetje met Engeland te vereffenen. Den eerste ligt Fasjoda nog dwars in de maag, terwijl de laatste zich in 1894 door Engeland zag verbieden, om met zijne expeditie het Engelsch gedeelte van den Niger op te voeren, waardoor hij gedwongen was een bezwarenden tocht over land te maken om het Fransche gedeelte dier rivier te bereiken. — In Somaliland schijnt het maar zoo zoo te gaan. Al verklaarde de Engelsche minister van oorlog, Brodrick, dat het aangevraagd crediet niet zou worden overschreden, de *Daily Mail* meende, op grond van betrouwbare inlichtingen, te moeten waarschuwen dat de veldtocht tegen den Mollah al even groote bezwaren zal opleveren als de strijd tegen de Boeren. De vijand is te bewegelijk en de Engelsche soldaat te langzaam. — In het Zuiden van Madagaskar schijnt toch alles rustig te wezen. Misschien is dit slechts de officieele waarheid, terwijl in werkelijkheid de Fahavalos nog duchtig op hun poot spelen. — In een groot gedeelte van Algiers en in Marokko is men, tengevolge van aanhoudende droogte, voor het mislukken van den oogst beducht.

Amerika. De quaestie van de French Shore, omtrent de aan visschers der Fransche natie verleende bevoorrechting op de kust van New-Foundland, waarmee deze kolonie wel zou willen zien breken, zou een punt van onderhandeling uitmaken tusschen den Franschen schout-bij-nacht, Rivet en den Engelschen vice-admiraal, Douglas, waartoe eerstgenoemde zich naar Kingston, op Jamaica heeft begeven. — Canada schijnt nu bij de Engelsche landverhuizers bijzonder in trek te zijn. Den 5en dezer scheepten zich in Engelsche havens 2000 kolonisten, met bestemming naar Canada in.

Australië. Onlangs hadden de algemeene verkiezingen voor het parlement van het gemeenebest plaats. Het kiesrecht moet daar ook onlangs aan vrouwen zijn toegekend en de zwakke sekse maakte een druk gebruik van dat recht. Tegenover 340000 stemmen van mannen in Nieuw Zuid-Wales telde men 300000 stemmen van vrouwelijke kiezers. — In het Noorden van den staat Zuid-Australië moeten rijke steenkolenmijnen zijn ontdekt. Is dat waar dan zal het bestuur te Adelaïde er niet meer zoo tuk op zijn om het Northern Territory, als lastig aanhangsel, aan het Gemeenebest kwijt te raken. — De *Morning Post* waarschuwt de Engelsche regeering tegen het streven van Fransche zijde, om de Nieuwe Hebriden onder de tricolore te brengen, dat wel reeds geruimen tijd heeft bestaan doch in den laatsten tijd al meer en meer op den voorgrond wordt geschoven.

RECLAMES.

INGEZONDEN.

Algemeen en Bijzonder.

Zeer geachte Redactie!

Sta mij eenige opmerkingen toe, naar aanleiding van de bespreking, die U aan mijn stukje »Groot-Nederlandersschap« hebt gewijd.

't Is niet 't minst of geringst mijn bedoeling geweest, de Vereeniging »Oost en West« te verkleinen, of haar de eer te ontnemen die haar toekomt. Haar speciaal streven is mij sympathiek, en ik bewonder de door haar op haar gebied ontwikkelde, groote ijver. Ik zeg dat, en ik leg er nadruk op, omdat 't mij toeschijnt, dat de door mij gemaakte onderscheiding tusschen »bijzonder« en »algemeen« der Redactie onaangenaam in de ooren geklonken heeft; wanneer de betiteling »bijzonder« nu echter in 't geheel *geen scheldwoord* is, is ook de laatste reden weggenomen, om zich tegen de juistheid van mijn opmerking te verzetten.

Ik zeide, dat »Oost en West« een verbijzondering is van 't Algemeen Nederlandsch Verbond. Het doel van 't A. N. V. is volgens art. 2 der statuten o. a.

»behartiging der belangen van den Nederlandschen stam«.

In de »belangen van den Nederlandschen stam« (in 't algemeen!) ligt opgesloten 't belang van Nederland in 't bijzonder. Dat is toch duidelijk!

Is nu 't doel van »Oost en West« (art. III der statuten): »den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken« soms **niet** in 't belang van Nederland en dus ook van den Nederlandschen stam?

Stel, dat 't doel van »Oost en West« en de Nederlandsche belangen volstrekt gescheiden waren, dan zou O. en W. ook denkbaar zijn als .... vijandig tegenover Nederland. Wat, dunkt me, 'n ongerijmdheid is.

Trouwens art. III der Statuten zegt verder zelf met de grootste duidelijkheid, dat 't doel is:

»**het bevorderen,** zoowel **van beider gemeenschappelijke belangen,** als van die van Oost- en West-Indië in 't bizonder«.

Het bevorderen van beider gemeenschappelijke belangen. Hoe de Redactie uit deze woorden kan afleiden, dat »O. en W.« geen Nederlandsche belangen op 't oog heeft, ja, haar doel »volstrekt niet« bij het Nederlandsche Verbond terugvindt, is mij en zeker velen met mij, niet duidelijk. *)

Ik herhaal 't, er is geen schande in 't zich rangschikken van 't Bijzondere onder 't Algemeene. Wij allen zijn zelf in levenden lijve verbijzonderingen, specialiseeringen, van de de algemeene gedachte, 't genus »Mensch«, en 't zal niemand invallen, zich er over te schamen, dat hij species, en niet genus is.

Er is niet aan te verhelpen: de door de Red. van het Kol. Wbl. gecursiveerde clausule »zoowel .... als van die (belangen) van Oost- en West-Indië in het bizonder« *is geen clausule, die de belangen van Oost- en West-Indië onherroepelijk isoleert.* »Zoowel .... als« staat er. Dus niet uitsluitend »gemeenschappelijke«, ook niet uitsluitend »bijzondere« belangen, maar 'n vast verbonden amalgama van beide.

Ik geloof, dat 't van 't hoogste gewicht is, op 't onverbreekbaar verband van 'n algemeen-nationale vereeniging (Alg. Ned. Verbond) en 'n bijzonder-nationale (O. en W.) te wijzen. 't Legt ons, Nederlanders, in 't geweten, dat wij op onze nationaliteit in één bepaald opzicht — n. l. ten opzichte van onze kolonies — nooit zulk 'n accent mogen leggen, dat daarbij onze nationaliteit zelf (in 't algeméén) in 't niet zinkt. Alles, wat wij uit liefde voor onze kolonies doen, mag niet afgescheiden worden van 't feit, dàt 't *Nederlandsche* kolonies zijn.

Slechts *als Nederlanders* (z. a. ik al in mijn vorig opstel schreef) hebben wij, of kunnen verondersteld worden te hebben, die gezindheid voor onze kolonies, waarvan 't onvermoeide »Oost en West« 'n uiting is. Waarmee ik natuurlijk niet ontken, dat de Engelschen, als Engelschen, of de Franschen, als Franschen, enz. dergelijke gezindheden kunnen hebben voor hunne kolonies. Maar voor zoover ik weet, is bij buitenlanders — en spreekt 't trouwens ook niet van zelf? — minder belangstelling voor nooden van ons Indië aan te treffen, dan bij Nederlanders; *wat heeft Italië b. v. gedaan voor de hongerlijders in Demak?* Er zijn al bijzonder groote rampen (z. a. die van Martinique) noodig, om de aandacht van vreemde volken te trekken.

Iets anders heb ik niet willen zeggen (en ook niet gezegd) met mijn opmerking, dat een »ook maar eenigszins buiten de Indischgasten-kolonie uitgaande propaganda zich moet beroepen op 't Nederlanderschap«; ik heb er bijgevoegd »wel is waar op 't Groot-Nederlanderschap«, omdat ik weet, dat er ook 'n Klein-Nederlanderschap is, niet in staat, verder te denken dan 't allernabijste belang, en zoo b. v. zonder eenig besef van 't verband tusschen 't wel en wee van kolonies en van Moederland. (Maar ook 't besef, dat *hier* staan blijft, en 't verband tusschen Nederland, Vlaamsch-België. Z.-Afrika, Hollandsch-Amerika, enz. vergeet, is weer op zijn manier »klein«.)

Was er meer Groot-Nederlanderschap, dan zouden er minder doove ooren voor O. en W. zijn, 'n verhevener opvatting (b. v. ten opzichte van de eereschuld) zou mogelijk wezen; hierop moet O. en W., zooals ik zeide, zich beroepen, wil 't succes hebben; ik heb nergens gezegd, dat het *alom te vinden zou zijn*. En meen dus, dat 't tot mij gerichte verwijt: »Chinees-van-Europa«! onbillijk is.

Eerder maakt de Redactie zich »een beetje schuldig aan het gevoel van eigen voortreffelijkheid«, waar zij mij »gerust stelt«, door te verklaren:

»dat O. en W. overal, waar met ernst propaganda gemaakt wordt, geen groote moeite heeft, om medewerking te verkrijgen ....« en:

»Er zijn gelukkig nog Nederlanders, die ook zelfs zonder dat ze ooit in Indië zijn geweest, mits men hun goed uitlegge, waar het op aan komt, belang stellen in die schoone gewesten ....«

Dat mag ik hooren! Ach, wij aller-aller-bescheidenste Hollanders, wij wouldbe-polyglotten en cosmopolieten, wij hebben al sinds lang niet meer recht op den eernaam van zelfbewuste »Chineezen«! De Chineezen zitten tegenwoordig in Engeland, Frankrijk Duitschland, noemen zich »nationalist«, en dreigen ons, arme ont-chineeschte Chineezen te zullen opslokken! Maar onder de weinigen, die nog vertrouwen hebben in, en roemen op 't Nederlandsche karakter behoort .... de Redactie van 't Kol. Weekblad.

Dit wat de hoofdzaak betreft.

En nu een kleine persoonlijke quaestie. Terwijl ik toch duidelijk schreef over **„voordeelen**, die de Vereeniging aanbiedt (**b. v.** [= bijvoorbeeld!!] de rijsttafel-restauratie)« leidde de Redactie daaruit af, dat ik »verzuim te spreken van het bijwonen van lezingen«, enz. 't Mag nu zijn, dat ik er niet uitdrukkelijk van gesproken heb, maar mijn »b. v.« bewijst, dat 't geen verzuim is geweest, en dat ik uit de massa's voordeelen slechts 'n klein en zwak *voorbeeldje* greep. Werkelijk, ik heb meer recht, om te twijfelen of de Redactie mij begrepen heeft, dan zij om mij aan te wrijven »dat C. S. hoewel lid onzer Vereeniging, van haar doel en streven weinig begrijpt«. Ik kan verzekeren, dat de Red. bij hare toelichting mij in 't geheel niets nieuws heeft meegedeeld.

Leiden, 9 Maart. C. S.

Wij zullen niet trachten het lange betoog van C. S. punt voor punt te weerleggen; in een debating-club zou dit best op z'n plaats zijn. Op zijn manier redeneerende, zouden 't A. N. V., de Z. A. V., O. en W. enz. alle verbijzonderingen zijn van b. v. de Mij tot Nut van 't Algemeen.

Het blijkt ons echter nu duidelijk, dat hij 't niet kwaad heeft gemeend en zich geheel aansluit bij de reeds bestaande samenwerking tusschen zijn Verbond en onze Vereeniging, dat is de hoofdzaak.

Hij vergunne ons evenwel nog eene opmerking. De voortreffelijkheid der Redactie van 't Weekblad heeft niets uit te staan met *de ernstige propaganda* door ons de vorige maal bedoeld. Reeds meermalen gaven wij in ons blad te kennen, dat *persoonlijke propaganda* door de leden bij hun vrienden en bekenden, de meest doeltreffende is, en daarop hadden wij het oog.

Hij zal het zeker wel goed vinden, dat wij hiermee dit debat sluiten. E. v. Z.

*) De Red. van het Kol. Wbl. moet aan 't feit dat in „Neerlandia" *'t maandblad* van het Alg. Ned. Verbond niet zooveel over onze kolonies geschreven wordt als in't Kol. weekblad, geen verkeerde uitlegging geven. Niemand zal de meerderheid van O. en W. op zijn bijzonder terrein betwisten. Het woord „specialiteit" heeft in onze „Staten-Generaal" een gunstige klank Geen specialiteit zal 't zich echter ooit inbeelden, dat zijn specialisatie hem volledig afscheidt van 't algemeene (generale) belang. Zijn er goede specialiteiten, dan is ook de „generaliteit" goed, en omgekeerd. Zoo beteekent de bloei van O. en W. bloei van 't A. N. V. en omgekeerd. De 2 vereenigingen zijn onafscheidelijk!

't Zou wel wenschelijk zijn, dat vereenigingen als „Oost en West", de „Z. Afr. Vereeniging", 't „Vlaamsch Verbond", en dgl. zich bij 't Alg. Ned. verb. aansloten, evenals plaatselijke wielrijgezelschappen zich aansluiten bij den Alg. Nederl. Wielrijdersbond. of gemeenten bij den Staat, of de correspondentschappen van een blad bij de Hoofdredactie.

De middelen, waarmee O. en W. en A. N. V. werken, zijn ook niet zoo geheel verschillend, of hoeven 't althans niet te zijn. Art. 3, j. der statuten van 't A. N. V. spreekt immers van:

„Elk ander geoorloofd middel, dat strekken kan tot bevordering van het doel, in Art. 2 omschreven."

Om maar iets te noemen: *tot 't houden van koloniale lezingen zouden beide vereenigingen al dadelijk kunnen samenwerken.*

Ook de onlangs hier te Leiden van wege 't A. N. V. opgerichte studenten-commissie, met 't doel aan buitenlanders (in de eerste plaats wel van Nederlandsch-Indiërs!), die van zins zijn, aan de Leidsche Hoogeschool te komen studeeren, alle mogelijke inlichtingen te verschaffen, is geheel werkzaam in den geest van „Oost en West".

Algemeen Nederlandsch Verbond.
Studenten-Afdeeling Leiden.

L. S.

Alhier heeft zich gevormd een Studenten-Commissie welke zich ten doel stelt in 't belang van meerdere aanéénsluiting van den Nederlandschen stam het studeeren van buitenlands wonende stamgenooten aan de Leidsche Hoogeschool te bevorderen, de Hoogeschool waaraan zooveel geschiedkundige herinneringen verbonden zijn, en die de oudste en beroemdste is van ons land. Zij is bereid, alle mogelijke inlichtingen te verschaffen aan hen die deze mochten wenschen, en buitenlanders, Nederlandsche Oost- en West-Indiërs en ook de Inlandsche inboorlingen, onzer Koloniën en bezittingen die hier komen studeeren, in alle opzichten behulpzaam te zijn.

Leiden, Maart 1903.

De Commissie voornoemd:
J. F. HIJMANS, Breestraat 30.
E. J. HASLINGHUIS, Breestraat 105.
TH. JOEKES, Hoogewoerd 41 *a*.

Boekaankondiging.

Met groote vreugde begroetten wij de verschijning van het derde boek van **Boeka**'s serie: *Uit Java's Binnenland*, „**Beschaving**" getiteld; hun, die trouw onze boekaankondigingen gevolgd hebben en dus weten met hoeveel lof daarin gesproken werd over de voorgangers: „*Een koffie-opziener*" en „*Pah Troeno*", zal dit niet verwonderen. Er komt den laatsten tijd zoo bitter weinig uit, vooral in roman-vorm, betreffende Indië, dat werkelijk der moeite waard is, zelfs alleen uit het oogpunt van ernst en degelijkheid beschouwd!

Een roman, in den eigenlijken zin van het woord, is „Beschaving" ook niet, daarvoor wordt het verhaal van den dessa-bewoner *Diepokarso* en zijne omgeving, dat zoo treffend het leven en de wederwaardigheden van den inboorling van Java's binnenlanden weergeeft, te veel en te dikwijls onderbroken door lange verhandelingen over de noodzakelijke afschaffing van *alle* heeren- zoowel als dessa-diensten, over de beste wijze van irrigeeren, over de ondoelmatigheid van het bestaande belastingstelsel, over de nadeelen van het gemeenschappelijk grondbezit, over het meer dan schandelijk onvoldoende politie-toezicht op het platte land, over het groote nut van elementair land- en tuinbouwonderwijs voor den inlander, over het verderfelijke van grondverhuur, over de nadeelen der groot-industrie, zoo deze niet in haar willekeur wettelijk beperkt wordt, over het zich verbreidend drankmisbruik, over de twijfelachtige zegeningen der Westersche beschaving voor Oostersche landen en wat niet al meer!

Zooals menige fraaie schelp bijna onzichtbaar wordt door de zich er om heen vormende kalklagen, zoo is onder dezen overgrooten rijkdom van stof het romantische verhaal als het ware bedolven. Na lezing der twee dikke boekdeelen, bekroop ons de lust, de schelp er uit te voorschijn te halen, om de fijne liefelijkheid er van zonder belemmering te kunnen genieten; de massieve kalklagen zouden, o. i. bij brokstukken in den vorm van hoofdartikels in dagbladen of van wetenschappelijke uiteenzettingen in tijdschriften, een uitstekende metselspecie vormen tot opbouwing der welvaart van den Inlander.

Den schrijver heeft blijkbaar slechts dit koloniale gebouw voor oogen gestaan, waaraan hij zoovele fouten ziet, waarvoor hij tracht de middelen tot herstel aan te geven, terwijl de levensgeschiedenis van Diepokarso, daarbij alleen als sterk-sprekende toelichting moet dienen.

Hoe 't ook zij, wij zijn Boeka van harte dankbaar voor de zoo duidelijke uiteenzetting zijner denkbeelden, welke — dit leest men uit elken regel — hem door groote liefde tot den Javaan en door degelijke kennis van zake werden ingegeven.

Hij besluit zijn werk weder met een reeks conclusies en laat ook die, getrokken uit „Een Koffie-opziener" en „Pah Troeno" volgen, zoodat belangstellenden hier een volledige lijst vinden der door hem voorgestelde hervormingen. Aan de bespreking van meer dan een daarvan, zal zeker ook *Het Koloniaal Weekblad* wel zijne kolommen wijden. N. v. Z.

„**Naar Indië en terug**" is de titel van een goed gedrukten en in behagelijken omslag gebonden **Reisgids**, geschreven door Mevrouw *J. M. T. Catenius—v. d. Meijden*, aan de lezers van ons Weekblad welbekend door hare „Wenken voor Indië."

Op het titelblad zien wij, dat het boek is uitgegeven door de firma *N. Veenstra* en dat het speciaal bedoelt te zijn: een „Gids voor het gezin", in het bizonder een vraagbaak voor dames. In haar voorwoord zegt de schrijfster zeer modest: dat wellicht anderen een mooieren en beteren Reisgids zouden hebben kunnen schrijven, maar dat niemand er tot nu toe om heeft gedacht, zulk een gids voor de Reis naar Indië en terug speciaal in te richten voor „de Vrouw."

De schrijfster is werkelijk te bescheiden geweest, want haar boek is gezellig geschreven, en aardig en doelmatig ingericht. Eerst een opgave van uitrustingen, zoowel voor de zeereis als voor 't verblijf in Indië, dan enkele bladzijden praktische land- en volkenkunde, daarna de reis zelve en eindelijk enkele aanwijzingen en raadgevingen, waaronder vooral de zeer nuttige om het Maleisch te leeren, — zooals het dagelijks in den gewonen omgang gesproken wordt, — vóór men in Oost-Indië aankomt.

En omdat ze dit, te recht, van belang acht, heeft Mevrouw Catenius ruim de helft van de 388 bladzijden van haar boek gebruikt voor een leiddraad tot eigen studie van haar, of hem die voor het eerst naar O. Indië gaat.

De gids wordt besloten met een munttabel en een aanhangsel bevattende prijsberekeningen en wenken bij terugkeer naar Europa.

Hier en daar, vooral waar het de karakterschets van den inlander betreft, zijn wij het niet ten volle met de schrijfster eens. Wij hebben van aangeboren luiheid en domheid bij den inlander nooit iets kunnen ontdekken en in veel andere landen de ondervinding opgedaan, dat men elders even goed liegen kan als in ons Oost-Indië inlanders het doen.

De schrijfster vergeet echter niet, ons aan den anderen kant de deugden op te noemen, waardoor de Javaan zich onderscheidt en wijst met nadruk op zijn groote vormelijkheid en zelfbeheersching. Alles te saam genomen, krijgt daardoor de *orang-baroe* (nieuweling) toch geen al te ongunstig denkbeeld van zijn aanstaande bedienden en omgeving.

Wij achten dus dit boek een aanwinst op het gebied der Indische Reisgidslitteratuur. N. v. Z.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Vereeniging „Moederland en Koloniën".
3e jaar: 1902/1003. N°. 4—5.

Verslag over de werkzaamheden van het 2e Vereenigingsjaar 1902. — Voordracht van den heer F. Fokkens, over het Ontwerp van Wet tot decentralisatie van het Bestuur in Ned.-Indië, en wat daarmede in verband staat.

Het Recht in Ned.-Indië. Dl. 80, afl. 1—2.

Mr. J. A. Nederburgh: Eenheid of meerderheid van recht voor Ned.-Indië. (Verhandeling) (vervolg).

De Nieuwe Gids. 8e en 9e afl. 1902.

Dr. K. Kamerling: Het een en ander over de doorlatendheid van den bouwgrond. — E. du Bois Jr.: De boktor van den koffiestam. — Dr. Z. Kamerling: Beschouwing over de ontleding van de organische stof in den bouwgrond. — W.: Over de verdedigingsmiddelen der planten tegen dieren. — Een verbetering van de landbouwtoestanden in Suriname als gevolg van wetenschappelijke voorlichting mogelijk? De wetenschappelijke instellingen ten behoeve van den landbouw in andere West-Indische Koloniën en te Washington. — Voorstellen ter verkrijging van wetenschappelijke voorlichting van den landbouw in onze West-Indische Koloniën. — Enz.

Orgaan der Nederl. Zendingsvereeniging.
Maart 1903.

H. Müller: Pangharěpan in woord en beeld. — A. de Haan: Doopsbediening te Tjisaroewa en Buitenzorg. — L. Tiemersma: Hoe de Chineezen hunne afgestorven voorouders vereeren.

Maandbericht van het Ned. Zendel. genootschap. 1903. N°. 3.

De nieuwe school te Mådjå-Warnå. — Het jaar 1901 onder de Karo-Bataks. — Enz.

Berichten van de Utrechtsche Zendingsvereeniging. 1903. N°. 3.

Halmahera. — Sidangoli. — De eerste doopelingen. — Tegenwerking van den Sultan. — Een conferentie en de reis derwaarts.

De Indische Mercuur. N°. 10. 10 Maart. 1903.

Kina. — Rameh-Cultuur (overgenomen uit het Kol. Wbl.). — De tabak. — Proeven met schaduw voor Tabak. — Het Schaduwvraagstuk in Suriname. — Suiker- en Cacaoproductie van Trinidad. — Uit de oude Doos: Iets uit Van Riebeeks dagverhaal.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	13 Mrt.	27 Mrt.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	20 Mrt.	3 April	11.30 's av.
Genua, Nederland,	24 »	7 »	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	17 »	31 Mrt.	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	21 »	4 April	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	13 »	27 Mrt.	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	16 »	30 »	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire. Fr.,	8 April	8 Mei	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	14 Mrt.	31 Mrt.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	17 »	31 »	11,30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

ADVERTENTIEN.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.